

VLAAMSE RAAD

BUITENGEWONE ZITTING 1992

24 APRIL 1992

BELEIDSBRIEF

Leefmilieu, natuurbeschoud, landinrichting en drinkwatervoorziening

ingediend door

de heer N. De Batselier,
Vice-Voorzitter van de Vlaamse Executieve,
Gemeenschapsminister van Leefmilieu en Huisvesting

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
1. INLEIDING	5
II. ALGEMEEN	6
A. EEN GEPLAND MILIEUBELEID	6
B. EEN HANTEERBARE EN DOORZICHTIGE REGELGEVING ...	7
C. OVERLEG EN INSPRAAK	10
D. OPENBAARHEID VAN BESTUUR	13
E. EEN MILIEUBELEID MET EEN SOCIALE DIMENSIE	11
F. MINDER BUREAUCRATIE VOOR DE BURGER	12
G. MUREN AFBREKEN	13
1. Binnenland	13
2. Internationaal	13
a) Algemene krachtlijnen	13
b) Vlaanderen en het Europees milieubeleid	14
c) Hoe en wat te doen	14
d) De bescherming van de Noordzee	15
e) Watervedragten	16
III. SECTORIEEL BELEID	18
A. MILIEUHYGIENE	18
1. Water-afvalwater	18
a) Gerichte aanpak	19
b) Inning van de heffing	19
c) Sanering industriële lozingen	20
d) Inventarisatie	21
e) Werking milieu-administratie	21
f) Oppervlaktewatersanering	21
g) Planning	22
h) Landelijke zuivering	23
i) Grensoverschrijdende problematiek	25
j) Sensibiliseringscampagnes	25
k) Aquafin	25
l) Sanering Zenne	26
2. Afval	26
a) De toestand van de verwijdering van afvalstoffen in Vlaanderen .	26
1° De analyse van de afvalstromen	26
2° Het beheer van de afvalketen	30
3° Mensen en financiële middelen	30
b) Preventie en recyclage	31
1° Overeenkomsten met de burgers en het bedrijfsleven	32
2° Duurzame produkten	32
3° Afstemming van de milieuvergunning op de mogelijkheden van preventie en recuperatie	32
4° het beheersen van de afvalstromen in Vlaanderen	33
5° Algemene beheersmaatregelen ter ondersteuning van de acties t.a.v. de preventie en recyclage stimuleren	33
6° Het ondersteunen van projecten die de preventie en recyclage stimuleren	34
7° Realisaties i.v.m. inzameling, scheiding en recuperatie	36
c) De terminale verwijdering van afval	39
d) De bodemsaneringen	39
e) Algemene structurele maatregelen t.a.v. afvalbeleid	40
1° Nieuwe decretale bepalingen	40
2° Gestructureerd overleg tussen alle openbare milieudiensten	40
3° Informatievoorziening aan derden d.m.v. sensibiliseringscampagnes	43

3. Lucht	41
a) Inleiding	41
b) De overheidssectoren	42
c) De bedrijfssectoren	43
4. Bodem	44
a) Het mestbeleid	44
1° Probleemschets	44
2° Financiering	45
3° Personeel	45
4° EG-beleid	45
5° Duidelijke regels	45
6° Heffingen : sturend instrument	47
7° Een mest-actieplan	48
b) Het bodembeleid	49
1° Probleemschets	49
2° Algemene krachtlijnen	50
3° Een gefaseerd en systematische bodembeleid	50
5. Geluidshinder	51
a) Verkeer	51
b) Puntbronnen	52
c) Stiltegebieden	52
B. NATUURBELEID	52
1. Situatieschets van de natuur in Vlaanderen	52
2. Doelstellingen van het Natuurbehoud	54
3. Normstelling	55
a) Internationale overeenkomsten	55
b) Milieukwaliteit	56
4. Natuurbeleid	56
a) Bescherming waardevolle gebieden	56
b) Soortenbescherming	57
c) Bossen	57
d) Groene ruimten	58
e) Zoetwatervisserij	59
f) Jacht	59
g) Vogelbescherming	60
h) Sensibilisering	60
5. Instrumenten	60
a) Personeel	60
b) Werking	62
c) Ondersteuning door wetenschappelijke instellingen	63
d) Financiën	63
C. INRICHTING VAN HET LANDELIJK GEBIED	64
1. Probleemschets	64
2. Financiering	65
a) Ruilverkaveling	65
b) Landinrichting	65
c) Onbevaarbare waterlopen, polders en wateringen	65
3. Personeel	66
4. EG-beleid	66
5. Een totaal-benadering	66
6. De ruilverkaveling	67

7. Nu al een eerste aanzet ?	68
8. Waterbeheersing	68
9. Decreten en verschuivingen van vastleggingen	69
10. Instrumenten voor een efficiënte uitvoering :	69
D. DRINKWATERVOORZIENING	70
1. Situatieschets	70
2. Drinkwaterprogramma	70
IV. INSTRUMENTEN	
A. VERGUNNINGENBELEID	71
B. MILIEU-INSPECTIE	74
C. MILIEU-EFFECT-RAPPORTERING (MER)	75
D. GEMEENTELIJK MILIEUBELEID	78
1. Overleg en coördinatie	78
2. Financiële versterking	79
3. Logistieke steun en sensibilisering	79
a) Logistieke steun	79
b) Sensibilisering	79
4. Medewerking van de gemeenten aan de realisatie van het Vlaamse milieu- en natuurbeleid	80
E. HET SECTORIEEL WETENSCHAPSBELEID INZAKE LEEFMILIEU	80
1. Vlaams Impulsprogramma Milieutechnologie	80
2. Preventie door schone stimulering	81
3. Coördinatie beleidsondersteunend onderzoek	82
F. MILIEUHEFFINGEN	83
G. SENSIBILISATIE EN NATUUR- EN MILIEU-EDUCATIE	84
BIJLAGE	87

1. INLEIDING

Het onderschrijven van de doelstelling „duurzame ontwikkeling” gedefinieerd als een ontwikkelingsmodel, of beter misschien vooruitgangmodel, dat voorziet in de behoeften van de huidige generaties zonder dat de behoeften van de toekomstige generaties in het gedrang komen, vergt een „ecologische modernisering” van de samenleving. Centraal hierbij staat dat onze wijze van produceren en consumeren zich op dergelijke wijze hervormt dat de draagkracht van de verschillende milieucompartimenten niet aangetast wordt, ook niet op lange termijn, en dat de biologische diversiteit — de rijke verscheidenheid van de levensvormen op aarde — wordt bewaard. Dit zijn de fundamentele uitgangspunten voor het milieu- en natuurbeleid zoals het zich aandient in het begin van wat Lester Brown in zijn boek „Hoe Is de wereld eraan toe ? 1992 als een beslissend decennium” omschrijft om het beleid voor het bereiken van een duurzame ontwikkeling definitief op de sporen te zetten.

Het zou van onverantwoorde naïviteit getuigen, te eisen dat deze doelstellingen van vandaag op morgen gerealiseerd moeten of kunnen worden.

De omschakeling kan maar op een sociaal-economisch verantwoorde wijze gebeuren — wat de slaagkansen voor het beleid aanzienlijk verhoogt. — indien er voldoende tijd wordt gegund aan de diverse betrokken doelgroepen om zich in en om te schakelen in functie van de ecologische modernisering.

Deze beleidsnota heeft niet de bedoeling om een ideaal concept neer te zetten voor een duurzaamheidsscenario, waarvan de realisatie zich ergens situeert in een verafgelegen “hiernamaals,, maar heeft precies tot doel een aantal concrete maatregelen en prioriteiten vast te stellen, die het mogelijk moeten maken om een duurzaam milieu- en natuurbeleid in Vlaanderen mogelijk te maken.

Deze nota is niet te nemen of te laten. Ik hoop dat concrete wijzigingen, concrete aanpassingen, verbeteringen of weerleggingen zullen worden aangebracht.

Deze nota bewijst dus enerzijds dat we op twee maand niet hebben „stil gestaan”, maar ik hoop vooral dat deze nota in alle openheid (hopelijk de les van 24 november in-dachtig en wars van politieke spelletjes) kan worden bediscussieerd.

Ik ben bereid deze nota aan gemotiveerde adviezen aan te passen. Louter adviezen in het kader van een „politique politicienne” zullen geen enkel effect hebben.

De burger heeft reeds zeer veel studies en plannen weten lanceren, hem worden reeds lang inspanningen gevraagd — ook financieel — om mee te werken aan het milieubeleid. De geleverde inspanningen hebben echter tot op heden — enkele gelukkige uitzonderingen niet te na gesproken — onvoldoende geleid tot een reële kwaliteitsverbetering van de leefomgeving. Het milieu- en natuurbeleid in Vlaanderen moet zich nu prioritair hierop toelagen.

De tekst van deze beleidsbrief werd voor advies voorgelegd aan AMINAL, de V.M.M., de V.L.M., de V.M.W. en OVAM en zal voor advies nog voorgelegd worden aan de SERV, de MINA-raad en de planningsdienst van het departement Algemene Zaken.

II. ALGEMEEN

A. EEN GEPLAND MILIEUBELEID

Het idee van de integrale milieuplanning leeft reeds lang in kringen die zich bezig houden met het milieubeleid. In Vlaanderen werd hiertoe een aanzet gegeven met het MINA-plan. Voor het overige kent de bestaande milieuwetgeving enkel planning in bepaalde sectoren (afval, waterzuivering). Het is echter nodig dat de milieubeleidsplanning op een gestructureerde en eenvormige wijze gebeurt, en dat de nodige juridische basis hiervoor wordt gecreëerd. De decretale basis voor de milieuplanning zal gerealiseerd worden op basis van de resultaten van de werkzaamheden van de interuniversitaire commissie tot herziening van het milieurecht in het Vlaamse Gewest (de commissie Bocken), die op haar beurt het “voorstel van milieubeleidsplanning,, van Prof. Verbruggen, opgenomen in de bijlage bij het Milieubeleidsplan 1991-1995, verder uitwerkt.

Het voorstel voorziet in de opmaak van een milieurapport (tweejaarlijks) dat de bestaande toestand van het milieu analyseert en een toekomstverkenning omvat. Het bevat een “staat van het leefmilieu,, en de verwachte ontwikkelingen in functie van het gevoerde en het te voeren beleid en geeft aan in welke mate bepaalde doelstellingen bereikt werden en welke maatregelen effectief zijn of geweest zijn. Het is daarom een interdisciplinaire studie die betrouwbare en duidelijke gegevens bevat waarop het beleid kan verder bouwen. Het wordt opgesteld door een wetenschappelijk onafhankelijke instelling die daartoe wordt aangewezen door de Vlaamse Executieve. De opstellers van het rapport zullen toegang krijgen tot alle relevante informatiebronnen en bruikbare kennissystemen en zij moeten in de gelegenheid zijn onderzoekopdrachten te verstrekken aan de bestaande onderzoekscentra. Het project wordt begeleid door een stuurgroep bestaande uit deskundigen aangewezen door de Vlaamse Executieve. Dit milieurapport heeft hoofdzakelijk de bedoeling de wetenschappelijke onderbouw te bezorgen voor het milieubeleidsplan en het milieuprogramma. Uiteraard wordt aan deze milieurapporten ruime bekendheid gegeven.

Naast het milieurapport wordt ook een milieubeleidsplan opgesteld. Dit plan behelst een langere periode (vijfjaarlijks) en heeft het karakter van een strategisch plan dat door de Vlaamse Executieve wordt vastgelegd, die daarin aangeeft welke resultaten zij de komende jaren wenst te bereiken inzake het voorkomen, beperken of ongedaan maken van verontreiniging, aantasting of uitputting van het milieu door menselijke activiteiten. Het geeft de instrumenten aan waarmee deze doelstellingen dienen bereikt te worden, de prioriteiten, de timing. Het plan wordt voorbereid door de administratie, heeft vooral een open karakter en maakt het voorwerp uit van ruime inspraak en consultatie. Het milieubeleidsplan omvat tevens een actieplan (hoe concreet het plan om te zetten in de praktijk en door welke overheid of instantie) en een prognose van de redelijkerwijze te verwachten financiële, economische en ruimtelijke gevolgen.

Daarnaast is er het milieuprogramma, dat jaarlijks, samen met de begroting door de Vlaamse Executieve wordt opgesteld. Het geeft een nadere invulling van het milieubeleidsplan. Het bepaalt de concreet te nemen maatregelen voor het komende jaar en de daarvoor te reserveren begrotingsmiddelen. Het geeft de stand van uitvoering van het milieubeleidsplan. Het wordt voor advies voorgelegd aan de SERV en de Mina-raad, wordt in het verlengde van de begroting besproken en definitief vastgelegd door de Vlaamse Executieve. Het milieubeleidsplan kan, benevens in het milieuprogramma, tevens nadere uitwerking krijgen in concrete uitvoe-

ringsprogramma's voor bepaalde projecten of sectoren (bv. sectorale afvalstoffenplannen), saneringsprogramma's, beheersplannen voor bepaalde gebieden, enz . . .)

Provinciale en gemeentelijke milieuplannen kunnen, maar moeten zich natuurlijk inpassen in het gewestelijk milieubeleidsplan, geven er uitvoering aan, vullen ze verder gedetailleerd in.

In overleg met de Commissie Bocken zal een ontwerp-decreet op korte termijn opgesteld worden en voorgelegd aan de Vlaamse Executieve en de Vlaamse Raad. Uiteraard zal dit ontwerpdecreet op de milieuplanning afgestemd zijn op het ontwerpdecreet op de algemene planning. De opmaak van dergelijk decreet behoort ook tot de opgaven die deze Vlaamse Executieve zich tot doel heeft gesteld in haar regeerprogramma. Daarom ook dat in deze tekst de namen en de periodes (milieurapport : tweejaarlijks ; milieubeleidsplan : voor een legislatuur ; milieuprogramma : jaarlijks), de procedures, de timing, de instrumenten, enz. nog vatbaar zullen zijn voor discussie en voor wijziging. De milieuplanning zal ingepast zijn in de geïntegreerde, algemene planning : daardoor zal zij alleen maar aan kracht winnen. Het moment is historisch en uniek, daar met beiden omzeggens nog moet gestart worden in Vlaanderen en daar voor beiden nog het nodige decreetgevend werk moet gebeuren.

Aan de Vlaamse Milieumaatschappij, in samenwerking met Aminal en alle andere Vlaamse milieustellingen zal de opdracht gegeven worden een voorstel uit te werken om de vooropgestelde planningsmethode concrete invulling te geven.

Van primordiaal belang voor de milieubeleidsplanning is de uitbouw van een volledige, bruikbare en efficiënte milieudatabank. Een werkgroep is reeds belast met een doorlichting van de bestaande databanken van de Administratie en Milieuparastatalen. Hierbij zal in de eerste plaats worden gestreefd naar het op zo kort mogelijke termijn operationaliseren van de bestaande gegevens. In functie van de behoeften van de beleidsplanning zullen ook voorstellen worden geformuleerd voor de vergaring en verwerking van nieuwe gegevens. Het lijkt aangewezen hierbij ook gebruik te maken van externe deskundigheid. De vergaring van die gegevens mag geen nieuwe bureaucratische verplichtingen meebrengen. Bestaande verspreide gegevens moeten beleidsmatig worden benut.

B. EEN HANTEERBARE EN DOORZICHTIGE REGELGEVING

De accenten van het beleid i.v.m. milieurecht zullen in de eerste plaats liggen op de handhaving en daadwerkelijke toepassing van de bestaande milieureglementering, en in de tweede plaats op de herziening en verbetering van het juridisch instrumentarium van het milieubeleid.

Te dikwijls heeft de burger in het verleden de indruk gehad dat het steeds groeiende milieurecht slechts symboolrecht was. Hij werd immers geconfronteerd met een discrepantie tussen de omvang en complexiteit van de milieureglementering en de steeds nieuwe reguleringsinitiatieven van de overheid enerzijds, en de voortdurende verslechtering van de toestand van het leefmilieu anderzijds. Deze kloof komt de geloofwaardigheid van het milieubeleid niet ten goede en moet dringend worden gedicht.

De oorzaken van de gebrekkige handhaving van ons milieurecht zijn velerlei. De knelpunten situeren zich zowel binnen de administratie als binnen het gerechtelijk apparaat.

Hoewel Vlaanderen sinds de reorganisatie van de milieu-administratie over één centrale milieu-inspectie beschikt, laat de operationaliteit van deze inspectie nog veel te wensen over. Dit ligt zowel aan materiële problemen als aan tekortkomingen op het vlak van de vorming en motivatie van de milieu-inspecteurs. Het gebrek aan de meest elementaire uitrusting (dienstwagens, monstername-apparatuur, informatica) in sommige buitendiensten is reeds genoegzaam bekend. De onderbemanning van de milieuinspectie (slechts 99 inspecteurs en adjunct-inspecteurs effectief in dienst op een kader van 120 personen) is even schrijnend. Tenslotte zijn vele milieu-inspecteurs onvoldoende vertrouwd met basisprincipes van het strafprocesrecht en politionele technieken, wat de doelmatigheid van hun optreden in het gedrang brengt. Om te trachten sommige van deze problemen op te lossen heb ik reeds een bijkrediet van 125 miljoen fr. specifiek bestemd voor het BMI op de begroting 1992 aangevraagd.

Binnen het kader van zijn bevoegdheden kan het Vlaams Gewest zelf niet optreden om de knelpunten op het niveau van het gerechtelijk apparaat aan te pakken. Hiervoor zijn we afhankelijk van de medewerking van de Minister van Justitie. Op korte termijn zal ik dan ook een politiek initiatief nemen, in het kader van de Interministeriële Conferentie Leefmilieu, om het probleem van de verbetering van de samenwerking tussen de regionale milieu-inspectie en het openbaar ministerie aan de orde te stellen. Dit initiatief zal aansluiten bij het voornemen van de nationale regering om “de werking van de parketten en rechtbanken inzake leefmilieu te verbeteren en in het algemeen de strijd tegen de milieufraude op te voeren,, (Nationaal Regeerakkoord, Hoofdstuk 111.4).

Hierbij zal ik structurele maatregelen voorstellen om de samenwerking tussen de verschillende administratieve en gerechtelijke instanties betrokken bij de handhaving van de milieuwetgeving, zoals de milieu-inspectie, de gedecentraliseerde milieudiensten, politie, rijkswacht en het openbaar ministerie, te verbeteren. De mogelijkheid om een centrale coördinatie te organiseren wordt onderzocht.

Van bijzonder belang voor de motivatie van de mensen die op het terrein betrokken zijn bij de controle op de naleving van de milieureglementering is dat zij de resultaten van hun werk merken. Daarom zal een betere uitwisseling van informatie, tussen de administratie en het gerecht, tot stand moeten komen. Ook een terugkoppeling tussen het handhavingsbeleid en het vergunningsbeleid is noodzakelijk. De instanties die bevoegd zijn voor het verlenen van milieuvergunningen dienen op de hoogte te zijn van de resultaten van controles, vastgestelde overtredingen en opgelegde administratieve en strafrechtelijke sancties.

In het verleden is de beteugeling van milieudelicten vaak doorkruist door de onduidelijke bevoegdheidsverdeling tussen het Vlaamse Gewest en de nationale overheid op het vlak van de strafrechtelijke en strafprocesrechtelijke aspecten van het milieurecht.

Doordat het Arbitragehof geoordeeld heeft dat de Vlaamse Raad niet bevoegd was om in zijn milieudecreten bepalingen op te nemen in verband met de bewijswaarde van processen-verbaal, was de strafrechter verplicht om de vaststelling van sommige milieuovertredingen op grond van deze bepalingen als nietig te beschouwen en gingen overtreders vrijuit. De Interuniversitaire Commissie voor de Herziening van het Milieurecht, onder voorzitterschap van Prof. Bocken, heeft voorstellen geformuleerd voor een sluitende regeling van de strafrechtelijke en strafprocesrechtelijke aspecten van het milieurecht. De omzetting van deze voorstellen in wetteksten

zal dus samenwerking vereisen tussen de verschillende gezagsniveaus, rekening houdend met de grondwettelijke bevoegdheidsverdeling tussen de nationale en gewestelijke wetgever.

De tweede krachtlijn van het beleid is de hervorming van het milieurecht in functie van de aanbevelingen van de Inter-universitaire Commissie voor de Herziening van het Milieurecht, de Commissie-Boeken, die door de vorige Executieve met een belangrijke studie-opdracht werd belast, die zij reeds voor een groot deel tot een goed einde heeft gebracht. Hierbij is het niet de bedoeling de reeds bestaande complexiteit en onoverzichtelijkheid van het milieurecht te vergroten door nog nieuwe regelingen in te voeren bovenop de bestaande. De hoofdopzet is een stroomlijning en verbetering van het milieurecht, met het oog op een grotere coherentie, doorzichtigheid en rechtszekerheid. Wanneer nieuwe wetteksten worden voorgesteld, zal dit meestal gepaard gaan met de opheffing van bestaande, achterhaalde of onwerkzame wetgeving. Het gaat echter niet om een dereguleringsoperatie, maar om een herreguleringsbeleid, waarbij ook een aantal lacunes in het juridisch instrumentarium zullen worden opgevuld.

Hoewel de Commissie-Boeken slechts op 31 juli 1993 haar opdracht volledig voltooid zal hebben, wordt, in overleg met de Commissie, geopteerd voor een gefaseerde uitvoering van haar aanbevelingen. De ontwerpteksten die nu reeds zijn afgewerkt zullen zo snel mogelijk aan de Vlaamse Raad worden voorgelegd onder de vorm van ontwerpen van decreet, na advisering door de Raad van State, de MINA-raad en de SERV, telkens wanneer dit mogelijk is zonder de coherentie van het geheel te schaden. Zo zullen de verschillende bouwstenen van het kaderdecreet milieuhygiëne geleidelijk worden samengevoegd tot een samenhangend geheel.

In een eerste fase zullen ontwerpen van decreet i.v.m. milieuplanning, milieukwaliteitsnormen en milieubeleids-overeenkomsten bij de Vlaamse Raad worden ingediend.

De voorstellen van de Commissie **Bocken** in verband met milieuplanning zijn erop gericht een juridisch kader te leggen voor de milieubeleidsplanning op gewestelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau. Aan de Vlaamse Executieve zou de verplichting worden opgelegd een tweejaarlijks milieuraapport op te stellen over de toestand van het milieu in Vlaanderen en een vijfjaarlijks gewestelijk milieubeleidsplan. Ter uitvoering van dit plan is een jaarlijks milieuprogramma voorzien, terwijl de gemeenten en provincies zal worden gevraagd het plan verder uit te bouwen en in te vullen door plannen op gemeentelijk en provinciaal niveau.

De voorstellen i.v.m. milieukwaliteitsnormen beogen een coherente regeling van een materie die in het bestaande recht slechts fragmentarisch en sectoraal is uitgebouwd. Een belangrijke vernieuwing, die van bijzonder belang is voor de democratisering van het milieubeleid, is het instellen van een inspraakprocedure bij de vaststelling van milieukwaliteitsnormen.

Voor wat milieubeleidsovereenkomsten betreft, stelt de Commissie **Bocken** tenslotte voor om een decretale basis te leggen voor het sluiten van convenanten, met een duidelijke regeling van de vorm en juridische gevolgen van dergelijke overeenkomsten en een inspraak- en bekendmakingsprocedure.

In een tweede fase zal de Vlaamse Executieve ontwerpen van decreet indienen op basis van de voorstellen van de Commissie betreffende afvalstoffen en bodemsanering, ter vervanging resp. aanvulling van het bestaande afvalstoffendecreet, dat dringend aan herziening toe is wegens nieuwe ontwikkelingen in het Europees afvalstoffenrecht.

Het regeerakkoord bepaalt dat VLAREM 1 en II tegen einde 1992 geëvalueerd en bijgestuurd zullen worden, en dat de MER-besluiten van 1989 zullen worden vervangen door een MER-decreet. Deze beleidsopties sluiten ook aan bij de opdracht van de Commissie Bocken. Voor de zomer zal de commissie ontwerp teksten voorstellen i.v.m. MER-procedures en milieuvergunningen. De in het regeerakkoord aangekondigde evaluatie en bijsturing zal mede in het licht van deze voorstellen gebeuren.

De overige voorstellen van de Commissie Bocken in verband met

- algemene beginselen van het milieurecht,
- recht op informatie,
- algemene, sectorale en integrale emissienormen,
- handhaving,
- veiligheidsmaatregelen,
- milieuheffingen en subsidies,
- herstel van milieuschade,
- preventieve bodembescherming,
- water,
- lucht en
- geluid

waarvan sommige nog in voorbereiding zijn, zullen in latere fasen aan het advies van MINA-Raad, SERV en Raad van State worden onderworpen en bij de Vlaamse Raad ingediend.

Het mandaat van de Commissie Bocken heeft alleen betrekking op de wetgeving m.b.t. milieuhygiëne. Het tweede luik van het wetgevingsprogramma van de Vlaamse Executieve is het decreet op het natuurbehoud. Het is mijn bedoeling om op dit terrein zo snel mogelijk het nodige studiewerk uit te besteden en de adviezen van alle betrokken sectoren in te winnen, teneinde begin 1993 bij de Vlaamse Raad een ontwerp van decreet te kunnen indienen.

Een denkpiste die onderzocht wordt is of alle decreten in de “groene,” sectoren zoals natuurbeleid, landinrichting, landschapszorg, jacht, vogelbescherming en visserij, niet geïntegreerd kunnen worden in een kaderdecreet “natuur- en landschapszorg,, .

C. OVERLEG EN INSPRAAK

Het overleg met de milieubeweging en de sociale gesprekspartners via de MINA-Raad en de SERV zal verder uitgebouwd worden en op systematische wijze worden georganiseerd. Prioritair hierbij is dat de MINA-Raad zo snel mogelijk volledig operationeel kan worden. Hiertoe zijn reeds de nodige stappen gezet voor de inrichting en huisvesting van het vast secretariaat en de aanwerving van personeel.

Tussen de MINA-Raad en de SERV dienen duidelijke afspraken te worden gemaakt in verband met respectieve bevoegdheden en taakverdeling met respect voor ieders specificiteit en autonomie. De beide raden zullen worden uitgenodigd hierover een protocol af te sluiten. Dit om nodeloze overlapping en dubbele inzet van mensen en middelen te vermijden.

Het beleid zal o.m., in het licht van minder bureaucratie naar de burger toe, de uitvoerbaarheid van de voorgestelde

maatregelen toetsen met de betrokken administraties, de betrokken doelgroepen, en degenen die vanuit de praktijk ervaring hebben op het veld. Hiertoe zullen contacten en overleg georganiseerd worden, vooraleer een definitieve beslissing wordt getroffen.

D. OPENBAARHEID VAN BESTUUR

Zonder een grotere doorzichtigheid van besluitvormingsprocessen en een ruimere toegang van de burger tot milieu-informatie is een democratisch milieubeleid onmogelijk. Het belang van openbaarheid van bestuur in het milieubeleid is reeds erkend door de Vlaamse Raad en de vorige Executieve, die op dit terrein tijdens de vorige legislatuur reeds belangrijke initiatieven namen. Dankzij art. 33 van VLAREM 1 is de EG-richtlijn betreffende de vrije toegang tot milieu-informatie reeds sinds 1 september 1991 in Vlaanderen uitgevoerd. Daardoor behoort ons Gewest binnen de Europese Gemeenschap tot de koplopers op dit terrein. Door het decreet op de openbaarheid van bestuur wordt het principe dat de burger een recht van toegang heeft tot informatie in handen van de overheid, veralgemeend.

De informatieregeling van VLAREM 1 is echter niet perfect. Een aantal problemen op het vlak van de procedure zullen moeten worden opgelost, met het oog op een vereenvoudiging van de regeling. Hierbij stelt zich vooral de vraag of de rol van “doorgeefluik”, die aan de bestendige deputaties is toegewezen werkelijk noodzakelijk is, en of het niet efficiënter zou zijn om de burger de mogelijkheid te geven zich rechtstreeks te wenden tot het overheidsorgaan dat over de gevraagde informatie beschikt.

Om deze problemen op te lossen en het recht op informatie inzake leefmilieu een onbetwistbare decretale grondslag te geven, is het mijn voornemen de bepalingen inzake toegang tot milieu-informatie uit VLAREM 1 te lichten en in te passen in het kaderdecreet milieuhygiëne, dat hiervoor een meer geëigend kader biedt. De Commissie-Boeken werkt hiervoor voorstellen uit, die t.z.t. aan de Vlaamse Raad zullen worden voorgelegd. Inmiddels blijft de regeling van VLAREM I uiteraard onverminderd van kracht.

E. EEN MILIEUBELEID MET EEN SOCIALE DIMENSIE

Bij de uitvoering van controles, het innen van de heffingen, zal prioritaire aandacht gaan naar de controle op de (potentieel) grote vervuilers, niet alleen omdat het naar effect op het leefmilieu toe logisch is dat grote verontreinigingsbronnen eerst aangepakt worden, maar ook omdat hier duidelijk een sociaal-rechtvaardigheidsdimensie meespeelt : de individuele burger beschikt immers niet over dezelfde mogelijkheden en/of vindbaarheid tot ontwijking als bijvoorbeeld bedrijven of goed georganiseerde beroepscategorieën. De individuele burger voelt zich dan ook heel snel geviséerd, is ook gemakkelijker te pakken, of had zelfs geen beroepsmogelijkheid tegen bepaalde maatregelen, (bv. waterzuiveringsheffing) wat terecht ervaren wordt als onrechtvaardige behandeling vanwege de overheid. Ook in dit opzicht moet het beleid er op gericht zijn dat de sterkste schouders ook de grootste lasten dragen, en dat alle burgers ook effectief dezelfde rechten en plichten hebben.

Het realiseren van ecologische doelstellingen in het licht

van een duurzame ontwikkeling, vergt een ecologische modernisering van onze samenleving. Naar de manier waarop de bedrijven produceren houdt dit in dat op termijn enkel schone technologieën en productieprocessen in aanmerking komen om vergund te worden. Dit houdt in dat bepaalde bedrijven of sectoren zullen moeten verdwijnen of inkrimpen, indien ze niet bij machte zijn deze “ecologische”, reconversie te realiseren. Het vergunningenbeleid van een overheid die zegt het begrip duurzame ontwikkeling te onderschrijven, zal zich hierop richten. Dit mag of kan echter niet betekenen dat er binnen de kortste keren een sociaal kerkhof wordt gecreëerd door bedrijfssluitingen omdat bedrijven niet voldoen aan bepaalde milieunormen. Er dient een voldoende ruimte en overgangstermijn te worden gehanteerd om deze bedrijven de kans te geven zich aan te passen en zodoende ook de tewerkstelling te vrijwaren.

De werknemers en hun organisaties hebben hierbij een belangrijke rol te spelen binnen het bedrijf omdat het zich niet inpassen in steeds stringenter wordende milieunormen op termijn inhoudt dat het bedrijf (en de tewerkstelling) gedoemd is om te verdwijnen.

Ook bij het opmaken en uitvoeren van milieuconvenanten die afgesloten worden met bepaalde bedrijfssectoren met als doel het bereiken van bepaalde milieudoelstellingen, dienen de werknemers en hun organisaties betrokken te worden bij de opmaak en de controle op de uitvoering van deze convenanten, niet alleen met als optie het vrijwaren van de tewerkstelling op termijn, maar ook omdat zij door praktische ervaring op de bedrijfsvloer een belangrijke inbreng kunnen hebben bij de uitvoering van milieuovereenkomsten met het bedrijfsleven.

F. MINDER BUREAUCRATIE VOOR DE BURGER

Een verbetering van de democratie via openbaarheid van bestuur houdt in dat er een vlotte communicatie wordt gecreëerd tussen de overheid en haar diensten en de burgercliënt. Zeker in de sector leefmilieu wordt de burger recent geconfronteerd met vergunningsaanvragen, heffingen die zich toevoegen bij bestaande vergunningen (zoals een bouwvergunning) en “belastingen,, waarmee de burger reeds langer vertrouwd is. De bijkomende “last,, zorgt voor verwarring en wrevel, zeker omdat tegenover de gevraagde inspanning nog onvoldoende zichtbaar resultaat te velde te bemerken valt, niettegenstaande de verhoogde inspanningen van het beleid.

Dit brengt het maatschappelijk draagvlak voor het milieubeleid in het gedrang. Het is daarom zaak nodeloze bijkomende verplichtingen voor de burger te vermijden en de bestaande reglementering te vereenvoudigen, of waar mogelijk en verantwoord vanuit milieuoogpunt, zelfs af te schaffen. Een evaluatie van de bestaande vergunnings- en heffingsystemen staat dan ook op de agenda. Is het te verantwoord dat de burgers verplicht worden om de lozing op riool te onderwerpen aan een milieuvergunningssysteem (zij het dan via melding), terwijl de nodige gegevens kunnen gekend worden via bestaande bestanden ?

Er zal uitdrukkelijk aandacht worden besteed aan de leesbaarheid en overzichtelijkheid van de formulieren nodig voor aanvragen van vergunningen of voor het aangeven van bepaalde activiteiten.

Betrokkenheid van de burger bij het openbaar bestuur in

het algemeen en het milieubeleid in het bijzonder, is, zoals door de administratie zelf terecht gesteld wordt in haar “bijdrage tot het regeerprogramma van de Vlaamse Executieve,, , slechts mogelijk indien deze weet bij wie en via welke kanalen hij terecht kan met zijn individueel dossier, maar ook met zijn suggesties of kritiek met betrekking tot wetgeving, reglementen en procedures. De structuur en de werking van de Vlaamse milieuadministratie moet via een gerichte en professionele informatieverstrekking bij het grote publiek kenbaar worden gemaakt.

G. MUREN AFBREKEN

1. Binnenland

De verwarring, overlapping en onduidelijkheid die heerst in verband met de taakverdeling tussen de verschillende bestuursniveaus op het vlak van het milieubeleid draagt niet bij tot de efficiëntie en doorzichtigheid van dit beleid. De grondwettelijke, wettelijke en decretale bepalingen in verband met de respectieve bevoegdheden van de Staat, het Gewest, de provincies en de gemeenten zijn niet steeds éénduidig. Daarom stelt de Vlaamse Executieve voor om met alle betrokken bestuursniveaus een protocol af te sluiten waarin duidelijke afspraken in verband met taakverdeling en samenwerking bij de uitoefening van respectieve bevoegdheden worden vastgelegd.

Hierover zal in een eerste fase contact opgenomen worden met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten en de vereniging van provincies.

Ook in het kader van de onderhandelingen over de staats-hervorming zal de bevoegdheidsproblematiek inzake milieumateries mee in de discussie worden betrokken.

2. Internationaal

a) Algemene krachtlijnen

Vlaanderen is geen eiland. De grensoverschrijdende, continentale, ja zelfs mondiale dimensie van vele milieuproblemen maakt het meer dan ooit noodzakelijk dat het Vlaamse milieubeleid nauw zou aansluiten bij de beleidsontwikkelingen op Europees en internationaal vlak.

Milieuproblemen hebben de laatste jaren een vaste plaats verworven aan de top van de internationale politieke agenda en hebben zich ontwikkeld tot een steeds belangrijker aspect van het buitenlands beleid van vele landen. België heeft tot nu toe in de internationale en Europese milieupolitiek geen bijzonder actieve rol gespeeld. In talrijke internationale milieuonderhandelingen — zoals de onderhandelingen die zich thans in de Verenigde Naties afspelen over belangrijke kaderverdragen voor de bescherming van de biologische diversiteit en de bestrijding van het broeikaseffect — was ons land zelfs minder actief dan vele ontwikkelingslanden.

Vermits de krachtlijnen van het milieubeleid steeds meer in internationaal en Europees verband worden bepaald, is een actieve deelname aan de ontwikkeling van het internationaal en Europees milieubeleid voor elk land, dat geen loutere toeschouwer wil zijn, een must geworden.

België moet in de toekomst veel zichtbaarder aanwezig zijn in de verschillende internationale milieuforums en een

duidelijke visie uitdragen over de grote thema's van de mondiale milieuproblematiek. Het is mijn overtuiging dat de Gewesten, nu zij de meeste bevoegdheden op milieugebied van de Staat hebben overgenomen, hiertoe zullen moeten bijdragen. Indien Vlaanderen, zoals het regeerakkoord aankondigt, een voortrekkersrol wil spelen in het overleg met andere landen, dan zal het zich ook de nodige middelen moeten geven om deze rol waar te maken. Thans is de Vlaamse overheid hiervoor hoegenaamd niet uitgerust : binnen de Vlaamse milieu-administratie is er zelfs niet één ambtenaar die prioritair, laat staan uitsluitend, belast is met het volgen van de Europese en internationale milieupolitiek, dit terwijl milieuministeries in de ons omringende landen beschikken over een gespecialiseerde staf die geen andere taak heeft dan de voorbereiding van en deelname aan internationale milieuonderhandelingen.

Om onze achterstand op dit vlak in te lopen, zal de oprichting van een Cel Internationale Betrekkingen binnen AMINAL worden onderzocht, die belast zal worden met de opvolging van de internationale onderhandelingen die het Gewest aanbelangen en een coördinerende rol zal spelen bij de uitvoering van onze internationale verplichtingen, in overleg met de nationale overheid en de andere Gewesten. Hierbij zal ermee rekening worden gehouden, dat, wanneer de verdragsrechtelijke bevoegdheid van de Gewesten een feit zal zijn, Vlaanderen erop voorbereid moet zijn om in eigen naam aan sommige internationale onderhandelingstafels vertegenwoordigd te zijn.

b) Vlaanderen en het Europees milieubeleid

De internationale context voor het Vlaamse milieubeleid wordt in de eerste plaats bepaald door de maatregelen genomen in het kader van de Europese Gemeenschap. Vlaanderen wil een krachtig Europees milieubeleid, dat op gelijke voet staat met de meer economisch gerichte beleidsterreinen van de Europese Gemeenschap, zoals de verwezenlijking van de interne markt, het landbouwbeleid, het energiebeleid en het vervoersbeleid. De doelstellingen en prioriteiten van het Vijfde Milieu-Aktieprogramma van de Europese Gemeenschap, dat Europa tussen nu en het jaar 2000 "op weg naar duurzaamheid," wil zetten, zullen ook het Vlaamse milieubeleid inspireren.

De geloofwaardigheid van ons milieubeleid in internationaal verband staat of valt met onze bereidheid om daadwerkelijk, te goeder trouw en binnen de gestelde termijnen, uitvoering te geven aan onze internationale verbintenissen. Het probleem van de uitvoering van de Europese milieurichtlijnen heeft al veel inkt en speeksel doen vloeien in pers en parlement. België en Vlaanderen hebben op dit punt niet bepaald een goede naam. Ondanks de vele inspanningen die in het verleden reeds onmiskenbaar geleverd zijn, lopen tegen ons land anno 1992 nog steeds talrijke formele inbreukprocedures i.v.m. EG-milieurichtlijnen, die betrekking hebben op de laattijdige, gebrekkige of onvolledige uitvoering van 21 richtlijnen in het Vlaamse Gewest (zie het overzicht in bijlage, p. 87). Niet al deze procedures zijn aanhangig voor het Hof van Justitie ; vele zitten nog in een vroeg stadium (ingebrekestelling of met redenen omkleed advies) en zullen wellicht niet voor het Hof worden gebracht. In sommige gevallen bestaat er een meningsverschil tussen de Vlaamse administratie en de Europese Commissie over de juiste interpretatie van bepaalde richtlijnen.

c) Hoe en wat te doen

Tot nu toe hebben wij in Vlaanderen vooral aandacht

gehad voor de formele omzetting van de Europese richtlijnen in het interne recht. In de toekomst zal de Europese Commissie echter meer en meer waken over de praktische toepassing van de verplichtingen die voortvloeien uit deze richtlijnen. Het volstaat immers niet speciale vogelbeschermingszones bij besluit af te bakenen om aan de Europese Vogelrichtlijn te voldoen ; de Vlaamse overheid heeft ook de plicht in de praktijk de nodige maatregelen te nemen om te voorkomen dat het vogelbiotoop in deze gebieden wordt aangetast. Het volstaat evenmin viswatergebieden aan te duiden waar op papier Europese waterkwaliteitsnormen gelden ; men moet ook in het kader van het milieuvergunnings- en waterzuiveringsbeleid de nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat deze kwaliteitsdoelstellingen werkelijk binnen de gestelde termijnen worden bereikt.

Het is dus duidelijk dat er nog veel werk zal moeten worden geleverd om te komen tot een correcte toepassing van alle bestaande EG-milieurichtlijnen in Vlaanderen, zowel qua formele omzetting in het Vlaamse recht als qua praktische uitvoering. Dit zal mijn eerste prioriteit zijn.

Ik wil mij echter niet blind staren op de erfenis uit het verleden. We moeten ons vooral instellen op een snellere en meer daadwerkelijke uitvoering van de vele nieuwe richtlijnen die ons nog te wachten staan. Men hoeft immers niet te wachten tot enkele maanden voor het verstrijken van de uitvoeringstermijn van een richtlijn om beginnen werk te maken van zijn uitvoering. Ik zal dan ook onmiddellijk aan mijn diensten opdracht geven om de nodige uitvoeringsmaatregelen voor te bereiden voor de richtlijnen die in de loop van vorig jaar door de Raad van de Europese Gemeenschappen zijn goedgekeurd — zelfs al dienen sommige van hen strikt juridisch slechts tegen eind 1993 te worden uitgevoerd — en nu reeds de implicaties te onderzoeken van de ontwerp-richtlijnen die binnen de Raad in onderhandeling zijn. In het bijzonder denk ik hierbij aan de afvalrichtlijnen, aan de richtlijn betreffende de recyclage van kwik- en cadmiumhoudende batterijen, aan de richtlijn over de behandeling van stedelijk afvalwater, aan de nitratenrichtlijn, en aan de nieuwe richtlijn betreffende de bescherming van natuurlijke en half-natuurlijke biotopen, de nieuwe verordening betreffende de Europese milieukeur voor producten en de ontwerpen inzake verbrandingsinstallaties voor gevaarlijke afvalstoffen, en het vrijwillig “eco-audit”-systeem voor industriële ondernemingen.

d) De bescherming van de Noordzee

Een ander thema op de internationale milieu-agenda dat het Vlaamse Gewest rechtstreeks aanbelangt is de Noordzee. Hoewel het beleid inzake de bescherming van de Noordzee vooralsnog een nationale bevoegdheid is, heeft het Vlaamse Gewest op dit terrein reeds in het kader van zijn bestaande bevoegdheden belangrijke verantwoordelijkheden. Het overgrote deel van de verontreiniging van de Noordzee is immers afkomstig van bronnen op het land, hetzij via rivieren, hetzij via de atmosfeer. Het Vlaamse Gewest dient dus zijn verantwoordelijkheid op te nemen voor de uitvoering van de internationale verbintenissen die zijn aangegaan in het kader van de Ministeriële Conferenties over de Bescherming van de Noordzee in Bremen, Londen en Den Haag en in het kader van de Commissie van Parijs.

In het bijzonder moeten wij, binnen de grenzen van onze bevoegdheden, maatregelen nemen om de toevoer via de rivieren naar de Noordzee van 36 prioritaire gevaarlijke stoffen en van nutriënten tegen 1995 drastisch te reduceren. Dit kan slechts worden gerealiseerd door ingrijpende maatregelen.

len op het vlak van de normgeving, de herziening van lozingsvergunningen en het waterzuiveringsbeleid. Het is verre van zeker dat we de internationaal afgesproken reductiedoelstellingen zullen kunnen bereiken, maar we hebben ongetwijfeld de plicht om ons te goeder trouw hiervoor in te zetten. In dit perspectief zal ik aandringen op een actualisering en concrete invulling van het door de Vlaamse Executieve op 29 november 1989 goedgekeurde samenwerkingsakkoord tussen de Staat en de Gewesten betreffende de bescherming van de Noordzee tegen verontreiniging.

e) Waterverdragen met Nederland

Na een korte periode van stilte die voornamelijk het gevolg was van de regeringskrisis, is de discussie omtrent de Waterverdragen met Nederland begin 1992 terug op gang gekomen.

Op 12 april 1991 had Nederland reeds een ontwerpverdrag aan België overhandigd betreffende “samenwerking bij het beheer van Maas en Schelde,.. Daarop werd op Belgisch niveau in het kader van Samenwerkingsakkoord Regering-Gewesten van 19 september 1989 binnen het Ministerieel comité ad hoc voor de Betrekkingen met Nederland dit Nederlands voorstel besproken. In dit comité werd afgesproken dat, inzake de waterkwaliteit, Nederland zou voorgesteld worden een “overeenkomst over de middelen,, af te sluiten naar het voorbeeld van het Rijnactieprogramma. De voorzitter van de Belgische onderhandelingsdelegatie werd daarop belast met de verdere uitwerking van dit tegenvoorstel.

De val van de Nationale Regering in het najaar van 1991 had als gevolg dat op officieel vlak de onderhandelingen werden opgeschort.

Het overleg tussen de Belgische en Nederlandse onderhandelingsdelegatie is echter wel op informeel niveau verdergezet. Dit resulteerde uiteindelijk in een nieuw ontwerpverdragtekst inzake de samenwerking bij het beheer van Maas en Schelde, die via de Belgische Minister van Buitenlandse zaken ter kennisgeving aan de Gewesten werd overhandigd.

De desbetreffende tekst van 20 februari 1992 wordt door beide onderhandelingsdelegaties als een goede basis voor verdere onderhandelingen beschouwd.

Om tegemoet te komen aan gebleken bezwaren van Belgische zijde tegen de structuur van het oorspronkelijke integrale voorstel heeft de Nederlandse delegatie ingestemd met de uitsplitsing in drie afzonderlijke verdragen, te weten inzake de kwaliteit van Maas-en Scheldewater, de verdeling van het Maaswater en de vaarweg in de Westerschelde, zonder evenwel de politieke eenheid van deze drie luiken te ontkennen.

De volgende uitgangspunten werden in dit nieuwe ontwerpverdrag gehanteerd :

- * het verdrag moet een institutioneel kader geven voor de samenwerking bij een integraal waterbeleid, gericht op duurzame ontwikkeling ;

- * de verdragspartijen moeten het eens zijn over de doelstellingen en de hoofdlijnen van een goed waterbeleid ;

- * het verdrag moet aansluiten bij het Europese waterbeleid van 1992. Een belangrijk nieuw element hierbij is dat op 17 maart 1992 het Internationaal Rivierenverdrag van Helsinki ook door België ondertekend werd ;

- * de samenwerking in de Internationale Rijncommissie en in het bijzonder met betrekking tot het Rijnactieprogramma dient als voorbeeld ;

* Inzake het waterkwaliteitsbeheer worden Maas en Schelde gelijk behandeld ;

* dezelfde verplichtingen gelden voor alle oeverstaten/gevesten die nu of in de toekomst zullen worden betrokken.

Het standpunt van het Vlaams Gewest in het kader van de Waterverdragen.

In de eerste plaats moet beklemtoond worden dat, conform het Vlaams regeerakkoord, inzake de Waterverdragen een tweesporenbeleid zal gevoerd worden. Konkreet betekent dit dat op nationaal vlak zal gestreefd worden naar een waterkwaliteitsbeleid voor Maas en Schelde dat in overeenstemming is met het de EG-richtlijnen en de afspraken van de Noordzeeconferentie. Parallel daarmee zal op Vlaams niveau met de Nederlandse overheid een akkoord worden voorbereid over wat in de bevoegdheid ligt van het Vlaams Gewest.

Binnen het kader van de Belgisch-Nederlandse onderhandelingen inzake de Waterverdragen dient het Vlaams standpunt evenwel in het kader van het Ministercomité ad hoc te worden verdedigd en via de vertegenwoordiging in de Belgische onderhandelingsdelegatie tot uiting te worden gebracht.

Met het aantreden van een nieuwe nationale regering en nieuwe Gewestexecutieven dienen zowel het bedoelde Ministercomité als de Onderhandelingsdelegatie wedersamengesteld te worden.

Inmiddels heeft de nieuwe Nationale regering op 27 maart 1992 haar nationale vertegewoordigers in beide structuren aangeduid en werd aan de drie Gewestexecutieven de vraag gericht hun vertegewoordigers in het Ministercomité en hun afgevaardigde voor de onderhandelingsdelegatie aan te duiden, ten einde de onderhandelingen met Nederland zo spoedig mogelijk terug aan te knopen.

Ondertussen heeft de Nederlandse Minister voor Verkeer en Waterstaat, Mevrouw Maij-Weggen de officiële start van deze onderhandelingen niet afgewacht en met het Vlaams en het Waals Gewest reeds verkennende gesprekken gevoerd op 13 maart 1992.

In dit kader hebben de Gemeenschapsministers voor leefmilieu en openbare werken — daarbij verwijzend naar het Vlaams Regeerakkoord — de bereidheid van het Vlaams Gewest uitgedrukt om de waterkwaliteit van het Scheldebekken op structurele wijze te verbeteren via de oprichting van bekkencommissies die per deelstroombekken een resultaatgericht integraal waterbeheer met inbegrip van het herstel van het rivier-ecosysteem zullen voorstaan.

Momenteel wordt nu op Vlaams niveau in het kader van de “Vlaamse Werkgroep Waterverdragen,, een standpunt van de Vlaamse Executieve inzake de Waterverdragen, in het bijzonder met betrekking tot de ontwerpverdragtekst van 20 februari 1992, voorbereid.

Meer specifiek wordt daarbij — in nauw overleg met de betrokken administraties — onderzocht op welke wijze die bereidheid tot een inspanningsverplichting over een langere periode en binnen een strak tijdschema konkreet in de Waterverdragen kan worden vertaald, zonder daarbij vooruit te lopen op de omvang en de verdeling van de toekomstige investeringsprogramma's inzake het waterkwaliteitsbeleid van de Vlaamse regering.

III. SECTORIEEL BELEID

A. MILIEUHYGIENE

1. Water — afvalwater

De kwaliteitstoestand van onze oppervlaktewateren is en blijft slecht. Uit de jaarverslagen van de V.M.M.-meetnetten blijkt dit overduidelijk. Talrijk zijn de vaak spectaculaire overschrijdingen van de waterkwaliteitsnormen die door de Vlaamse overheid en de E.E.G.-richtlijnen reeds jaren geleden werden vastgesteld.

Terwijl de norm voor BOD in het oppervlaktewater minder dan 6 mg/l is, werden op bijna 30 meetpunten waarden genoteerd van meer dan 1.000 mg/l (zelfs tot 7.840 mg/l). Voor COD, met een norm kleiner dan 30 mg/l, werden waarden vastgesteld tot 20.509 mg/l. Inzake Kjeldahl-stikstof met een norm van maximaal 6 mg/l gingen de vaststellingen tot 557 mg/l.

Inzake ammoniakale stikstof waar de norm maximaal 5 mg/l is, worden op tientallen meetpunten waarden gevonden boven de 100 mg/l (zelfs tot 319 mg/l). De fosfaatproblematiek wordt geïllustreerd door gemeten waarden tot 80 mg/l, terwijl de norm maximaal 0,3 mg/l is.

Het streefdoel om de basiskwaliteitsdoelstelling te realiseren voor alle oppervlaktewateren tegen uiterlijk 1 juli 1995 is nog ver af. Slechts één tiende van de V.M.M.-meetpunten toont in 1990 een bevredigende kwaliteit voor de onderzochte fysisch-chemische parameters. Deze punten liggen voornamelijk op waterlopen behorend tot de bekkens van de Maas en de Kleine Nete. Ook de Laan, de bovenloop van de Grote Nete, Antitankkanaal, Platte Beek, Zwarte Beek, Kleine Beek, Kleine Gete, Schulensmeer, Steemerbeek, Yse en Nethen hebben een bevredigende kwaliteit.

In de provincies West- en Oost-Vlaanderen zijn de punten met basiskwaliteit zeer schaars.

Uit de resultaten van het biologische meetnet blijkt eenzelfde beeld :

- met uitzondering van het Netebekken en het Maasbekken is de biologische waterkwaliteit slecht tot zeer slecht. De Poldergebieden scoren, in vergelijking met de rest van Vlaanderen, opmerkelijk beter. Waterlopen met een zeer slechte waterkwaliteit treft men in nagenoeg alle bekkens aan ;

- in het bekken van de Kleine Nete wordt op 60 % van de meetpunten de basiskwaliteitsnorm gehaald. Deze punten situeren zich vooral daar waar reeds uitgebreide waterzuiveringscapaciteit werd geïnstalleerd ;

- opvallend is de zeer slechte kwaliteit van Zenne, Dijle, Durme, Rupel en Schijn. De waterkwaliteit van de kanalen wisselt sterk : de kwaliteit wordt beïnvloed door de mate waarin zij functioneren als afvoerweg voor (gezuiverd) afvalwater en/of verontreinigd oppervlaktewater ;

- in het grootste deel van de Vlaamse beken en rivieren komt bijna geen vis meer voor ten gevolge van de watervervuiling. Ook hier worden de interessante visfauna's overwegend aangetroffen in de beken en rivieren van het Nete- en Maasbekken

Het bereiken of zelfs het benaderen van de vastgestelde kwaliteitsdoelstellingen zal slechts mogelijk zijn wanneer

naast het massaal investeren in waterzuiveringsinfrastructuur door de overheid, vooral de sanering aan de bron wordt aangepakt, in casu de industriële lozingen, de verspreide lozingen in landelijke gebieden en de agrarische vervuiling (meststofproblematiek en bestrijdingsmiddelen).

In de inventarisstudie van de V.M.M. voor het stroomgebied van de Schelde (gepubliceerd in 1991) wordt aangegeven dat slechts 30 % van de bevolking in Vlaanderen aangesloten is op een zuiveringsinstallatie, in Nederland is dit 95 %, in Brussel 0 % op een bevolking van 1-300.000. De rioleringsgraad in Vlaanderen bedraagt amper 60 %.

Het is duidelijk dat enkel een grootschalige saneringsoperatie het tij kan keren. Dit wordt reeds jaren gesteld maar de burger ziet geen concrete resultaten.

Om de geloofwaardigheid van het vooropgestelde oppervlaktewaterbeleid te herstellen moeten op relatief korte termijn effectieve en visueel vast te stellen resultaten geboekt worden. De visuele sanering van de waterlopen (herstel zuurstofhuishouding) en de stedelijke kernen (wegnemen stankhinder) moet daarbij centraal staan, tesamen met de absolute vrijwaring van de nog schaarse betere beken in ons gewest.

In die aanpak zal iedereen (politici, administratie, milieugroepen, industrie en burger) zijn verantwoordelijkheid moeten nemen. Het is even zinloos tegen beter weten in te propageren dat binnen enkele jaren in alle oppervlaktewateren opnieuw vis zal zwemmen door een grootschalig "end of the pipe"-investeringsprogramma, als te stellen dat alle aandacht moet gaan naar de vrijwaring van de resterende ecologisch interessante gebieden omdat de bouw van grootschalige zuiveringsinstallaties zagezegd zinloos zou zijn uit ecologisch standpunt.

Beide stellingen bereiken wel hetzelfde, met name dat de gewone burger in niets meer gelooft. Het heeft derhalve ook geen zin om overal „iets” te doen waardoor geen enkel zichtbaar resultaat wordt verkregen. In de praktijk moet daarom nuchter gehandeld worden op basis van duidelijke keuzes en op basis van een haalbare en financieel haalbare meerjarenplanning. De burger moeten de zaken gezegd worden zoals ze zijn en niet zoals men zou willen dat ze zijn.

a) Gerichte aanpak

In de regeringsverklaring van de Vlaamse Executieve werden de keuzes inzake gerichte aanpak duidelijk neergeschreven :

- prioritaire uitvoering van het waterzuiveringsprogramma in drinkwatergebieden, het Dender-, IJzer, Demer- en Netebekken en de bovenloop van de Schelde ;

- stopzetting van de rechtstreekse lozingen van afvalwater in de Noordzee ;

- aandacht voor kleinschalige waterzuiveringsprojecten in landelijke gebieden ;

- instellen van een tijdelijke bijkomende financiële aanmoediging voor de versnelde aanleg van gemeentelijke rioleringen om de goedgekeurde en uitgevoerde investeringsprogramma's maximaal te doen renderen.

b) Inning van de heffing

De inning van de heffing inzake waterverontreiniging voor de particulieren via de waterverbruiksrekening moet de hui-

dige omslachtige en bureaucratische inning vanaf 1993 vervangen. Deze rechtstreekse inning moet de band tussen water-verbruik en watervervuiling beter aangeven dan de huidige inningsprocedure waarbij post factum en los van de drinkwaterfactuur wordt gewerkt waardoor de aandacht verlegd wordt naar de administratieve heffingsprocedure in plaats van de aandacht te vestigen op de heffingsbasis, in casu het waterverbruik.

Voor de heffing 1992 zullen reeds belangrijke bijstellingen gebeuren :

1. getrapte heffing voor de kleinverbruikers die de gewone burger slechts minimaal taxeert. Terzake wens ik echter niet in te gaan op vragen om de burger als totaal onschuldig voor enige watervervuiling vrij te stellen van milieuheffing. Dit beeld klopt immers niet met de realiteit en leidt zeker niet tot het collectieve medeverantwoordelijkheidsgevoel dat we inzake milieubeleid moeten nastreven ;

2. het invoeren van een wettelijke regeling inzake indienen van bezwaarschriften

3. invoeren van een heffing op de ecologisch belangrijke koelwaterlozingen ,

4. sluiten van juridische achterdeuren voor de industriële lozers inzake aftrek voor oppervlaktewaterlozingen en koelwateraftrek (zonder vergunning geen aftrek meer) en inzake discussie over de berekeningsgrondslagen door een eenduidiger formulering van parameters als dagdebiet. Ook inzake bedrijfsanalyses wordt een striktere regeling ingevoerd door zowel de monsternamen als de analyse via erkende labo's te gaan doen.

Inmiddels moeten de burger en de industrie er zich terdege van bewust worden dat de sanering veel geld zal kosten. De nog te leveren inspanningen zijn dermate enorm dat geen illusies mogen gecreëerd worden. De financiering van de investeringen zal echter gebeuren op basis van maatschappelijke draagkracht en vervuilingsverantwoordelijkheid. Het kan niet langer dat de gewone burger opdraait voor meer dan 60 % van de kosten terwijl in analyses van de vervuilingsverantwoordelijkheid meestal sprake is van een verhouding 1/3 bevolking, 1/3 industrie en 1/3 landbouw.

De meetnetten van de V.M.M. moeten hieromtrent cijfermatig duidelijkheid brengen.

c) Sanering industriële lozingen

Voor de sanering van de industriële lozingen moet de heffing zijn regulerend effect maximaal bereiken door het correct kwantificeren van de geloosde vuilvracht, het zwaar belasten van milieugevaarlijke stoffen, het nastreven van maximale recyclage van produktiewater door zowel de gebruikte als de geloosde wateren te belasten, inclusief koelwater.

Het oppompen van massale hoeveelheden (kwalitatief hoogwaardig) grondwater moet sterk afgeremd worden om verdere daling van de grondwaterstand te voorkomen. Dit zal ook via financiële ontmoediging gerealiseerd worden door het instellen van heffingen op het gebruikte grondwater. Het gebruik van grondwater moet maximaal gevrijwaard worden voor drinkwaterproductie. Voor de industriële waterbehoeften moeten selectieve stromen ontwikkeld worden. Niet alle industrieel water heeft immers de drinkwaterkwaliteit. De diepere grondwaterreservoirs zijn niet oneindig en hebben een beperkte regeneratiecapaciteit. Naast de output van grondwater moet ook de input-verbetering nagestreefd wor-

den door o.a. beperken van de verharde oppervlakten en betere waterbeheersing.

d) Inventarisatie

De diverse meetgegevens en milieu-data-banken dienen enerzijds een realistisch beeld te geven van de toestand van onze oppervlaktewateren en van de vergunde en geloosde vuilvrachten en anderzijds de oorzaken bloot te leggen van de vervuilingstoestand. De bestaande versnippering inzake debietmetingen op oppervlaktewateren moet gecoördineerd worden met het oog op de opmaak van vuilvrachtbalansen. Tevens dient de uitwisseling van de debietsmetingen met Wallonië dringend geregeld om dubbel gebruik te vermijden.

V.M.M. en AMINAL, Bestuur Milieuvergunningen werd opdracht gegeven om op korte termijn alle gegevens van de lozingsvergunningen in de milieudatabank in te voeren om zicht te krijgen op de vergunde vuilvrachten per hydrografisch bekken teneinde het vergunningsbeleid te kunnen afstemmen op het dringend te formuleren immissiebeleid. De diverse meldingsformulieren voor bedrijven moeten geïntegreerd worden in een eenvormig multifunctioneel jaarverslag dat inzicht geeft in de milieubalans en tegelijk de gegevens levert voor de milieueffingen.

De dotatie van het Vlaamse Gewest aan het Instituut voor Hygiëne en Epidemiologie (I.H.E.) via het medebeheerscomité voor de exploitatie van de meetnetten — water, moet op nul gebracht worden zodat de Vlaamse Milieumaatschappij via contracten met de rechtspersoon I.H.E. haar decretale opdracht (uitbouw en exploitatie van meetnetten en jaarrapportage) ten volle kan uitvoeren.

e) Werking milieu-administratie

De werking van de Vlaamse milieuadministratie moet dringend op een andere leest geschoeid worden, waarbij een efficiënte taakverdeling en maximale samenwerking moet centraal staan. Tussen het Departement Leefmilieu en de para-regionalen moeten duidelijke afspraken gemaakt worden om de geïntegreerde milieubenadering in de administratieve organisatie in te bouwen en anderzijds specialisatie na te streven.

Dit veronderstelt geen fundamentele herschikking, enkel de bereidheid tot werkafspraken en taakverdeling. De vraag moet niet zozeer zijn wie welke administratieve verantwoordelijkheid heeft, maar hoe men milieudossiers op de maatschappelijk meest verantwoorde en snelste wijze kan afhandelen. Het jarenlang blokkeren van belangrijke rioleringsdossiers omwille van decretale interpretatie-verschillen van betrokken administraties is onverantwoord.

f) Oppervlaktewatersanering

Inzake oppervlaktewatersanering zullen de hydrografisch gestructureerde bekkencommissies tot overlegplatforms omgevormd worden voor alle betrokken partijen. onder de leiding van deze commissies moet per deelstroombekken een resultaatgericht integraal waterbeheer worden gerealiseerd met het oog op het herstel van het rivier-ecosysteem. Via dit overleg moet een efficiënter gebruik van de beschikbare middelen tot stand gebracht worden, waarbij de nodige keuzes moeten gemaakt worden in functie van de financiële mogelijkheden.

De bekkencommissies zullen rond drie pijlers gestructureerd worden : het waterkwaliteitsaspect, het waterkwantiteitsbeheer en het natuurbehoudsaspect.

De opdracht en taak van deze commissies zullen wettelijk geregeld worden om de 'verplichte medewerking van de diverse administraties afdwingbaar te maken. Ook de betrokken gemeentebesturen moeten in het kader van de afgesloten milieuconvenanten (aanleg rioleringen, herstel grachtenstelsel, onderhoud waterlopen 3° categorie) structureel betrokken worden, tesamen met de milieubeweging en de sociale gesprekspartners.

Zuiver water alleen is immers niet voldoende om het ecologisch herstel van onze beken en rivieren te realiseren. Zij mogen niet los worden gekoppeld van de omgeving. Een goed beheer en herstel van rivieren en valleien veronderstelt een goede samenwerking tussen allen die betrokken zijn bij het beleid. Dat houdt in dat, na studie en overleg, alle betrokkenen zich engageren (ook financieel) voor een operatie met als doel een duurzame inrichting van rivier en vallei.

De volgende elementen maken deel uit van het „riviercontract” :

- vergunningenbeleid op immissiebasis
- zuivering van afvalwater
- bestrijding van bodemerosie en overbemesting
- bescherming van belangrijke waterrijke natuurgebieden
- een goed beheer van vispopulaties
- de coördinatie van recreatieve activiteiten langs en op het water
- een ecologisch verantwoord (ruimings)beheer
- vastleggen prioriteiten op basis van discussie over financiële behoeften versus financiële mogelijkheden.

Gelet op de gewest en/of grensoverschrijdende aspecten van de oppervlaktewatersanering moet ook terzake overleg ingebouwd worden in de werking van de bekkencommissies.

Indien georganiseerde intergewestelijke of internationale betrokkenheid niet kan gekoncretiseerd worden moet in ieder geval formeel overleg geïntegreerd worden.

. g) Planning

Inzake sectoriële milieuplanning heeft de V.M.M. een centrale opdracht gekregen op 26 maart 1992 in nauw overleg met alle milieu-administraties. Daartoe zal de V.M.M. de nodige financiële middelen en gekwalificeerd personeel ter beschikking krijgen om zich op een langetermijn-basis te organiseren. De opdrachten zullen echter concreet ingevuld worden.

Zo werd aan de V.M.M. de opdracht gegeven om per subhydrografisch bekken een concreet AWP-plan op te maken waaruit werkplannen moeten gedistilleerd worden inzake vergunningen, inspectie, rioleringspolitiek en landelijke zuivering. Prioritair moet dit gebeuren voor de drinkwaterwinningsgebieden, het Dender-, IJzer-, Demer- en Netebekken en de bovenloop van de Schelde.

In aansluiting met de AWP-plannen moet een RIOPLAN-Vlaanderen worden opgemaakt dat per subhydrografisch bekken een inzicht geeft inzake uitgevoerde en nog uit te voeren rioleringen en tevens in een realistische meerjaren-

planning voorziet inzake aanleg van rioleringen (op basis van aansluitbaarheid op zuiveringsinfrastructuur en gestelde bekenprioriteiten).

Dit RIOPLAN dient tevens te voorzien in :

- een herziene visie op de gemeentelijke totale rioleringsplannen (TRP's) teneinde de lokale besturen opnieuw concrete richtlijnen te verstrekken met betrekking tot de op te volgen dementioneringsnormen. Daartoe zal een samenwerkingsverband uitgewerkt worden tussen V.M.M. en Aquafin om een centrale rioleringsdatabank op te bouwen ;

- financiële aanmoediging voor versnelde aanleg van gemeentelijke rioleringen met het oog op maximale rendabilisatie van de zuiveringsinfrastructuur. In functie van efficiëntie en doelgerichtheid zullen concrete uitvoeringsvoorstellen uitgewerkt worden ;

- voorkomen dat het investeringsfonds wordt gebruikt voor investeringen waarbij rioleringen niet aansluiten op RWZI ;

- geen nieuwe wegen zonder riolering ;

- maximale afkoppeling van oppervlaktewater door herwaardering grachtenstelsels (direct toe te passen op nieuw aan te leggen rioleringen) ;

- noodzakelijke aanpassingen vergunningen.

h) Landelijke zuivering

Zuivering in landelijke gebieden : door de V.M.M. moet een sluitende visie ontwikkeld worden inzake landelijke zuivering met volgende krachtlijnen :

- omwille van de hygiënische onbetrouwbaarheid en de ongecon troleerde aanwending ervan moet de directe afzet van septisch materiaal in de landbouw strikt aan banden gelegd worden en moet de gecontroleerde afvoer naar een zuiveringsstation als algemene regel opgelegd worden

- aangezien 10 à 20 % van de woningen niet aansluitbaar is op een rioleringsstelsel volgens de TRP-benadering moet er een wettelijke regeling komen inzake kleinschalige en/of individuele zuivering waarbij zoveel mogelijk gezamenlijke en/of collectieve oplossingen moeten nagestreefd worden om de gewone burger niet voor relatief enorme kosten te stellen (het falend ruimtelijk beleid mag niet afgewenteld worden op de individuele burger) :

- . reglement inzake inrichting en onderhoud van septische putten met een link naar het heffingssysteem om dubbele betaling te voorkomen en correct gebruik te stimuleren. De nood aan individuele zuiveringsinspanning in landelijke gebieden mag geen tweemaal aangerekend worden : eenmaal via de globale heffing en een tweede maal via de installatie en onderhoud van een septische put ;

- . waar technisch mogelijk (helling en toestand rioleringsstelsel) en ecologisch verantwoord (problematiek overstorten) moet er een uitdovingscenario voor individuele septische putten uitgewerkt worden om het probleem van het septisch materiaal structureel te reduceren. In het kader van het hiervoor vermeld Rioplan zullen de gebieden worden afgebakend waar deze afbouw kan doorgevoerd worden. Vandaag zijn veel zuiveringsstations onderbelast omdat de helft van de vuilvracht achterblijft in septische putten, waarna het septisch materiaal als probleemafval dient opgelost te worden ;

. wisselwerking met andere besturen (cfr. aanleg rietvelden of andere systemen in het kader van plattelandsinrichting door de Vlaamse Landmaatschappij) ;

— herwaardenen natuurlijke grachten- en bekenstelsel. Door de aanleg van gemengde rioleringen werden afwateringsgrachten veelal dichtgelegd en ingebuisd in het rioleringsstelsel. Daardoor worden bij regenweer enorme hoeveelheden verdund afvalwater afgevoerd naar de zuiveringsinstallaties, wat aanleiding geeft tot veelvuldig overstorten van afvalwater in de oppervlaktewateren en slechte bedrijfsvoering op de waterzuiveringsinstallaties.

Prioritair dienen alle aangesloten beken van de rioleringsstelsels afgekoppeld. Deze opname van beken gebeurde trouwens tegen alle reglementen en omzendbrieven in. Dit mag echter niet leiden tot onverantwoord openleggen van beken. Tegelijk moet het regenwater van grote verharde oppervlaktes (daken, parkings, enz . . .) uit de afvalwaterriolering gehouden worden. Om dit te realiseren moeten in het kader van de bekkencommissies met de gemeenten afspraken gemaakt worden om deze regenwaters en aangesloten beken opnieuw via open grachten te laten afvloeien. Uiteraard zal daarbij aandacht moeten gegeven worden aan het waterbergend vermogen van de waterlopen om overstromingsgevaar te voorkomen ;

— verbeteren zelfzuiverend vermogen door ingrepen op bekenstelsel op basis van een werkplan dat door de landelijke waterdienst en de Polders en Wateringen moet uitgewerkt worden. Dergelijke ingrepen kunnen bestaan uit :

. aanleg van zand- of slibvangen om ruimingswerken te lokaliseren en te beperken. Beplantingen in deze lokaliteiten kunnen het zuiveringseffect verbeteren ;

. alternatieven voor de plantenruimingen, in casu beplanting van de waterloopoevers en het uitzetten van graskarpers ;

. herwaardenen invloed watermolens en natuurlijke water-vallen (cfr. zuurstofinbrengend effect) ;

. (her)aanleg van overstromingsbekkens en stroomopwaartse wachtbekkens.

Een dergelijk werkplan dient voorgelegd aan en besproken te worden door de bekkencommissie om op basis van de diverse invalshoeken (waterkwaliteit, waterkwantiteit, natuurbehoud, landschapszorg, ruimtelijke ordening, recreatie.. .) een meerjarenplan op te stellen dat door de diverse waterbeheerders moet gerespecteerd worden

— relatie met landbouwbeleid :

. invoeren verbodperiodes inzake aanbrengen bemesting. Dit werd inmiddels reeds decretaal geregeld.

. verlagen bemestingsniveau met ontmoediging overmatig gebruik kunstmest

. afbakenen beschermingszones (cfr. drinkwaterwinning, bovenlopen)

. gerichte studies met betrekking tot relatie bemestingsniveau's, bodemtextuur en uitspoeling van mineralen

. ten einde de verwerking van het acute kalvergierprobleem ten gronde aan te pakken werd aan V.M.M. en V.L.M. de opdracht gegeven de verwerkbaarheid op het zuiverings station Antwerpen-Noord te onderzoeken. Op basis van de resultaten van een praktijkproef zal eventueel een definitieve samenwerking gekoncretiseerd worden ter sanering van het kalvergierprobleem in deze regio ;

— relatie met industriële vestigingen : gelet op de determinerende invloed van geïsoleerde industriële vestigingen in landelijke gebieden moeten deze bedrijven zeer strikte lozingsvoorwaarden opgelegd en na te leven krijgen. Indien na enige tijd geen verbetering kan desnoods herlokalisatie worden opgelegd. Geïsoleerde bedrijven moeten desnoods verplicht worden (tijdelijk) hun afvalwater af te voeren naar een zuiveringsstation. De V.M.M. werd opdracht gegeven om voor de verwerking van dergelijke externe afvalwaters de nodige milieuvergunningen te verkrijgen.

i) Grensoverschrijdende problematiek

Gelet op de grensoverschrijdende problematiek dient per bekken een status questionis uitgewerkt voor de grote rivieren zodat op basis van cijfers kan onderhandeld worden (cfr. opdracht Aminal — Algemeen Milieubeleid) over de wederzijdse rechten en plichten ten bate van een gezond leefmilieu.

De discussie over kwalitatieve Watervrdragen met Nederland moet gevoerd worden vanuit een positieve ingesteldheid om de kwaliteit van ons eigen leefmilieu systematisch en planmatig te verbeteren. Gezamenlijke controle is daartoe zeer nuttig. Daarom werd aan de V.M.M. opdracht gegeven om met Rijkswaterstaat het gemeenschappelijk beheer van de bestaande permanente meetstations te Eijsden en Stevensvoort uit te werken. Indien mogelijk moet dit ook op andere plaatsen nagestreefd worden, zowel met Nederland als met Frankrijk en Wallonië.

De internationale en bilaterale verdragen moeten een dwingende leidraad zijn inzake dagelijks milieubeleid. In die visie moet de afgesproken fosfaatverwijdering in de zuiveringsstations van Kalmthout en Hoogstraten ter bescherming van het Zoommeer maximaal gerealiseerd worden en eventueel uitgebreid tot de overige zuiveringsstations in dit bekken.

Ter sanering van het Kanaal Gent-Terneuzen werd opdracht gegeven aan V.M.M., OVAM en AMINAL om een grondige doorlichting te maken van de lozingsproblematiek en op korte termijn de nodige maatregelen voor te stellen. In de sanering van het gecontamineerde baggerslib zal het principe “de vervuiler betaalt,, (indien juridisch haalbaar) toegepast worden.

Aan AMINAL — Bestuur Milieu-investeringen en V.M.M. werden op 25 maart 1992 duidelijke instructies gegeven om de snelle uitvoering van de geplande investeringsprojecten te Zeltate na te leven zodat de vervuiling van het Nederlandse polderwater een definitief einde kent.

j) Sensibiliseringskampagnes

De zorg voor de oppervlaktewateren moet systematisch via sensibiliseringskampagnes overgebracht worden. Watervervuiling is niet de schuld van één individu of één bedrijf. De sanering is evengoed niet de zaak van de overheid alleen maar van iedereen.

k) Aquafin

De opdracht inzake uitvoering van de investeringsprogramma's op het vlak van waterzuiveringsinfrastructuur moet verder verfijnd worden en geëvalueerd op zijn kosten-batenanalyse.

Op basis van een globale gekoncretiseerde investeringsbehoefte voor het hele Vlaamse Gewest en rekening houdend

met een betaalbare budgettaire planning moeten effectgerichte investeringsprogramma's ongesteld worden tot het jaar 2000. via maximale gegevensuitwisseling moeten Aquafin en de bevoegde gewestadministraties (V.M.M. en AMINAL) streven naar de ecologisch-economisch optimale projecten. Daarbij moet minimale kostprijs-maximaal milieueffect de leidraad zijn.

De investeringsinspanning om de waterkwaliteitsdoelstellingen te realiseren zal veel hoger liggen dan de initieel geraamde 50 miljard.

Gelet op de enorme investeringsbehoeften zal de uitvoeringsplanning over een langere periode moeten gespreid worden om het geheel betaalbaar en financieel beheersbaar te houden. Op basis van de A.W.P.-planning van V.M.M. moet op korte termijn zicht bekomen worden op de nood aan grootschalige end of the pipe-infrastructuur (zuiveringsstations, kollektoren, persleidingen, pompstations), maar ook over de nood inzake aanvullende randinfrastructuur (prioritaire riolen, bergingsvijvers, enz . . .) en tenslotte over de nood aan kleinschalige zuiveringsinfrastructuur voor de vele honderden geïsoleerde woonkernen.

Gelet op de specifieke planningsopdracht van de V.M.M. en de konkrete uitvoeringsopdracht van Aquafin is complementariteit een dwingende opdracht aangezien beide taken op kosten van de gemeenschap gebeuren. Dit moet concreet vertaald worden in de uitbouw van een centrale rioleringsdatabank onder beheer van de overheid.

De Vlaamse regering zal op korte termijn een beslissing nemen inzake de exploitatie van de bestaande vmm-zuiveringsinstallaties. De diverse aspecten (kostprijs, efficiëntie, organisatie) zullen daarbij ter discussie gesteld worden.

Het beheersen van de jaarlijkse exploitatiekosten zal een principieel uitgangspunt zijn. Tevens moeten de verwerkingsmogelijkheden gegarandeerd worden tegen minimale kostprijs voor projecten in het kader van de zuivering in landelijke gebieden en de sanering van acute milieuproblemen :

- sanering Hooge Maey door verwerking percolatiewater op de RWZI Antwerpen Noord
- verwerking septisch materiaal op zuiveringsinstallaties
- verwerking kalvergier op zuiveringsinstallaties. Eventueel dienen VMM en Mestbank terzake gezamenlijke initiatieven op te zetten
- verwerking afvalwater van geïsoleerde probleemlozers (kippen-slachterijen, stortplaatsen, kleine niet op riool aansluitbare bedrijven) via aanvoer van hun afvalwater naar een zuiveringsstation.

1) Sanering Zenne

Met het Brussels Gewest zal overleg gepleegd worden om de stipte uitvoering te bepleiten van de overeenkomst inzake uitbouw van de waterzuiveringsinfrastructuur in de regio Brussel.

2. Afval

a) Toestand van de verwijdering van afvalstoffen in Vlaanderen

1. De analyse van de afvalstromen.

De inventaris van het Afvalstoffenplan 91-95 m.b.t. de

industriële en huishoudelijke afval die tijdens de voorgaande afvalstoffenperiode vrijkwamen, toont aan dat de verschillende afvalstromen nog steeds niet behoorlijk ingedijkt werden. De hoeveelheid werd in 1985 ingeschat op 18 à 22 miljoen ton, in 1989 werd deze hoeveelheid ingeschat op 24 à 27 miljoen ton. Het grootste gedeelte van deze afval bestaat uit baggerspecie, bulkafvalstoffen en een aantal bijzondere afvalstoffen (mest, slib, bouw- en slooppafval, afvalolie, ziekenhuisafval, voertuigwrakken) . De hoeveelheid industrieel afval werd op 5,3 miljoen ton begroot, het huishoudelijk afval op 2,3 miljoen ton.

Zeker aangaande de industriële afvalstoffen kan gesteld worden dat de overheid geen echt gefundeerd oordeel kan vellen over de werkelijke jaarlijkse gang van zaken zowel i.v.m. de verwerking van afvalstoffen als i.v.m. de recuperatie ervan. De melding van de industriële afval en de aangifte van giftige afval is verre van volledig te noemen. Met de meldingsplicht kan nog onvoldoende gepeild worden naar de effectieve hoeveelheden afval die gerecupereerd worden, laat staan milieuveilig en nuttig toegepast worden.

Tabel : Industriële afvalstoffen in Vlaanderen. Samenstelling en hoeveelheid (melding 1988, productie 1987)

	kleine partijen (*)		grote partijen (*)		Totaal %
	x 1000 ton	mld	x 1000 ton	mld	
Giftig en gevaarlijk	64	1.214	167	5	6
Anorganisch	665	4.055	1.119	32	43
ijzermetaal	200	1.917	228	6	
slakken	139	132	501	15	
anorganische grondstoffen	89	251	26	2	
metaalslib	45	105	11	1	
glas	40	254	132	1	
slib anorganische zouten	40	36	80	2	
asbestcement	31	27	11	1	
niet-ijzermetaal	27	823			
slib van anorganische grondstoffen	22	63	60	2	
anorganische zouten	19	85	70	2	
baden en concentraten	6	269			
zuren	4	43			
koolhoudende afval	3	50			
Organische/synthetisch	691	6.105	96	6	19
opruimafval + organische resten	466	2.216	67	4	
textiel	79	817			
plastiek	58	1.001			
slib van olie	17	167	13	1	
afvalolie	16	1.247			
resten petrochemie	14	87			
rubber	12	88			
olie-emulsies	8	140	16		
organische resten, nergens genoemd	7	128			
slib van textiel	5	18			
resten van zeep	4	42			
organische resten + oplosmiddelen	2	77			
katalysator + ionenuitwisselaars	2	33			
kleurstoffen, drukinkt	1	44			
Mengsels anorg./org.	139	203	22	2	4
industrieel slib, nergens genoemd	135	169	22	2	
cosmetica, brandblusmiddelen	2	24			
ketel, koelwaterslib	2	10			

	kleine partijen (*)		grote partijen (*)		Totaal %
	x 1000 ton	mld	x 1000 ton	mld	
organisch/biologisch	672	3.074	437	13	27
hout en papier	406	2.123	148	7	
vlees- en slachtafval	105	393			
levensmiddelenafval	79	270	233	4	
brouwerijafval	53	87	16	1	
plantaardig en dierlijke vetten en oliën	15	78			
huid en leder	5	77	40	1	
slib van levensmiddelen	5	17			
visafval	4	29			
Opruim- en kantineafval	34	630	19	1	1
ALGEMEEN TOTAAL	2.265	15.281	1.860	59	100

(*) grote partijen = < 10.000 ton per melding

grote partijen = > 10.000 ton per melding

mld = aantal meldingen

Evolutie van de totale produktie huisvuil en grof vuil
en van het aantal inwoners in Vlaanderen

	1981		1984		1987	
	aantal inwoners (*)	tonnage huisvuil en grof vuil	aantal inwoners (*)	tonnage huisvuil en grof vuil	aantal inwoners (*)	tonnage huisvuil en grof vuil
Provincie						
Antwerpen	1.575.571	472.046	1.578.869	497.473	1.585.163	579.768
Vlaams-Brabant	931.120	284.991	938.816	311.934	944.429	313.185
Limburg	711.902	167.397	726.884	134.041	734.382	141.314
Oost-Vlaanderen	1.330.017	348.553	1.331.193	336.638	1.328.931	391.895
West-Vlaanderen	1.080.394	340.990	1.086.574	336.094	1.092.696	314.976
Vlaanderen	5.629.004	1.613.977	5.662.336	1.616.180	5.685.601	1.741.138

(*) Bevolkingsstatistieken : loop van de bevolking der gemeenten in 1980, 1983 en 1986 : cijfers op 1/1/1981, 1/1/1984 en 1/1/1987.

(Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek)

Produktie, inzameling, aparte verwerking en recuperatie van
huishoudelijke afvalstoffen in het Vlaams Gewest
(geraamde hoeveelheden 1988 in ton)

	produktie	integrale inzameling	selectieve inzameling	aparte verwerking	recuperatie	recuperatie na verwerking	recuperatie- graad in %
Glas	175 .000	121.800	53.200	—	53.200	—	30,4
Papier en karton	480.000	437.500	42.500	—	42.500	—	8,9
Metalen	84.500	72.500	12.000	—	12.000	9.000	24,9
Groenafval	156.000	78.000	78.000	46.800	31.200	—	20,0
Keukenafval	725.000	725.000	—	—	—	35.000	4,8
Bouw- en sloop-afval	185 .000	75.000	110.000	91.500	18.500	—	10,0
Textiel	40.000	30.000	10.000	—	10.000	—	25,0
Kunststoffen	128.000	126.700	1.300	1.000	300	—	0,2
Autobanden	9.000	8.200	800	750	50	—	0,6

	produktie	integrale inzameling	selectieve inzameling	aparte verwerking	recuperatie	recuperatie na verwerking	recuperatie- graad in %
Klein gevaarlijk afval :	17.500	12.105	1.055	320	735	—	4,2
– motorolie	5.000	—	660	—	660	—	13,2
– autobatterijen	1.000	920	80	20	60	—	6,0
– kwikzilver- batterijen	100	85	15	—	15	—	15,0
– geneesmiddelen	600	400	200	200	—	—	0,0
– andere	10.800	10.700	100	100	—	—	0,0
Rest	60.000	60.000	—	—	—	—	0,0
Huisvuil, grof vuil en selectieve inza- meling	2.060.000	1.746.805	308.855	140.370	168.485	44.000	10,3
Andere huishoude- lijke afvalstoffen	240.000	240.000	—	—	—	—	0,0
TOTAAL	2.300.000	1.986.805	308.855	140.370	168.485	44.000	9,2

Bijzondere afvalstoffen

Aard	Hoeveelheden
Totaal	
1. Onderhoudsbaggerspecie en ruimingsspecie	3.900.000 m ³
1. afkomstig van Maritieme toegangswegen en havens	2.800.000 m ³
2. afkomstig van kanalen en waterwegen	1.100.000 m ³
2. Slib- en rioolwaterzuiveringsinstallaties	159.657 ton
3. Slib van rioolreiniging	902.600 ton
1. rioolkolkenslib	64.000 ton
2. slib controleputten	3.600 ton
3. septisch materiaal, aal	735.000 ton
4. slib van vetvangers	100.000 ton
4. Drinkwaterslib	40.000 m ³

De afvalstoffen uit Vlaanderen werden in 1989 verwerkt in 1015 inrichtingen die in het kader van het Afvalstoffende-creet van 2 juli 1981 een vergunning verkregen ; dit aantal inrichtingen is in vergelijking met het jaar 1985 verdubbeld. In 1989 werden nog 174 stortplaatsen geteld waarvan 140 stortplaatsen categorie 3, 21 categorie 2 en 13 categorie 1. Van deze laatste industriële stortplaatsen zijn er slechts twee die, hoewel ze door private maatschappijen beheerd worden, in principe voor ieder bedrijf toegankelijk zijn.

Vlaanderen telde in 1989 109 verbrandingsovens waarvan 59 industriële ovens, 27 voor ziekenhuisafval en 23 voor huishoudelijke afval. De tendens is dat het aantal ovens voor ziekenhuisafval en huishoudelijk afval zal terugvallen, voor industriële afval zal het aantal stijgen.

De volgende planperiode 91-95 moet een trendbreuk brengen in het aantal stortplaatsen en verbrandingsovens. De invulling van de actieprogramma's moet niet alleen het aantal recuperatie-inrichtingen hogerop tillen (500 in 1989) maar de Vlaamse bedrijven en burgers daadwerkelijk ertoe aanzetten het ontstaan van afval aan de bron te minimaliseren.

De preventie-gedachte moet in alle maatschappelijke gele-tingen doordringen. Het afvalbeleid, voornamelijk t.a.v. het toestaan van afvalstoffenvergunningen, dient nog meer plan-matig te gebeuren. De inzameling en verwerking, zeker deze

van de gevaarlijke afvalstoffen, kan nog beter gestructureerd worden. Sommige recuperatie-activiteiten zullen uit de marginale sfeer gehaald moeten worden.

2. Het beheer van de afvalketen

Vooraf de wijze van verwijdering en verwerking van afvalstoffen geschiedt niet steeds onder optimale milieuhygiënische omstandigheden. We nemen een groeiende ongerustheid waar ten aanzien van de toenemende bedreiging van het leefmilieu door de produktie van industrieel en huishoudelijk afval.

Dit gegeven heeft voor gevolg dat :

- de terminale verwerking, storten maar ook verbranden, steeds minder aanvaard wordt. In de eigen woonomgeving is deze onaanvaardbaarheid totaal. De verwerkingsplaatsen (stortplaatsen en verbrandingsovens) zijn schaars geworden, de vergunningen zeldzaam ;

- een enorme druk ontstaat om het afvaltransport over de grenzen heen te verleggen, waardoor de milieulasten zich in internationale dimensies manifesteren ;

- getracht wordt om de lasten van de vervuiling op de schouders te leggen van toekomstige generaties. De winsten vandaag gerealiseerd in de eindverwerking van afval, zijn echter niet beschikbaar voor de toekomstige generaties die de lasten op een bepaald ogenblik willens nillens zullen moeten dragen.

De knelpunten in Vlaanderen om de afvalstoffen op een milieuhygiënische wijze te verwijderen, situeren zich op verschillende niveaus :

- de akties inzake preventie en recuperatie, zoals voorgesteld in het Afvalstoffenplan 91-95, zijn nog onvoldoende in de steigers geplaatst ;

- veel droog en brandbaar afval, dat noch te voorkomen noch te recupereren is, wordt nog steeds naar stortplaatsen afgevoerd. Bepaalde huisvuilverbrandingsinstallaties zijn niet meer beschikbaar of worden gedwongen te sluiten ;

- er is een nijpend tekort aan stortplaatsen categorie 1 ; Gevaarlijke afvalstoffen worden op eigen terrein opgeslagen zonder, of met onvoldoende veiligheidsmaatregelen. Het aantal black-points dreigt hierdoor op te lopen. Gevaarlijke afvalstoffen kunnen terechtkomen op stortplaatsen categorie 2 en 3, die hiervoor niet uitgerust zijn ;

- de repercussies van de genomen maatregelen in de verschillende milieucompartmenten (lucht, water, bodem) zijn op dit ogenblik moeilijk in te schatten. Als voorbeeld : er is een stijging van de hoeveelheid slib (waterzuivering, bagger) te verwachten. Het nuttig toepassen van slib wordt meer en meer problematisch ;

- de maatschappelijke kostprijs voor de verwijdering van afvalstoffen (voornamelijk van het huisvuil en het bedrijfsvuil daarmee vergelijkbaar) ligt veel hoger dan de kostprijs die reëel aangerekend wordt. De kostprijs van ophaling en verwerking bedraagt meer dan 3.000 Fr/ton ;

- de overschakeling naar een veralgemeend systeem van selectieve inzameling zal belangrijke investeringen vergen. Tevens moet gewaakt worden over het feit dat het vrij verkeer van afvalstoffen in de Europese Gemeenschap niet mag leiden tot de creatie van onverantwoorde of illegale circuits.

3. Mensen en financiële middelen

Te weinig middelen en mensen worden ingezet om het

beleid van preventie en recuperatie concreet in te vullen. De taken van OVAM werden door het Afvalstoffenplan 91-95 alsmede door het decreet bestuurlijk beleid van 12 december 1990 gewijzigd. Niet alleen de taken van vergunningen voor en van toezicht op de afvalverwerkingsinstallaties werden naar de Administratie voor Milieu, Natuur en Landinrichting (AMINAL) overgeheveld, ook een groot deel van het personeelsbestand werd naar de nieuwe administratie AMINAL getransfereerd.

Het personeelsbestand van OVAM viel in 1992 met een derde terug van 152 naar 115. Het nieuwe personeelskader voorziet 218 mensen om de nieuwe maatschappelijke en economische opdrachten te realiseren.

De OVAM-diensten werden gereorganiseerd om beter te kunnen beantwoorden aan hun nieuwe taken van : preventie en recuperatie, beheersing van afvalstromen, realisaties van milieuveilige verwerkingsinrichtingen en van bodemsaneringen. Alle aspecten van het afvalstoffenbeleid zijn samengebracht in één organisatie om het geïntegreerd eindketen-beheer met terugkoppelingen naar het begin van de produktieketen mogelijk te maken. De aanzet voor de logische accentverschuiving van inventarisatie en verwijdering van afvalstoffen naar preventie en recuperatie werd gegeven.

Niet alleen wettelijke middelen zijn nodig om het beleid in de praktijk te konkretiseren, ook de inzet van een potentieel aan nieuwe mensen en financiële middelen zijn noodzakelijk. Het nieuwe personeelskader bij OVAM zal daarom zo snel mogelijk ingevuld worden en de bestaande middelen beter benut.

De sturing en de opvolging van afvalstromen worden meer en meer complex, zeker bij het openvallen van de grenzen. Om tijdig te kunnen anticiperen en om sneller en efficiënter een doorstroming te krijgen van kennis en gegevens moet de administratie uitgerust worden met hedendaagse geautomatiseerde hulpmiddelen. Databanken dienen verder uitgebouwd en de bestanden uit de verschillende milieucompartmenten aan elkaar gekoppeld.

De OVAM wordt daardoor eveneens beter in staat gesteld om degelijk gemotiveerde adviezen aan andere besturen en partikulieren te verstrekken. Het advies van OVAM aangaande nieuwe vergunningen voor afvalverwerkingsinstallaties wordt verplicht gesteld.

Het versterken van de OVAM-organisatie-structuur betekent ook dat een nieuwe impuls aan het bedrijfsleven kan gegeven worden om milieuzorgsystemen binnen de bedrijven te laten toepassen ; dit betekent eveneens dat een nieuwe bodem wordt gevonden voor de expansieve sektor van de milieumarkten en -technologie.

De uitgaven inzake afvalbeheer vanuit de begroting van het Vlaamse Gewest stegen van 423 miljoen fr. in 1982 tot 1.714 miljoen fr. in 1991. Vanaf 1987 werden de financiële middelen gedeeltelijk en vanaf 1990 volledig geregenereerd uit de milieuheffing op vaste afvalstoffen. Deze financiële middelen worden volledig aangewend ter ondersteuning en als stimulans voor preventie en recuperatie via onderzoek, ontwikkelingen en voorlichting zowel naar de gemeenten als naar de bedrijven toe. Hierdoor wordt een dubbel regulerend effect bekomen van het instrument van milieuheffing op vaste afvalstoffen, met name penaliseren en aanmoedigen.

b) Preventie en recyclage

De hoofdstukken van het Afvalstoffenplan 91-95 inzake

preventie en recuperatie van afvalstoffen genieten mijn allerhoogste prioriteit. Het beleid zal voornamelijk gericht worden naar het terugleggen van de verantwoordelijkheid voor de ontsparing van afvalstromen. Niet alleen de bedrijven moeten geresponsabiliseerd worden voor de produkten die ze op de markt brengen maar ook de verbruikers van de produkten worden mee aansprakelijk gesteld voor het onjuiste gebruik ervan. Door gerichte sensibiliseringscampagnes zal aan de werkgevers en de werknemers, aan de burgers in het algemeen, gevraagd worden om zich t.a.v. het leefmilieu, in al zijn facetten, sociaal te engageren om de problemen niet naar mensen en instanties door te schuiven die aan het einde van de afvalpijp staan. Zij zullen zich daarentegen solidair dienen te gedragen om met vereende krachten te vermijden zelf nog afvalstoffen voort te brengen dan wel afvalstoffen zo zuiver mogelijk gescheiden te houden. In de eerste plaats zal het accent gelegd worden naar maatregelen aan de bron, bij de produktie van hulpstoffen en verbruiksgoederen, maar ook bij het verlenen van diensten.

1. Overeenkomsten met de burgers en het bedrijfsleven.

Aan de beheersovereenkomsten, afgesloten met steden en gemeenten, waarin een financiële tussenkomst van uit het Mina-fonds voorzien is ter financiering van de selectieve inzameling en recuperatie, wordt een verdere uitvoering gegeven.

In een nieuw afvalstoffendecreet, dat een integrerend deel zal uitmaken van het kaderdecreet inzake de milieuhygiëne, zal een wettelijke procedure worden voorgesteld waarin het bedrijfsleven opgelegd wordt afvalstoffenplannen per bedrijfssektor op te stellen, gebaseerd op milieu-audits die kwantitatieve en kwalitatieve preventiedoelstellingen beogen. Het overleg omtrent de ontwerpen van deze sektoriële afvalstoffenplannen gebeurt samen met de MINA-Raad en de Sociaal Economisch Raad van Vlaanderen (SERV). Deze plannen worden bekrachtigd door met de sektor, met name de werkgevers- en werknemersorganisaties, langdurende milieuconvenanten te sluiten. De permanente opvolging van deze kontrakten wordt toevertrouwd aan de paritaire overlegorganen binnen het bedrijf of de sektor. Elk jaar wordt een voortgangsrapport opgesteld ten behoeve van de Gemeenschapsminister van leefmilieu, na beoordeling en advies van, alsmede op verslag van de OVAM en de MINA-Raad. De OVAM coördineert de administratieve handelingen bij het opstellen en afsluiten van de overeenkomsten en zorgt voor de toelevering van alle noodzakelijke gegevens aangaande de afvalstromen.

2. Duurzame produkten.

In overleg met de gewestelijke, nationale en internationale overheden (EG) worden overeenkomsten gesloten tussen de respectieve gewestelijke overheden en het bedrijfsleven aangaande produktnormen die toelaten dat de produkten een langere levensloop kennen, bij slijtages gemakkelijk te herstellen zijn en na consumptie of bij vervanging gemakkelijk te recyclen.

De uitwerking van de regelgeving is de bevoegdheid van de Nationale Minister van Economie, maar zou best in samenwerking met de andere gewesten gebeuren.

3. Afstemming van de milieuvergunning op de mogelijkheden van preventie en recuperatie

Het vergunningsbeleid wordt geaccentueerd op de doelstellingen van preventie en recuperatie. De Aminoal en de pararegionalen OVAM en de VMM zorgen binnen de hun

toegewezen opdrachten voor de technische invulling van gefundeerde adviezen. De vergunning wordt geweigerd indien de aanvraag niet in overeenstemming is met de best beschikbare schone technologie of indruist tegen de bestaande plannen en maatregelen ter bevordering van de preventie en recuperatie. Desgevallend kan de vergunning gekoppeld worden aan een overgangstermijn waarbinnen het productieproces dient aangepast te worden.

4. Het beheersen van de afvalstromen in Vlaanderen

De uitbouw van de meldingsplicht voor industriële, maar ook voor de verwerkingsinstallaties van huishoudelijke, afvalstoffen naar een verfijnd systeem van afgifteplicht en afvalboekhouding moet het nodige inzicht in en de zorgvuldige bewaking van de afvalstromen verschaffen.

De OVAM wordt belast met de opdracht om de regelgeving uit te werken en in de praktijk op haalbaarheid te toetsen.

Deze beheersmaatregelen vereisen een aangepaste reglementering op het transport van afvalstoffen, weliswaar meer stringent maar met moderne communicatieve middelen.

Deze ophaalreglementering maakt het transport van afval doorzichtig. Ze wordt tevens gekoppeld aan een afvalstoffenboekhouding. Door een systeem van vooraf melden kan gewaakt worden over de optimale milieuhygiënische sturing van het afvaltransport, derhalve ook de afvalverwerking. Het systeem is complementair aan het VLAREM en aan de wetgeving op de in-, uit- en doorvoer van afvalstoffen. Bij de introductie wordt gezorgd voor de naleving van EG-afvalstoffenrichtlijnen en voor een afstemming met een Waals en een Brussels equivalent, dat momenteel ook in een fase van onderzoek verkeert. De reglementering steunt op documenten die het transport begeleiden en die én de producent en de verwerker toelaten de af- en aanvoer te registreren.

De nieuwe ophaalreglementering wordt gefaseerd ingevoerd. Na een testperiode waarin een aantal gevaarlijke afvalstromen progressief worden opgenomen, wordt de reglementering veralgemeend met het oog op een degelijk inzicht van de gevaarlijke afvalstromen in Vlaanderen. In een eerste fase test de OVAM de reglementering uit op de verwijdering van afval van solventen, inzonderheid de solventen hoofdzakelijk samengesteld uit halogeen-koolwaterstoffen. In latere fasen zullen volgende gevaarlijke afvalstoffen aan de reglementering onderworpen worden :

- afvalolie, de bestaande reglementering met betrekking tot de verwijdering van afvalolie (besluit van de Vlaamse Executieve van 25 juli 1985) dient aangepast te worden • het galvanoslib ;
- het slib van industriële waterzuivering ;
- as van verbrandingsovens ;
- slakken van ontsluiting van grondstoffen.

Politiediensten, rijkswacht en ambtenaren van douane en accijnzen volgen de reglementering mee op en oefenen controle uit op de wegen. Een gestructureerd ambtelijk overleg vindt plaats tussen de verschillende departementen die bij de handhaving betrokken zijn, waarbij aangedrongen wordt op de navolging van de strafrechtelijke aspecten van de milieuwetgeving.

5. Algemene beheersmaatregelen ter ondersteuning van de acties t.a.v. de preventie en de recyclage ?

Volgende ondersteunende maatregelen t.a.v. preventie en recuperatie worden geconcretiseerd :

- het invoeren van verbodsbepalingen inzake het storten of verbranden van recycleerbare afvalstoffen (vb. kunststoffen, glas, papier, ferro en non-ferro schroot)

- strengere vergunningsvoorwaarden voor stortplaatsen en verbrandingsovens worden opgelegd waardoor ook de verwerkingskost duurder wordt ;

- de aanslagvoeten van de milieuheffingen worden aangepast in de zin van meer differentiatie in de soorten afvalstoffen en verwerkingswijzen die onder de hoogste heffing vallen. De tarieven van de milieuheffing op vaste afval houden rekening met de verwerkingsprijzen die in Wallonië en de buurlanden (Nederland, Frankrijk, Engeland, Duitsland) van toepassing zijn ;

- het gebruik van schadelijke stoffen wordt onderworpen aan een produktheffing ofwel verboden. Het uitwerken van de wettelijke bepalingen geschiedt bij voorkeur in uitvoering van EG-directieven terzake dan wel in overleg met de gewestelijke en nationale instanties.

6. Het ondersteunen van projecten die de preventie en de recyclage stimuleren

De benadering wordt voornamelijk naar doelgroepen gericht. In samenwerking met deze doelgroepen moeten de gewenste initiatieven tot stand komen.

Het PRESTI-programma, het impulsprogramma Preventie door Stimulering Schone Technologie, aangekondigd in het Afvalstoffenplan 91-95, wordt dit jaar opgestart. De OVAM neemt hiertoe het initiatief. In aansluiting bij het EG-programma Science and Technology for Environmental Protection (STEP — 1990 — 1994) en in overleg met het IWT, het VITO en de SERV zullen de uitvoeringsmodaliteiten en de wijze van financiële tussenkomst vastgesteld worden.

Bedrijven die niet kunnen genieten van de economische expansiesteun voor de gemaakte ecologische investeringen maar toch milieuzorgsystemen in toepassing brengen, kunnen eveneens van een financiële tussenkomst uit dit PRESTI-programma genieten indien ze door het management goedgekeurde plannen kunnen voorleggen die een substantiële reductie van hun afvalstromen (gas, vloeibare, vaste) inhouden. Als bewijs van hun aandacht voor integrale kwaliteitszorg kunnen ze een certificaat behalen, verstrekt door een daartoe door de Vlaamse Executieve aangeduid organisme.

Specifieke preventieprojecten opgestart en opgevolgd door OVAM, ondersteunen het preventieprogramma ; een grensoverschrijdende samenwerking met EG-lidstaten wordt zo mogelijk beoogd :

- PROSA (Preventie onderzoek in het Scheldebekken en de mogelijkheden tot afval- en emissiepreventie). De aandacht gaat in de eerste fasen, voornamelijk naar het Gentse industriële gebied. Het PROSA-projekt werd in 1991 opgestart ; het onderzoek wordt uitgebreid naar het ganse Scheldebekken ;

- STAM (Stimulering Afvalpreventie bij de kleine en middel grote ondernemingen). In een eerste fase is de stimulering voornamelijk gericht naar KMO-bedrijven in de metaal- en de voedingssector ;

- bedrijfsafvalstoffenplannen met piloot-projecten voor de sectoren : ferro- en nonferrometalen, voeding, textiel, garages en keramische materialen ;

- een actieonderzoek van milieuzorg in kantoren, met de overheid als voorbeeldfunctie

— project i.v.m. de preventie en recyclage van bedrijfsvuil vergelijkbaar met huisvuil, in de KMO's, met Turnhout als piloot-arrondissement (wordt door de Kamer van Koophandel van het arrondissement Turnhout uitgevoerd). De resultaten moeten een toepassing kennen in het hele Vlaamse Gewest.

Het Recyclage Actieprogramma (RAP) geniet een verdere uitvoering. In een beginfase behelst dit programma een haalbaarheidsonderzoek dan wel ontwikkelingsprojecten voor de volgende afvalstromen :

- autowrakken, selectief slopen ;
- recuperatie van metalen bij de metaaloppervlaktebehandeling ;
- recuperatie van de stofstromen : polystyreen, polyurethaan, rubber ;
- inzameling en recuperatie van gevaarlijke afvalstoffen uit elektronische apparaten via de distributiekkanalen ;
- recuperatie kabelafval.

De afzet van recuperatieprodukten wordt door OVAM, en later door de reststoffenbeurs opgevolgd waar nodig ondersteund :

— Duidelijke normen worden vooropgesteld bij het gebruik van allerlei afvalstoffen vooral van bulkafvalstoffen in allerlei nuttige toepassingen in of op de bodem, als ophogings of als bouw materiaal. De controle op deze nuttige toepassing van industriële restprodukten wordt opgevolgd door het gebruikscertificaat, dat door OVAM wordt uitgereikt.

— De afzet van de fraktie : groenten, fruit, tuinafval, GFT genoemd, en de groencompost wordt structureel georganiseerd door :

- onderzoeksprogramma's i.f.v. standaardisering en certificering ;
- marktonderzoek ;
- demonstratieproeven ;
- kwantiteitsonderzoek van compost en van wegbermmaaisel ;
- afname door overheidsdiensten.

— Vleesafval, bloed en krenge. Door de stijgende milieukosten en door de lagere opbrengsten voor dierlijk vet en eiwitten is de ophaling en de verwerking van de krenge in de huidige verwijderingsstructuren een financieel verlieslatende activiteit. De kosten van een volledig milieuhygiënisch veilige verwijdering dienen eventueel bijgepast te worden door het Vlaamse Gewest gezien :

- de maatschappelijke taak om de volksgezondheid en de diergezondheid te vrijwaren ;
- de recyclage van eiwitten en vetten te bestendigen.

— De marktmogelijkheden voor papier te verruimen door de recyclagesector van papier en karton op de verschillende niveau's structureel aan te pakken.

Aktiepunten recuperanten :

- optimaliseren van de ophaalmethode ;
- concentratie van de bedrijven ;
- lange termijn kontrakten met verwerkers oud-papier.

Aktiepunten papierwaren :

- promotie van kartonverpakkingen ;
 - uniforme EG-regelgeving ;
 - aanpassing van de groeiende belangstelling voor producten op basis van oud papier ;
 - meer marktonderzoek naar het konsumentengedrag ;
 - sensibilisering d.m.v. een officieel erkend label met vermelding van het % oud-papier.
- De terugwinning van non-ferrometalen :

– Oprichting van een studiesyndicaat met de producenten van batterijen. Hiermee moet een volledig inzicht verworven worden in de levenscycli van 3 types van batterijen, met name nikkel/cadmium-batterijen, kwikoxide-cellen en lood-accu's. De inzameling, het sorteren en de terugwinning van de metaalkomponenten worden op hun economische merites geanalyseerd.

– Het slib van galvanobedrijven wordt kwantitatief en kwalitatief in kaart gebracht door een nauwgezette opvolging van de meldingsplicht en bijkomende enquêtes. Deze analyse dient ook geplaatst te worden in het perspectief van een ontlasting van de verontreiniging door zware metalen van de bodem en de oppervlaktewaters. De akties leiden tot een inzicht aangaande de noodzakelijke infrastructurele maatregelen t.a.v. de verwerking en de recuperatie van non-ferrometalen.

— De terugwinning van solventen :

Om de regeneratie van gecontamineerde solventen te verzekeren dienen nieuwe inrichtingen gebouwd te worden, die de noodzakelijke verwerkingscapaciteit bieden voor solventen die momenteel op onverantwoorde wijze in het leefmilieu terecht komen, met name integrale verdamping in de lucht. Recente studies (o.a. Nederlands Rapport KWS-2000) tonen aan dat meer dan 80 % van de solventen in de lucht geëmitteerd worden. Ook de vernietiging in speciale industriële verbrandingsovens en in de ovens van de cementindustrie in Wallonië kan dan ook ontmoedigd worden.

Omwille van de overheidsverantwoordelijkheid ten aanzien van milieuhygiënische recyclage van solventen dient de overheid mee te participeren in nieuwe recuperatie-inrichtingen.

— De terugwinning van glas, PVC, PET, blik, aluminium en andere verpakkingsmaterialen.

In de eerste plaats zal gezocht worden op welke wijze de terugname-verplichting door de verpakkingsindustrie op een economisch verantwoorde basis georganiseerd dient te worden. Met de verpakkingsconvenant in uitvoering van het Afvalstoffenplan 91-95 werd reeds een aanzet gegeven. Het initiatief van ophaling en sortering van recycleerbare verpakkingsmaterialen dat in Vlaams Brabant opstart, moet in gans Vlaanderen in toepassing treden.

7. Realisaties i.v.m. inzameling, scheiding en recuperatie

De bouw van nieuwe scheidingsinstallaties.

— In Vlaanderen hebben de belangrijkste ophalers van bedrijfsafvalstoffen zich reeds voorzien van eenvoudige scheidingsinstallaties. Door het effect van schaalvergroting kunnen in deze sektor meer gunstige resultaten bekomen worden zowel op het vlak van de milieuhygiëne als op het vlak van de bedrijfseconomie.

— De scheidingsinstallatie van de N.V. EKOL, waarin de OVAM, de Kempisch Steenkolenmijnen en de Limburgse Vinylmaatschappij participeren, zorgt voornamelijk voor de scheidingen en de verwerking alsmede voor de afzet van gemengde kunststoffen als poly-ethyleen, polycarbonaten, poly-ethyleen-tereftalaat, polyvinylchloride, andere polymeren uit huisvuil en allerlei gebruiksgoederen.

— Een eerste sorteercentrum voor droge recycleerbare materialen uit huisvuil wordt gebouwd in Vlaams Brabant. De operator die reeds aangeduid werd vanuit de vzw PRO, waarin de verpakingsketen en de OVAM participeren, zal nog dit jaar starten met de bouw van de installatie. De databank inzake het aanbod van de verschillende soorten verpakingsmaterialen wordt verder uitgebouwd. In uitvoering van de algemene verpakingsconvenant worden overeenkomsten gemaakt met de gemeenten, de intercommunales en de operator inzake de levering van droge recycleerbare materialen.

— Voor de verschillende fasen in de afvalcyclus van het huishoudelijke en daarmee vergelijkbare afvalstoffen zal de Vlaamse Maatschappij voor Afvalrecuperatie (VLAR) mee zorgen voor een geïntegreerde aanpak van de verschillende fasen in de afvalcyclus, en dit van bij de ophaling tot aan de uiteindelijke verwerking. Bedrijfseconomische recyclage en verwerking staan hierbij centraal. In dit kader zal de VLAR tevens alle producten of stoffen commercialiseren die als derivaat, eindproduct of nevenproduct, tijdens of na het verwerkingsproces, ontstaan.

Om deze doelstellingen te realiseren, zal de VLAR — in een competitieve markt — in samenwerking met gemeenten en/of hun intercommunales, OVAM, andere publiekrechtelijke en private ondernemingen, werkmaatschappijen oprichten, waardoor op lange termijn dit initiatief kan uitgroeien tot een netwerk van verschillende inzamelsystemen en verwerkingscentra verspreid over Vlaanderen.

De VLAR, desgevallend andere partners, zorgen voor de inbreng in het project van vooral de technische en economische kennis, respectievelijk van de scheidingstechnieken en van de aanvoer en de afzet van de recycleerbare materialen.

De VLAR met verschillende werkmaatschappijen moet instaan voor de noodzakelijke realisatie. Voornamelijk voor deze recuperatie-installaties waar de milieurisico's hoog zijn, neemt het Vlaamse Gewest haar verantwoordelijkheid op door o.a. via de VLAR of de OVAM te participeren in deze nieuwe recyclage-bedrijven.

De VLAR, Indaver en andere dochterondernemingen van de Vlaamse Milieuholding zullen zich concurrentieel opstellen in deze groeiende markt van zuivering van secundaire grondstoffen en competitief zijn met andere private initiatieven die onder dezelfde exploitatievoorwaarden werken.

De belangrijkste opdracht van OVAM is deze van beheerder van de afvalstoffen-keten. Deze taak houdt in dat ze met de verschillende schakels in de keten overeenkomsten kan maken. Het spreekt vanzelf dat een zo groot mogelijke samenwerking moet tot stand komen tussen OVAM en de VMH en haar dochtermaatschappijen.

Hierbij wordt gedacht aan het betrekken van OVAM-personeelsleden als bestuurders voor operationele maatschappijen van de VMH.

De begeleiding van de verschillende projecten door de OVAM verruimt de kennis van de Vlaamse overheid inzake de mogelijkheden van preventie en recuperatie.

De v.z.w. PRO moet instaan voor de terugname op termijn van alle verpakingsafval van huishoudens. Nogmaals, indien het proefproject in Vlaams Brabant slaagt, dan moet het

concept van financiering en verwerking uitgebreid worden tot gans Vlaanderen.

Initiatieven t.a.v. bijkomende verbrandingscapaciteit met energierecuperatie, zeker de ovens met grote dimensies, kunnen slechts genomen worden indien blijkt dat voor de sekundaire grondstoffen onvoldoende afzetmogelijkheden worden gevonden. De bestaande verbrandingsovens die niet opgenomen werden in het sluitingsprogramma van het Afvalstoffenplan 91-95 kunnen operationeel blijven indien zij door de nodige investeringen inzake rookgaszuivering voldoen aan de emissienormen opgelegd in de vergunning.

De reststoffenbeurs

De beurs zal werken met moderne communicatie middelen, nml. met databanken en data-transmissie via RTT-lijnen. Vraag en aanbod worden hierdoor snel aan elkaar gekoppeld.

Het beheer van de reststoffenbeurs zal gebeuren door afzonderlijke VZW's onder begeleiding van de Kamers van Koophandel. Deze Kamers staan het dichtst bij de Vlaamse bedrijven. De efficiëntie van de beurs wordt bepaald door de snelheid van communicatie. Een centraal computernetwerk dat eventueel aangesloten wordt op de milieudatabank, moet hieraan tegemoet komen. De uitbouw en exploitatie van het netwerk zal in concessie gegeven worden. De OVAM wordt met deze taak belast. Een systeem van abonnementen en kosten van groene telefoonlijnen aan de gebruiker maken deze dienst zelf-bedruipend. De milieuloketten van de GOM's zullen eveneens nauw betrokken worden in het doorgeven van de informatie.

De hoogte van de werkingskosten (personeel, computers, telefoon-netwerk) hangt af van de dichtheid van het netwerk. De praktijk zal uitwijzen wat de optimale economische dichtheid van het netwerk zal zijn.

Gepoogd zal worden om begin volgend jaar een reststoffenbeurs op te starten die de afzet van secundaire grondstoffen in een aanzienlijke mate moet versterken.

De afzet van compost

Door de afzonderlijke inzameling van het klein gevaarlijk afval kan gerekend worden op een weinig verontreinigde natte fractie. De VZW VLACO waarin de OVAM, de intercommunales die compost produceren en de firma's die compost commercialiseren, participeren, zorgt zowel voor de certificering (normering) van de compost als voor het opstellen van een gemeenschappelijke commercialiseringsstrategie in uitvoering van het masterplan Groenten-, Fruit- en Tuinafval (GFT).

De N.V. Boomplaten, een initiatief van Recymat, Lisec en OVAM zal boomplaten, gebruikt bij de aanplanting van bomen, produceren met afval van textiel, waterzuiveringsslib van papierfabrieken en uit compost.

De inzameling van KGA

De verdeling van de milieuboxen wordt verder uitgevoerd en opgevolgd. De inzameling van het KGA wordt begeleid door sensibiliserings- en informatiecampagnes.

Zowel de inwoners als de gemeentebesturen krijgen aangepaste informatiebrochures aangaande de wijze van inzameling, de veilige opslag en het transport van het KGA.

Deze inzameling is levensnoodzakelijk voor het nuttig hergebruik van de natte fractie als kompost in land- en tuinbouw en van de droge fractie als secundaire grondstoffen.

Op deze wijze wordt het gevaarlijk huishoudelijk afval op een milieuveilige wijze gerecycleerd dan wel vernietigd.

De selectieve inzameling van droog recycleerbaar huisvuil.

Volgende demonstratie- of pilootprojecten krijgen een uitvoering :

- te Sint-Niklaas. De inzameling in wijken met hoogbouw” wordt uitgetest ;
- te Evergem. De huis-aan-huis-inzameling van afzonderlijke recycleerbare fracties (glas, papier, plastic, blik, e.a.) wordt op haar haalbaarheid getest ;
- te Antwerpen. De huis-aan-huis-inzameling van droge recycleerbare materialen in een wijk of buurt met hoogbouw, laagbouw en vaak met commerciële bedrijvigheden (bv. horeca sector).

c) De terminale verwijdering van afval

Om de scheidingsinstallaties een kans te geven aan te tonen dat ze economisch leefbaar zijn, wordt tot het einde van de planperiode 91-95 geen bijkomende verbrandingscapaciteit voorzien (referentiejaar 1991).

De vergunningen voor bijkomende stortplaatsen die niet in het afvalstoffenplan 91-95 genoemd worden, zullen restrictief afgeleverd worden.

Een dwingende noodzaak stelt zich toch t.a.v. de inrichting van nieuwe stortplaatsen categorie 1 voor industriële afvalstoffen. Doordat sommige industriële afvalstoffen, zoals afval en slib van anorganische zouten en andere anorganische grondstoffen, metaalslib, asbestafval, verontreinigd glas, industrieel slib, afval van katalysatoren en ionenuitwisselaar, PVC-afval, te zwaar verontreinigd zijn met diverse afvalstoffen, zijn de kansen voor nuttige toepassingen vrijwel nihil. Ze dienen dan ook op een compleet milieuveilige manier geborgen te worden. Zowel de lekdichte inkapseling en de controle erop, als het inert maken van de industriële afvalstoffen wordt tot doel gesteld. De omgeving wordt hierdoor gevrijwaard van alle hinder (geur, visueel, lucht, water, bodem) tijdens de exploitatie en tijdens de permanente nazorg van deze stortplaatsen.

In het Afvalstoffenplan 91-95 (zie pagina 157) werd per provincie een stortplaats categorie 1 voorzien. In de volgende provincies worden bijkomende stortplaatsen ingericht :

- Oost-Vlaanderen : Gentse Kanaalzone
- Antwerpen : Hooge Maay
- Vlaams-Brabant : nader te onderzoeken.

De uitvoeringsplannen voor de ecologisch verantwoorde bestemmingen van de bijzondere afvalstoffen : baggerslib, drinkwaterslib, RWZI-slib, afvalolie, ziekenhuisafval, bouwen sloopafval en voertuigwrakken worden door OVAM opgesteld in nauw overleg en samenwerking met de respectievelijk bevoegde diensten van het Departement Leefmilieu en Infrastructuur. De plannen worden gerelateerd aan actieprogramma's met taken, opdrachten en maatregelen.

d) De bodemsaneringen

Om de verontreinigde lokaties in Vlaanderen permanent te registreren en te inventariseren wordt een open systeem opgezet dat alle informatie desbetreffend beheert. Dit systeem wordt gekoppeld aan een integraal datasysteem voor alle vormen van bodemverontreiniging, dit in het kader van het algemene bodembeleid. Laatstgenoemd databestand wordt zelf verbonden met een centrale milieudatabank.

De programma's i.v.m. onderzoek en sanering van de verontreinigde plaatsen in Vlaanderen, de ambtshalve verwijdering en andere opdrachten in het kader van het integrale bodembeleid, worden door OVAM in samenwerking met de betrokken instanties voorbereid.

Zoals aangekondigd in het Afvalstoffenplan 91-95 zal de OVAM periodiek de uitvoeringsprogramma's in verband met bodemsaneringen als meerjarenplannen door de Vlaamse Executieve laten vaststellen. Er wordt een „garantiefonds” opgericht voor bodemsanering, gefinancierd door het bedrijfsleven. De algemene bepalingen omtrent de inhoud, de procedure, financiering en uitvoering van de programma's worden nader ingevuld in het nieuwe decreet inzake de milieuhygiëne in het deel dat de sanering van verontreinigde plaatsen behandelt (zie infra nieuwe decretale bepalingen). Tijdens de planperiode zal voorrang gegeven worden aan de sanering van zwaar verontreinigde sites : Bocholt, Dilsen, Middelburg, Beerse, Gentbrugge, Zwijnaarde, Nieuwpoort, Gentse Kanaalzone, Antwerpen, Hamme, Kruishoutem, Balen, Berlare, Brecht-St.-Laurents en Gent.

Juridische instrumenten worden gecreëerd om zekerheden te verwerven omtrent de financiering van de saneringsactiviteiten. Juridische acties leiden tot het aansprakelijk stellen van de verantwoordelijken voor de Black Points.

e) Algemene structurele maatregelen t.a.v. afvalbeleid

Deze maatregelen dienen prioritair genomen te worden om een snelle en een efficiënte uitvoering van het afvalstoffenbeleid te kunnen verzekeren.

1. Nieuwe decretale bepalingen

De OVAM werd met een aantal nieuwe taken en opdrachten belast door het decreet Bestuurlijk Beleid van 12 december 1990. Nieuwe decretale bepalingen dienen getroffen te worden om voldoende rechtsmiddelen te verschaffen om het geïntegreerd beleid van preventie en recuperatie te realiseren.

Hiertoe zal het door de Commissie-Boeken uitgewerkte voorontwerp van nieuw afvalstoffendecreet, na advisering door de MINA-Raad en de SERV, zo snel mogelijk aan de Vlaamse Raad worden voorgelegd, samen met de door de Commissie voorgestelde tekst inzake bodemsanering. De streefdatum voor indiening bij de Vlaamse Raad is het najaar 1993, afhankelijk van het advies van de Raad van State.

2. Gestructureerd overleg tussen alle openbare milieudiensten

In het kader van het afvalstoffenbeleid wordt snel een protocol tussen OVAM en AMINAL afgesloten. Dit akkoord dient om de onduidelijkheden weg te werken die ontstaan zijn bij de overheveling van bevoegdheden. Bij de bepaling van de gedragsregels wordt voornamelijk rekening gehouden met de volgende feitelijkheden :

— OVAM staat vooral in voor de sturing, de opvolging en de controle van het afvaltransport (extra muros).

— Wat binnen de bedrijven t.a.v. de bescherming van het leefmilieu dient te gebeuren, wordt door de AMINAL nagezien.

Gelet op de permanente opdracht van OVAM inzake preventie en het stimuleren van de recuperatie van afvalstoffen wordt ze bij milieuvergunningen m.b.t. de verwijdering van

afvalstoffen steeds om advies gevraagd. Steden en gemeenten brengen de OVAM systematisch op de hoogte van de klasse II en klasse III-inrichtingen van afvalverwerkingsinstallaties.

3. Informatievoorziening voor derden d.m.v. sensibiliseringscampagnes

De aandacht gaat vooral naar sensibilisering van

1. de burger :

d.m.v. folders, brochures, handboeken i.v.m. de gescheiden inzameling droge-, natte en gevaarlijke fracties van het huisvuil, alsmede d.m.v. het geven van een aantal handige tips i.v.m. milieuvriendelijk huishouden ;

2. de gemeentebesturen en de gemeentelijke milieuraden :

d.m.v. gerichte informatie en advies. De milieuovereenkomst wordt zorgvuldig opgevolgd zowel inhoudelijk als financieel ;

3. het bedrijfsleven :

d.m.v. informatie aangaande de kosten en de milieurisico's van de huidige verwijdering van de afval. Daarnaast zal de sensibilisering zich ook richten op het aandragen van slimme oplossingen, die als voorbeeld dienen in vele bedrijven. In overleg of in samenwerking met bedrijfsfederaties worden in specifieke brochures modelsituaties met gerichte oplossingen naar voor gebracht

4. het onderwijs :

kinderen en jongeren blijven een prioritaire doelgroep en zullen voornamelijk benaderd worden via de onderwijsinstellingen. De Minister van onderwijs en de minister van leefmilieu zullen gezamenlijk acties ondernemen om er naar te streven dat milieu-educatie een vaste plaats in het leerprogramma inneemt ;

5. de verenigingen

alle verenigingen, inzonderheid de milieubewegingen, worden betrokken in de sensibilisatiecampagnes met betrekking tot de preventie en de recuperatie van afvalstoffen. De samenwerking van de OVAM en de overheid in het algemeen, met deze verenigingen, die over de nodige ervaring en informatiekanalen beschikken en die reeds heel actief zijn met de gescheiden inzameling van recupereerbare materialen, zal de wil versterken om de doelstellingen van het afvalstoffenbeheer concreet te maken.

Alle informatie- en sensibiliseringscampagnes zullen goed worden gecoördineerd, waar nodig geïntegreerd in algemene milieucampagnes.

3. Lucht

a) Inleiding

De meeste aandacht gaat nog steeds naar de zichtbare of waarneembare vervuiling, met name vaste afval, afvalwater en geluid.

Door de snelle verspreiding van de luchtverontreiniging in de atmosfeer maar ook door de snelheid waarmee luchtmissies kunnen plaatsvinden en de geringe investeringen die hierbij noodzakelijk zijn (geen duur afvaltransport noch rioteringssysteem) ontstaat de neiging de problematiek van de luchtverontreiniging uit het oog te verliezen. De aanpak van

de preventie en de doelmatige verwijdering van luchtverontreiniging dient beter gestructureerd en gecoördineerd te worden. Het mondiale karakter van het fenomeen, m.a.w. de grensoverschrijdende vervuiling vereenvoudigt het probleem niet. Toch geldt ook hier het parool : „globaal denken, lokaal ageren.”

b) De overheidssectoren

De Vlaamse Milieumaatschappij, de V.M.M., de Dienst Lucht en Geluid van het Bestuur Algemeen Milieubeleid van de AMINAL, en het nationale Instituut voor Hygiëne en Epidemiologie (IHE) zijn de overheidsinstellingen die de luchtkwaliteit opvolgen, meten of inventariseren. Ze liggen aan de basis van al het beleidsvoorbereidend werk in Vlaanderen.

Zolang de taken van het IHE in de toekomstige Belgische staatsstructuur onvoldoende gekend zijn, worden tussen de VMM, de AMINAL en het IHE duidelijke akkoorden, desgevallend bijkomende verbintenissen opgesteld.

De VMM heeft als decretale opdracht de uitbouw en de exploitatie van het meetnet voor de meting van de luchtverontreinigingen. Ze zorgt dat op jaarbasis een verslag neergelegd wordt inzake de emissies en de immissies van de verontreinigde stoffen in de lucht met een beoordeling van de luchtkwaliteit.

Het IHE heeft zowel de Vlaamse als de Nationale meetnetten onder haar beheer. Het Vlaamse Gewest participeert in de begroting van het IHE met een jaarlijkse dotatie waarvan de bestemming en aanwending beheerd worden door de Beheerscommissie van het IHE. Hoewel de werkingskosten van het Nationaal meetnet in Vlaanderen ten laste vallen van de globale begroting van het IHE, worden de werkingskosten van het specifieke Vlaamse meetnet gedragen door de V.M.M. De posten van het Vlaamse meetnet zijn beperkt van aard en verplaatsbaar. Ze meten plaatselijk 1 tot 2 luchtverontreinigende componenten (zwaveldioxyde, stikstofdioxide, stof, ammoniak).

De dotatie van het Vlaamse Gewest aan het I.H.E. via het medebeheerscomité voor de exploitatie van de meetnetten lucht zal op nul gebracht worden zodat de Vlaamse Milieumaatschappij via contracten met de rechtspersoon I.H.E. haar decretale opdracht ten volle kan uitvoeren, met name :

- uitbouw en exploitatie van meetnetten voor de verontreiniging van omgevingslucht ;

- jaarrapportage inzonderheid met betrekking tot de gegevens over de luchtkwaliteit in Vlaanderen en de oorzaken van de luchtverontreinigingen in Vlaanderen.

De V.M.M. zal erover waken dat de AMINAL en de andere openbare instanties (pararegionale, lagere besturen, onderzoekscentra) , bedrijven en particulieren op een snelle en overzichtelijke wijze de data-bestanden van de immissiegegevens of bepaalde delen daaruit, kunnen raadplegen. Verder zorgt de V.M.M. als eerste fase van de integratie van immissie- en emissiemeetnet, voor de overname van de bestaande Emissie-inventaris Vlaamse Regio, een opdracht die vandaag op een contractuele basis aan de R.U.G. werd toevertrouwd.

De emissie-inventaris bevat het overzicht van de emissies van de industrie, van de gebouwenverwarming, en van het verkeer i.v.m. :

- raming totale uitworp CO₂, CH₄, NO, en NH₃
- vluchtige organische componenten o.a. totaal halogeen koolwaterstoffen, CFK's en BFK's
- zware metalen, Hg, Cd, Pb, As, Cr, Ni, V

De gecoördineerde acties van VMM en IHE laten toe om na de herschikking van taken en opdrachten :

- sneller een algemeen beeld te hebben van de luchtkwaliteit in Vlaanderen ;
- de bekomen informatie vlotter ter beschikking te hebben ten behoeve van instellingen en burgers ;
- de balans op te stellen tussen enerzijds de gemeten en de berekende emissies, anderzijds de gemeten immisies.

De AMINAL zorgt voor de coördinatie binnen het algemene milieubeleid. Ze volgt de kwaliteit van de lucht mee op in het kader van of in uitvoering van onder meer :

- internationale- en EEG-verplichtingen (richtlijnen, rapporten, saneringen) ;
- van haar adviezen inzonderheid t.a.v. de milieu-inspectie en milieuvergunning ;
- van haar beoordeling van de MER-rapporten, wetsontwerpen ;
- van urgente acties tijdens periodes van zware luchtverontreiniging (vb. smog).

c) De bedrijfssectoren

De controle op de emissiegegevens in het kader van de Emissie Inventaris Vlaamse Regio's (EIVR) zal worden verscherpt door de invoering van een verplichte melding van de hoeveelheid, de aard en samenstelling van de gebruikte brandstoffen en vluchtige gevaarlijke stoffen. De wijze van melden geschiedt naar analogie met deze van de melding van vaste afvalstoffen door de bedrijven. De brandstoffeninventaris laat eveneens toe de energiebalans in Vlaanderen te evalueren. De grote emissiepunten worden allen voorzien van automatische meetinstallaties ter registratie van de uitworp van pollutanten. Bij middelgrote installaties wordt een systeem van periodieke monsternames uitgewerkt ; terwijl bij de kleine installaties de emissies voornamelijk berekend worden op basis van de voeding van brandstoffen en/of grondstoffen.

De methodes van de controle van de luchtmissie-metingen door erkende organismen worden gestandaardiseerd en periodisch geëvalueerd. Vooral de AMINAL heeft hierbij een belangrijke taak te vervullen ; ze wordt hierin wetenschappelijk en technisch ondersteund door het IHE en de VMM.

In overleg met de gewestelijke en nationale overheden worden de normen en de controle op het gebruik van brandstoffen, vooral deze geproduceerd uit afvalstoffen (afvalolie, afvalsolventen, verpakkingafval, afvalhout e.a.), aangepast aan de huidige noden en kennis. Een uitbreiding van de op te volgen parameters van verontreinigingen in de brandstoffen wordt beoogd, onder meer de concentraties aan chloor, stikstof, fosfor, zware metalen ; desgevallend wordt de wet op de bestrijding van luchtverontreiniging door de industrie, ruimteverwarming, wegverkeer en uitdrijfgassen aangepast.

Het beleid t.a.v. de luchtmissies zal voornamelijk geïmplementeerd worden in zijn internationale verbanden. Het aspect

reductie van CO₂-emissies, de verzurende emissies (zwavel dioxide, stikstofoxidering, ammoniak) maar ook de methaan-emissies (de warmte-absorptie van dit gas is 20 maal hoger dan CO₂-gas) en de emissies van andere broeikas-gassen, alsmede de gassen die een vernietigende werking hebben op de ozonlaag in de stratosfeer genieten de hoogste prioriteit. Het onderzoek blijft niet beperkt tot de CFK's ; alle gasvormige halogeen-koolwaterstoffen en de stikstofoxiden worden in het onderzoek betrokken.

In overleg met andere nationale en gewestelijke departementen en/of administraties worden globale beleidsplannen opgesteld om de reductiedoelstellingen te bereiken. Het beleid t.a.v. de zorg voor goede luchtkwaliteit wordt onlosmakelijk gekoppeld aan een rationeel energie- en verkeersbeleid.

Aan de departementen bevoegd voor energie en verkeer zullen voorstellen gevraagd worden om hun beleid af te stemmen op het algemene, internationale luchtmissie-beleid. Voorstellen van milieuheffingen t.a.v. luchtmissies zullen in het volgende programmadecreet houdende de begrotings-technische bepalingen van het jaar 1993 gemaakt worden. Deze heffingen moeten toelaten om enerzijds de vervuiling te bestraffen, anderzijds om preventieve maatregelen aan te moedigen die vervuiling minimaliseren maar ook het rendement van de omzettingen naar energie verhogen.

4. Bodem

a) Het mestbeleid

In het bereiken van een aanvaardbare bodemkwaliteit staat momenteel de mestproblematiek prioritair op het lijstje van de aan te pakken problemen gezien de omvang en de impact van het probleem door zijn diffusiteit.

1. Probleemschets

In deze tabel worden de mestoverschotten (in 1000 ton varkensmestequivalent) bij drie fosfaatsnormen (kg P₂₀₅/ha) op arrondissements- en gemeenteniveau weergegeven. (Opmerking : zodra de gegevens van de landbouwtelling van 1991 beschikbaar zijn, zullen de mestoverschotten worden herrekend. Volgende tabel is afkomstig van Vanacker, 1990, op basis van de NIS-gegevens van 1988 en de productienormen volgens Vanacker).

	berekend per arrondissement			berekend per gemeente		
P ₂₀₅ -norm (kg/ha)	125	150	200	125	150	200
West.-Vl.	2.147	1.606	862	2.728	2.078	1.242
oost.-Vl.	776	280	0	905	530	126
Antwerpen	1.058	713	157	1.130	850	412
Limburg	217	88	0	279	144	20
Vl.-Brabant	0	0	0	1,5	0,3	0
Totaal	4.469	2.688	1 . 0 2 0	5.043,5	3.604,3	1.801

De 3.604.557 ton mestoverschot op gemeenteniveau bestaat uit ongeveer 2.888.000 ton varkensmestequivalent en 500.000 ton leghennenmest.

Op bedrijfsniveau (bij een fosfaatsnorm van 150 kg/ha) bedragen de overschotten 7.417 .000 ton varkensmestequiva-

lent. 2.358.000 ton waarvan is afkomstig van bedrijven met een mestoverschot groter dan 10.000 kg fosfaat.

2. Financiering

Financieringsmechanisme

Artikel 13 van het mestdecreet vermeldt dat de kosten moeten gedelgd worden door o.a. de opbrengst van de basisheffing, de afzetheffing, toelagen van de Vlaamse Executieve, . . .

Knelpunten

Er is een onmiddellijk knelpunt : daar de heffingen met betrekking tot 1990 pas in 1992 zullen betaald zijn, is de werking van de Mestbank in 1991 geprefinancierd uit de werkingstoelage van de V.L.M.. Ten einde de werking van de Mestbank niet te hinderen, werd eengeraamde werkingstoelage aangevraagd uit het Mina-fonds (afdeling III, posten 2.4. (31.900.000 F) en 3. 3. (3.200.000 F) . Door een samenloop van omstandigheden werd er echter niets vastgelegd in 1991, zodat het bedrag vermoedelijk zal dienen aangerekend te worden, na ministeriële goedkeuring, in 1992.

Een ander knelpunt is dat er onvoldoende heffingen geïnd worden (minstens 1/3 tot de 1/2 te weinig). Als gevolg hiervan zijn de inkomsten onvoldoende om de mestbank op het terrein operationeel te maken (mestopslag, mestverwerking, wetenschappelijk onderzoek).

Kontrole en toezicht op de aangiften prioritair

Door de strikte toepassing van het mestdecreet moeten de inkomsten uit de heffingen kunnen opgetrokken worden tot ± 225 miljoen. Dit bedrag moet voldoende zijn om een eerste reeks realisaties (mestopslag) te kunnen realiseren.

3. Personeel

Voor de opdracht inzake mestproblematiek werd het kader van de V.L.M. uitgebreid met 82 eenheden. Momenteel is de Mestbank bemand met 35 personeelsleden. De administratieve werkzaamheden (inventarisatie, registratie, informatisering) sloppen het grootste deel van de arbeidstijd op. Bij de goedkeuring van de personeelsformatie stelde de Vlaamse Executieve dat het kader binnen de 3 jaar zou aangeworven worden. Voor de werkzaamheden inzake toezicht en controle zal de V.L.M. prikacties organiseren met personeelsleden die normaliter worden ingezet voor de ruilverkaveling.

4. EG-beleid

Op EG-niveau bestaat er een nitraatrichtlijn. De lidstaten worden verplicht :

- een aantal elementen in een “code van goede landbouwpraktijk,, op te nemen, zoals bijvoorbeeld uitrijperiodes en methodes van bemesting, verspreiden van dierlijke mest en mestopslagcapaciteit ;

- gebieden aan te wijzen die extra beschermd moeten worden.

De richtlijn is nog niet operationeel in België. Dat moet gebeuren voor 19 december 1993.

5. Duidelijke regels

In het regeerakkoord zijn een aantal uitgangspunten weerhouden die toepasselijk zijn op het decreet van 23 januari 1991 ter bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen (mestdecreet) :

- de vervuiling zal aangepakt worden bij de bron (bron-gericht beleid),

gebiedsgericht beleid gericht op duurzame ontwikkeling (milieukwaliteitseisen en -normen per deelgebied),

- het recyclagebeginsel (mest is afval op een bepaalde plaats en op een bepaald tijdstip — mest is grondstof op een andere plaats en op een ander tijdstip),

- het milieu en “het open ruimte beleid,, hebben belang bij de ontwikkeling van de familiale- en grondgebonden landbouwbedrijvigheid.

De wijzigingen aan de mestreglementering zullen steeds getoetst worden aan de bovenvermelde uitgangsdooelstellingen. A priori geldt deze toetsing voor de opeenvolgende begrotingen die zullen opgemaakt worden.

Naast deze grote uitgangspunten bevat het Vlaams regeerakkoord ook een passage over het mest-beleid in het bijzonder, die vrij gedetailleerd en verregaand is. “De mogelijkheid binnen het mestdecreet inzake mestverwerking o.m. op de landbouwbedrijven, gebiedsgericht beleid en het invoeren van een getrapte heffing zullen operationeel gemaakt worden. Prioritair hierbij is het bereiken van een ecologisch verantwoorde onttrekkingsnorm inzake bemesting, alsook de vrijwaring van een omschakeling naar het gesloten familiaal varkensbedrijf. Het bedoelde gebiedsgericht beleid kan o.m. inhouden dat bepaalde kwetsbare gebieden gevrijwaard worden van mestuitspreiding,, .

Deze uitgesproken uitgangspunten en concrete tekst over het mestbeleid in het regeerakkoord zijn de leidraad bij het uittekenen van het mestbeleid. De begroting 1992 was een eerste gelegenheid om de daad bij het woord te voegen : de maatregelen die erin voorzien zijn, moeten gezien worden als eerste stappen (weliswaar bescheiden, maar daarom niet minder belangrijk) in een lange reeks in de lijn van het beleid dat zal gevoerd worden.

In de eerste plaats worden een aantal anomalieën weggevoerd en een aantal vereenvoudigingen doorgevoerd.

- Zo moet bijvoorbeeld voortaan ook de erkende vervoerder (die toch een erg grote verantwoordelijkheid draagt in het mesttransport) het vervoersdocument, dat een mesttransport begeleidt, ondertekenen. Tot op heden moest dat alleen door producent en gebruiker of afnemer gebeuren. Nu wordt de vervoerder “verantwoordelijk,, tijdens het vervoer en kan, bij overtreding, zijn erkenning worden ingetrokken.

- Een andere anomalie was dat tot nu de producent die mest naar zijn eigen veld brengt, maar dat door iemand anders laat doen, verplicht was zich te wenden tot een erkend vervoerder. Nu hoeft dat niet meer. Door deze rechtzetting vervalt een discriminatie en mag iedereen het vervoer doen, zoals dat het geval is voor de zgn. burenenregeling.

- Een voorbeeld van vereenvoudiging is het afschaffen van de verplichting van een voorafgaandelijke goedkeuring door de Mestbank van de verhandeling van mestoverschotten. In de praktijk bleek zo’n handtekening de potentiële, afnemers af te schrikken : zij tekenen niet graag op voorhand een over eenkomst, terwijl zij nog geen duidelijk zicht hebben op hun toekomstige mestverhandeling. Het vervoerdocument (dat ook vooraf moet gemeld worden aan de Mestbank) doet nu diezelfde dienst.

- Een andere uitbreiding slaat op de mogelijkheden om beperkingen of verbod op te leggen van bemesting van be-

paalde gronden : tot nu toe waren dat bvb. waterwingebieden. Voortaan kunnen dat ook “ecologisch kwetsbare zones,, zijn (bvb. valleitjes met waardevolle biotopen).

— De uitrijregeling wordt nu een aanzienlijk stuk versoepeld. De vraag van de sector, de bekommernissen vanuit milieuoogpunt en de noodzaak om een efficiënte controle mogelijk te maken zijn daarbij maximaal in acht genomen.

. van 16 februari tot 30 september : niet voor 7 uur en na 22 uur

• van 1 oktober tot 1 november : niet voor 8 uur en na 19 uur

. niet op zon- en feestdagen

• niet van 2 november tot 15 februari niet op overstroomde, besneeuwde of bevroren grond.

‘s Zaterdags kan worden uitgereden, in de periode van 16 februari tot 15 mei de periode waarin de grootste hoeveelheden dierlijk mest op het land moeten worden gebracht.

6. Heffing : sturend instrument

De enige vorm van basisheffing die tegemoet komt aan de uitgangsdoelstellingen is de getrapte heffing.

Op korte termijn (programmadecreet 1992) was het echter moeilijk, om niet te zeggen onmogelijk, de getrapte heffing derwijze af te stellen dat zij tegemoet komt aan alle doelstellingen met name :

- brongerichte effecten bekomen ;
- het gebiedsgericht beleid niet hypothekeren ;
- het familiaal bedrijf geen nadelen bezorgen ;
- middelen vinden om sectoriële bijsturingen te kunnen realiseren.

Toch is nu al een aanzet gegeven. Voor 1992 zal nog een tweetrapsheffing worden ingevoerd. Voor een mestoverschot van minder dan 10.000 kg P205 (fosfor) en 20.000 kg N (stikstof) blijft de basisheffing op 2 F/kg ; voor een mestoverschot dat daar boven ligt wordt de heffing 5 F/kg. De totaalopbrengst mag geraamd worden op 200 à 225 miljoen frank. Voortgaande op de (onvolmaakte) aangiften van 1991 kunnen wij verwachten dat 94 % van de boeren alleen in de eerste trap vallen. De andere 6 % (inzonderheid de grote grondloze bioindustrie) zal dus de tweede trap moeten opbrengen.

Vermelden wij tenslotte nog twee andere wijzigingen in het heffingen-systeem :

— de afzetheffing (d.i. een heffing die dient betaald te worden door iedere producent die een beroep doet op de Mestbank voor het afzetten van de op zijn bedrijf geproduceerde mestoverschotten) wordt niet ‘langer op voorhand vastgesteld, maar nadat de werkelijke kosten (door de Mestbank gemaakt in het kader van haar ontvangstplicht) bekend zijn. De Executieve zal de berekeningsmodaliteiten ervan vaststellen, rekening houdend met de kostprijs van de afhaling, het transport, de opslag, het kwaliteitsonderzoek en desgevallend het opbrengen of de verwerking van de door de Mestbank verhandelde dierlijke mest. De gemiddelde kostprijs per ton is het quotiënt van de deling van de kostprijs door het aantal ton mest door de Mestbank verhandeld ;

— de invoerheffing (d.i. een heffing die dient betaald te

worden door elke persoon die dierlijk mest afkomstig van buiten het Vlaamse gewest vervoert naar gronden of plaatsen in Vlaanderen die niet behoren tot het bedrijf waarvan de mest in kwestie afkomstig is), wordt opgetrokken van 20 naar 100 fr. per ton.

Deze wijzigingen in de heffingen beogen natuurlijk in de eerste plaats een regulerend effect. In de tweede plaats zal de meer-opbrengst het mogelijk maken dat de Mestbank wat meer armslag krijgt en op het terrein treedt. Het beeld van “de papieren Mestbank,, zal dus eerlang verdwijnen. Daarbij wordt gedacht aan een actieve tussenkomst op het vlak van de bouw van mestopslag : de Mestbank zal enerzijds zelf opslagruimte bouwen en die (tegen betaling) ter beschikking stellen. Dat kan een oplossing zijn voor boeren die om een of andere reden zelf geen opslagruimte meer kunnen bouwen, bijvoorbeeld voor uitbollende boeren. Anderzijds zal de Mestbank de bouw van mestopslag stimuleren, door financiële tussenkomsten.

7. Een mest-actieplan

Er werd opdracht gegeven aan de Mestbank om een mest-actieplan uit te werken, dat over enkele maanden klaar zal zijn. Trouwens, vanaf 1992 zal de Stuurgroep Vlaamse Mestproblematiek (in het Mestdecreet voorzien) voor 1 september van elk jaar een geactualiseerd mestactieplan aan de Executieve voorleggen ; zo staat het in het decreet. Het is daarbij duidelijk dat, als men het mest-overschot-probleem in zijn ware proporties onder ogen durft te zien, dan de moed zal moeten worden opgebracht om fundamentele vragen te stellen.

Artikel 31 van het mestdecreet stelt dat met ingang van het jaar 2001 een eindnorm moet gerealiseerd worden waarbij er een evenwicht is tussen de bemesting en de natuurlijke onttrekking. De bedoeling van de decreetgever is daarbij geweest om, conform de regels daartoe voorzien in het decreet (artikel 31) op een wetenschappelijk onderbouwde wijze fasegewijs te verstrengen en zowel naar geteelde gewassen als naar bodemtype te diversifiëren, derwijze dat de voorop te stellen eindnorm vanaf 1 januari 2001 wordt verplicht gesteld (na 10 jaar mestdecreet dus). Deze eindnorm zal derwijze dienen vastgesteld te worden dat er een evenwicht is tussen de op de cultuurgrond via de bemesting opgebrachte nutriënten (stikstof en fosfor) en de natuurlijke onttrekking van deze zelfde nutriënten aan bedoelde cultuurgrond. De decreetgever wou met de term “eindnorm,, ook manifest onderstrepen dat de in het decreet opgenomen bemestingsnorm (artikel 14) duidelijk als een “beginnorm,, moet worden beschouwd. Dat staat met zoveel woorden in de memorie van toelichting en in het verslag van de bespreking van het decreet in de Vlaamse Raad. De decreetgever wou dus, vertrekkend van een norm die vandaag realistisch was, komen tot een ecologische onttrekkingsnorm (de zogenaamde eindnorm), over een periode van 10 jaar.

Het actieplan zal aangeven hoe deze doelstelling kan bereikt worden ; de vraag of dit een inkrimping van de veestapel, hetzij globaal voor Vlaanderen, hetzij regionaal, zal impliceren, zal hierbij niet uit de weg worden gegaan. Indien de mogelijke maatregelen (substitutie kunstmest door dierlijke mestverwerking, vermindering fosforgehalte in het krachtvoer) niet tot de gewenste resultaten leiden, zal een sociaal en economisch verantwoorde inkrimping en reconversie van de sector op korte termijn uitgewerkt worden in overleg met alle betrokken factoren.

Uitgangspunt hierbij is alleszins dat het overbemestings-

probleem niet uitgespreid mag worden over heel Vlaanderen en dat prioriteit moet worden gelegd bij maatregelen in de regio zelf waar zich de meeste-problemen stellen.

Daarnaast zal ook de klemtoon moeten liggen op maatregelen op de bedrijven en zal “mestverwerking”, voorop moeten gesteld worden. Konkreet zal op korte termijn een Studiesyndicaat Mestverwerking worden opgericht, dat tot opdracht heeft de haalbaarheid en de randvoorwaarden van (een) rendabele en efficiënte mestverwerkingseenheid(-heden) te onderzoeken. De Mestbank zal hierin een centrale rol spelen, maar ook het provinciebestuur van West-vlaanderen heeft reeds zijn interesse uitgesproken. Snel moet effectief een onderneming kunnen starten in samenwerking met de Vlaamse Milieuholding.

Er zullen dus nog diverse wijzigingen aan het mestdecreet en de mestreglementering aangebracht worden : alle partijen zijn gediend met een beleid gericht op duurzaamheid (duurzaam milieubeleid maar ook en vooral : duurzaam landbouwbeleid). Dergelijke ingrepen zullen steeds besproken worden met de bijzonderste actoren in het mest-decreet : de betrokken sector, de wetenschappelijke wereld, de milieubeweging en werkgevers en werknemers. Zij zijn vertegenwoordigd in de Stuurgroep Vlaamse Mestproblematiek die altijd zal geraadpleegd worden. Daarbovenop komt dat met de (grote) landbouw-organisaties werd afgesproken dat zij ook rechtstreeks regelmatig zullen gehoord worden over de voorgenomen beleidsbeslissingen.

b) Het bodembeleid

1. Probleemschets

De bodemproblemen situeren zich op vele vlakken.

Tot de bodemverontreiniging worden gerekend :

- vermesting (overbemesting),
- verzuring,
- verontreiniging door zware metalen,
- verontreiniging door koolwaterstoffen,
- verontreiniging door toxische stoffen,
- verontreiniging van waterbodems.

Bodemaantasting kan inhouden :

- verdroging,
- ontgronding ,
- erosie.

Hoewel veel discussie gevoerd wordt over de hoe-grootheid van deze verschillende bodemproblemen, toch lijkt bovengenoemde opsomming algemeen aanvaard te worden en goed de lading te dekken.

De bodemproblemen zijn dispaaraat en het overzicht van de wetgeving, het personeel en de middelen zit dan ook verspreid over verschillende hoofdstukken in deze beleidsbrief. In het wettelijk kader bvb. inventariseren wij :

- het grondwaterdecreet (24.01.1984))
 - het afvalstoffendecreet (2.7.1981),
 - het milieuvergunningsdecreet (28.6.1985),
 - het mestdecreet (23.1.1991),
- maar geen bodemdecreet dus.

Het personeel dan. Er is in Aminoal, Bestuur Algemeen Milieubeleid een Dienst Water en Bodem (met een tiental personeelsleden), maar het is duidelijk dat nog andere instanties met het bodemdecreet bezig zijn : de OVAM en de VLM om de twee meest voor de hand liggende maar te noemen.

Natuurlijk zitten ook de financiële middelen in diezelfde mate wijd verspreid.

Daarom ook dat onze voorstellen inzake bodembeleid nogal gesynthetiseerd en gespreid in de tijd zijn uitgewerkt. Het komt erop aan, nu wij in feite de gelegenheid krijgen een totaal-beleid vanaf nul uit te werken, dit zo rationeel en efficiënt mogelijk te doen.

2. Algemene krachtlijnen

Het bodembeleid in Vlaanderen zal gericht zijn op het behoud of herstel van een basiskwaliteit van de bodem over heel Vlaanderen (behoud van de multifunctionaliteit) en op het bereiken van specifieke kwaliteitsdoelstellingen in afgebakende gebieden. Het is een essentieel onderdeel van een globaal (gebiedsgericht) milieubeleid.

Elementen van een bodembeleid zijn naar onze mening :

- inventarisatie en evaluatie van bodemparameters (bodemtypologie, bodemkwaliteitskaarten) ;
- in kaart brengen van gevoeligheden en kwetsbaarheden (thema kaarten verzuring, vermesting, verdroging, vervuiling, uitputting, aantasting, . . . afbakening van ecologische kwetsbare zones ;
- instellen van (basis)kwaliteitsdoelstellingen ;
- afbakening van prioritair te beschermen en te saneren gebieden ;
- ontwikkelen van wetgeving (bodemdecreet) ;
- ontwikkelen van een bodembeleidsplan met plannen van aanpak inzake vermesting, inzake bodemsanering en inzake bodembescherming (prioritair gericht op ecologisch kwetsbare zones).

3. Een gefaseerd en svsthematisch bodembeleid

Op korte termijn zal overgegaan worden tot de installatie van een bodemcommissie. Die multidisciplinaire commissie dient het bodembeleidsplan te concretiseren en te coördineren. De verschillende bevoegde administraties, wetenschappelijke instellingen en doelgroepen zullen erin opgenomen worden.

Op middellange termijn zal een interimbodembeleid ontwikkeld worden, gesteund op de bevindingen van de bodemcommissie en geconcretiseerd in de bovengenoemde plannen van aanpak. Intussen zal de bodemcommissie ook al van start gaan met de opmaak van een ontwerp van bodemdecreet.

Op lange termijn (tegen begin 1994) moet het dubbel doel gerealiseerd zijn. Enerzijds moeten de voorgestelde acties resulteren in :

- de eerste bodemkwaliteits- en bodemkwetsbaarheidskaarten
- de bodemkwaliteitseisen voor verschillende parameters ;
- een operationele grond databank ter ondersteuning van het bodembeleid ;
- een ontwerp van bodemdecreet ;
- de integratie van het mestdecreet in een globaal bodembeleidsplan.

In het bijzonder moet het ontwerp-bodemdecreet klaar zijn. Daarin moeten ondermeer voorzien zijn :

- afstemming van het decreet milieuhygiëne (ontwerp Commissie Bocken), ruimtelijk orderingsdecreet, mestdecreet, afvalstoffendecreet, . . . ;

- algemene en specifieke bodemkwaliteitsdoelstellingen ;

- afbakening van bodembeschermingsgebieden (in eerste instantie ecologisch kwetsbare gebieden) ;

- vaststellen van een periodiek bodembeleidsplan inclusief specifieke plannen van aanpak ;

- reglementeren van acties en handelingen met invloed op bodemkwaliteit ;

- mogelijkheden van onderzoek.

De opdracht om dit ontwerp-decreet uit te werken zal gegeven worden aan de V.L.M., die hiervoor samenwerkt met de administratie en de betrokken pararegionale instellingen.

5. Geluidshinder

Uit OESO-onderzoek blijkt dat de geluidsoverlast die de bevolking ondervindt, in hoge mate afkomstig is van het wegverkeer, en van spoor- en vliegverkeer in tweede en derde orde.

Dit is het gevolg van het nog steeds intenser worden van de verkeersstromen en de onoordeelkundige ruimtelijke ordening met verspreide bewoning en de aanleg van grote verkeersinfrastructuurwerken in de nabijheid van woongebieden (of vice versa).

Wil men dus het geluidshinderprobleem fundamenteel aanpakken dan zal het verkeers-, infrastructuur- en ruimtelijke orderingsbeleid fundamenteel dienen bijgestuurd. Dit is ongetwijfeld een opgave die slechts op halflange termijn resultaten zal kunnen afwerpen omdat men nu eenmaal aangelegde verkeersinfrastructuurwerken en woonwijken niet zomaar verplaatst op korte termijn. Zeker hier zullen end-of-the-pipe maatregelen onvermijdelijk zijn. Een aangepast verkeers- en ruimtelijke orderingsbeleid zijn in de toekomst hierbij essentieel. Aan de Gemeenschapsminister bevoegd voor verkeer en ruimtelijke ordening zal gevraagd worden om de nodige voorstellen hieromtrent te formuleren.

a) Verkeer

De emissienormen voor geluid afkomstig van wagens wordt geregeld op EG-niveau, waar tegen 1995 nog strengere normen verplicht zullen worden. Deze normen liggen echter nog hoger dan de voorstellen die door de OESO worden geformuleerd. Hier is dus een bijsturing vereist, om de auto en de vrachtwagen zelf minder geluidshinderlijk te maken.

In overleg met de minister bevoegd voor openbare werken moet het aanbrengen van geluidwerende schermen, als het kan met gerecycleerde materialen, verder gezet worden, in de eerste plaats ter hoogte van woonwijken met de hoogste geluidsbelasting, daar waar ze meer dan 65 dBA bedraagt, (13 % van de bevolking in België — OESO). Hier moet ook onderzocht worden in welke mate het aanbrengen van een geluidsarme slijtlaag de acuutste problemen mee kan helpen oplossen.

In het kader van herbebossingsacties zullen ook de geluidsabsorberende effecten van aanplanting langs verkeersinfra-

structuurwerken mede ingecalculeerd worden bij de keuze van prioritair te beplanten percelen.

De bestrijding van geluidshinder afkomstig van het spoor- en vliegverkeer, behoort momenteel tot de bevoegdheid van de nationale overheid. Niettemin zal het Vlaamse gewest erop toezien dat bij het afleveren van de nodige (bouw)vergunningen het aspect van de geluidshinder niet uit het oog wordt verloren. Het Milieu Effect Rapport zal hierbij een belangrijk instrument worden.

b) Puntbronnen

Het milieuvergunningsbeleid zal ook rekening houden met het aspect geluidshinder, waarbij uitgegaan wordt van immis-sienormen naargelang de aard van de zone waar de geluidsbron zich bevindt of wenst te vestigen. In het kader van de evaluatie van VLAREM II zal ook onderzocht worden in welke mate het voorziene akoestische onderzoek kan vervangen worden door eenvoudig te hanteren afstandsregels voor lawaaiërige inrichtingen en activiteiten ten opzichte van individuele woningen en woonzones.

c) Stiltegebieden

Er zal een inventarisatie worden gestart van de gebieden waar het op dit ogenblik nog stil is. Dit met de bedoeling om de „rustgebieden voor mens en natuur, ook voor de toekomst als stiltegebied te vrijwaren. In een eerste fase kan na de inventarisatie gedacht worden aan de opmaak van een modelpolitiereglement, dat bepaalde activiteiten in deze stiltegebieden verbiedt, en dat in het kader van de voorziene bijsturing van de milieuconvenant met de gemeenten door deze laatsten toegepast wordt.

Een andere mogelijkheid is dat deze gebieden een bescherming krijgen door een speciale overdruk op de gewestplan-nen waaraan bijzondere voorschriften zijn verbonden.

B. NATUURBELEID

1. Situatieschets van de natuur in Vlaanderen

Het inschatten van de algemene toestand van de natuur in Vlaanderen is verre van gemakkelijk. Onderzoek hier rond is vaak fragmentarisch gebeurd en soms van te recente datum met weinig vergelijkingspunten om significante trends weer te geven.

Via een aantal criteria kunnen toch evoluties vastgesteld worden, die veelal wijzen op een continue verslechtering. Veruit de duidelijkste criteria zijn de evolutie van fauna en flora. Resultaten van vergelijkend populatieonderzoek wijzen op een doorlopende achteruitgang van het aantal planten- en diersoorten.

Deze evolutie heeft voor gevolg dat een groot aantal soorten bedreigd zijn, wat inhoudt dat ze een kritieke fase bereikt hebben in hun voortbestaan.

Bij de lagere plantensoorten werd vooral de groep van de korstmossen en van de mossen bestudeerd. Op lokaal niveau werd het verdwijnen van diverse soorten vastgesteld, evenals het sterk achteruitgaan van soorten, gebonden aan specifieke, meestal voedselarme milieus.

De hogere plantensoorten zijn meer bestudeerd. De conclusies zijn gelijkaardig. Het verdwijnen van soorten kent een continu verloop.

Bij de insecten werden eveneens opmerkelijke vaststellingen gedaan ; zo zijn er 8 soorten dagvlinders verdwenen, 7 libellesoorten, 4 sprinkhaansoorten, 10 % van de zweefvliegen en dan beperken we ons tot de meest bestudeerde groepen.

Bij de hogere diersoorten wordt tot nog toe de meeste aandacht besteed aan de broedvogels. Volgens de gegevens van de Vlaamse Avifauna Commissie zouden sinds 1960 minstens 14 vogelsoorten als broedvogel verdwenen zijn in Vlaanderen. Een aantal andere soorten zijn sterk bedreigd, vb. ortolaan, Korhoen, Grauwe klauwier e.a., met het gevaar dat deze soorten ook zullen verdwijnen in de nabije toekomst. De meest opvallende groep van de hogere diersoorten, met name de zoogdieren is minder bestudeerd. Maar ook hier worden een aantal soorten als bedreigd bestempeld o.a. een aantal vleermuizen, de Das, de Otter, de Boommarter.

De tendens tot achteruitgang van fauna en flora is dus algemeen. Ze geeft aanleiding tot een genetische verarmming.

De voornaamste oorzaak is het verlies aan biotopen, de versnippering van de open ruimte en de milieukwaliteit.

Met de open ruimte wordt vaak zeer onzorgvuldig omgesprongen, de versnippering van de bestaande en de potentiële natuureenheden legt een zware hypotheek op de toekomst-kansen voor natuurbewoud en natuurontwikkeling.

Het voortbestaan van kwetsbare soorten in kleine reservaten, natuurgebieden en bossen is op termijn niet gegarandeerd. Maatregelen zullen nodig zijn om de gevolgen van deze versnippering op te heffen, om zo het voortbestaan en het herstel van soorten te bewerkstelligen.

Het verdwijnen van soorten is vaak ook nauw verbonden met de verslechtering van de milieukwaliteit.

Door vermessing en andere nutriëntenaanrijkingen zijn voedselarme situaties, van droge tot natte, erg zeldzaam geworden. Wanneer we dan ook nog het effect in rekening brengen dat uitgaat van verdroging (drainering, wateronttrekking) is het onvermijdbaar dat organismen, die aan dergelijke situaties gebonden zijn, achteruitgaan en een aantal in hun voortbestaan bedreigd worden.

Ook verzuring, voornamelijk ten gevolge van verkeer, industrie en landbouw heeft een grote impact, voornamelijk op de natuurlijke en halfnatuurlijke vegetaties. ook de vitaliteit van de planten zelf wordt erdoor beïnvloed. De invloed op de bossen is hierbij het meest opvallend en bestudeerd.

In uitvoering van de verordening 3528/86 van de Europese Gemeenschap betreffende de bescherming van de bossen tegen luchtverontreiniging werd in het Vlaamse Gewest vanaf 1987 de bosvitaliteit jaarlijks beoordeeld. Een duidelijke tendens is voorlopig nog niet vast te stellen. ook een duidelijk oorzaak-gevolg relatie is moeilijk aan te tonen, omdat de gezondheidstoestand van de bossen bepaald wordt door complexe biotische en abiotische factoren, die versterkend op elkaar kunnen inwerken.

Vele onderzoekers zijn het er tegenwoordig over eens dat door luchtverontreiniging vooral indirecte schade wordt veroorzaakt, zoals verstoring van de bodemprocessen, verhoogde uitspoeling van nitraat naar het grondwater, verhoogde inwerking van andere schadefactoren zoals vorst, pathogenen,

Onderzoek, waaronder een internationaal opgezet onder-

zoeksprogramma van de Verenigde Naties (U.N.E.P.-E.C.E.) naar de effecten van grensoverschrijdende luchtverontreiniging, wijst uit dat fenomenen als bodemverzuring, het uit evenwicht raken van voedingsbalansen en uitloging van voedingselementen ook in de Vlaamse bossen duidelijk aanwezig zijn.

Ook andere verstoringen van de natuur treden op door menselijke activiteiten als verkeer, recreatie, land- en bosbouwculturen... Recreatie, zowel actieve als passieve, heeft de laatste jaren een sterke uitbreiding gekend. Natuurrecreatie onder directe of indirecte begeleiding speelt een rol in het vergroten van het maatschappelijk draagvlak van het natuurbehoud maar mag geen aantasting van de natuurwaarden inhouden. Een grotere bedreiging gaat uit van de actieve recreatie met duidelijke negatieve gevolgen voor fauna en flora. Een handhavingsbeleid moet hier gekoppeld worden aan permanente sensibilisering, naar toepassing van het concept duurzaam omgaan met natuur, ook voor wat recreatie betreft.

Besluit

Bovenstaande schetst een weinig rooskleurig beeld van de toestand van de natuur in Vlaanderen, op basis van wetenschappelijke vaststellingen. Maar het is ook een afspiegeling van het beeld dat de terreinsituatie zelf weergeeft.

Het meest problematisch is wel dat, ondanks de reeds belangrijke inspanningen die geleverd werden, er weinig positieve evoluties te melden vallen. De indruk ontstaat dat voor wat de toekomst van de natuur in ons gewest betreft, we ons in een kritieke fase bevinden. Wanneer er op eerder korte termijn geen duidelijke ombuiging tot stand komt in onze handelingen die een impact hebben op de natuur, valt een verdere verloedering met onomkeerbare gevolgen te vrezen. Dit is dan ook een bijzonder pleidooi voor een offensief natuurbeleid met een daadwerkelijk resultaat.

2. Doelstellingen van het natuurbehoud

Het natuurbehoud in Vlaanderen heeft als hoofddoelstellingen het behoud van actuele natuurwaarden in een zo groot mogelijke ecologische diversiteit en het herstel en de ontwikkeling van natuurwaarden in het landelijk gebied.

Deze doelstellingen kunnen slechts gerealiseerd worden door een integraal beheer en gebruik van terreinen, volgens het concept van „duurzame ontwikkeling”.

Er zullen initiatieven genomen worden om dit concept meer te doen doordringen in de menselijke activiteiten. Dit zal gebeuren door sensibiliseringsprojecten, zowel naar scholen als naar het grote publiek toe.

Aanvullend bij de privé-initiatieven zal het Vlaamse Gewest zelf educatieve centra uitbouwen. Deze initiatieven moeten ook het maatschappelijk draagvlak voor een realistisch maar efficiënt natuurbeleid verhogen.

Om de doelstellingen van het natuurbeleid een concrete uitvoering te geven is een werkbaar juridisch instrumentarium onmisbaar. Daarom zal tegen midden 1993 een ontwerp van decreet op het natuurlijk milieu en het natuurbehoud uitgewerkt worden. Dit decreet moet de basis vormen voor het beleid in verband met natuurbehoud, natuurbeheer en natuurbouw en aan dit beleid de juridische plannings-, organisatorische en financieringsbasis verstrekken.

Deze nieuwe regelgeving mag zeker geen zoveelste toevoeging worden. Diversiteit en veelvormigheid is na te streven in de natuurwaarden, niet in de juridische regels. De nieuwe wetgeving moet doorzichtig en resultaatgericht zijn. De uitvoering van de diverse internationale overeenkomsten die België geratificeerd heeft, zullen erin opgenomen worden.

3. Normstelling

Het sectorieel beleid van het natuurbehoud bestaat uit terreinbeheer van gebieden met hoofdfunctie natuurbehoud.

Het reservatenbeleid heeft de bedoeling de meest waardevolle terreinen te vrijwaren en door een aangepast beheer de natuurwaarden te behouden of te herstellen.

Types van reservaten

— reservaten in beheer van het Vlaamse Gewest (zgn. Staatsnatuurreservaten) : 3.493 ha

— reservaten in beheer van natuurverenigingen : raming 5.500 ha waarvan 1.296 ha erkend zijn in het kader van de Wet op het Natuurbehoud.

In totaal heeft dus bijna 9.000 ha het statuut van natuurreserveaat, wat 0,66 % van het Vlaamse grondgebied is.

In vergelijking met Nederland is dit een beperkte oppervlakte : 3,7 % van het grondgebied wordt er als reserveaat beheerd en 15 % wordt als einddoel naar voor geschoven.

De bosoppervlakte in het Vlaamse Gewest wordt op 115.000 ha geraamd (er bestaan geen recente correcte cijfers), wat een bebossingsindex van 8,5 % uitmaakt.

Om alle functies die de maatschappij van het bos verwacht, te kunnen invullen, wordt door diverse deskundigen, een bebossingsindex van 20 % als minimum aangeduid voor de "Jaaglanden".

De bestemmingszones van het gewestplan, die enige betekenis hebben voor het natuurbehoud, vertegenwoordigen een relatief areaal van bijna 15 %.

Deze planologische bestemmingen bieden evenwel geen garantie voor het behoud van de natuurwaarden.

a) Internationale overeenkomsten

— Verdrag van Ramsar (1972) Bij wet van 22 februari 1979 bekrachtigd door ons land. Tot behoud van de habitats van watervogels moeten waardevolle watergebieden van internationaal belang aangeduid worden. Vijf zones werden in Vlaanderen aangeduid.

— Richtlijn 79/409/EEG op het behoud van de vogelstand.

Legt de verplichting op om leefgebieden, die het meest geschikt zijn qua oppervlakte en samenstelling, aan te duiden voor de bescherming van de in bijlage 1 van de Richtlijn vermelde vogelsoorten en voor de bescherming van de trekvogels in het algemeen.

Er werden 23 vogelrichtlijngebieden aangeduid voor een totale oppervlakte van 2.02.238 ha. Aan deze gebieden dient een effectieve bescherming gegeven te worden.

— Benelux-overeenkomst op het gebied van natuurbehoud en landschapsbescherming (1982)

Vormt een kader om grensoverschrijdende -natuurgebieden en landschappen te beschermen. De Kalmthoutse Heide werd voor een proefperiode als grens overschrijdend park aangeduid. Vier andere zijn thans het voorwerp van besprekingen.

b) Milieukwaliteit

De ecologische kwaliteit is essentieel voor het behoud en het herstel van de natuur.

Een natuurgerichte normstelling tracht een relatie te leggen tussen de kwaliteit van de ecosystemen en de deelelementen ervan en alle vormen van menselijke beïnvloeding.

Het stelt de eisen vast die door soorten en ecosystemen worden gesteld aan de omgeving en het menselijk gebruik van die omgeving.

De in dit kader relevante thema's zijn verzuring, vermesing, verstoring, verzilting, verdroging, versnippering, verspreiding van milieugevaarlijke stoffen.

Deze relaties werden tot nog toe voor de Vlaamse situaties weinig bestudeerd en de kennis ervan is dus ook gering. Dit thema zal dan ook speciaal aan bod komen in het Vlaams Impulsprogramma Natuurontwikkeling. Het is van belang dat op korte tijd meer inzicht komt in deze relaties omdat het gebiedsgericht natuurbeleid gericht is op deze normstelling.

4. Natuurbeleid

De actuele toestand van de natuurwaarden in Vlaanderen vereist een progressief gebiedsgericht beleid en een gericht soortenbeschermingsbeleid.

a) Bescherming van waardevolle gebieden

Een daadwerkelijke bescherming van de meest waardevolle natuurgebieden is slechts mogelijk door een gerichte lange termijnplanning, daarbij de natuurverenigingen en de overheid elkaar moeten aanvullen.

Voor de aankoop van beheersbehoefte natuurgebieden door verenigingen, die door hun soepele manier van werken zich best concentreren op waardevolle, naar eigendom sterk versnipperde terreinen, werden de kredieten substantieel verhoogd. In het Mina-fonds werd een bedrag van 100 miljoen frank ingeschreven als kapitaaluitgaven in toepassing van het MINA-fonds.

De overheid kan haar aankooppolitiek dan richten op de grotere gebieden. Op die manier zullen op termijn aaneengesloten grote natuureenheden kunnen gevormd worden.

In het voorjaar 1992 zullen projecten opgestart worden om het begrip regionaal landschap een concretere invulling te geven. Deze projecten hebben de bedoeling het regelgevend werk op de regionale landschappen te enten op de ervaringen binnen reeds langer bestaande initiatieven.

Om de negatieve gevolgen van het ruimtelijk beleid op het behoud van de natuurwaarden op te heffen, is een offensief beleid nodig om een duurzame natuur binnen grote eenheden tot stand te brengen. Hiervoor is een integratie van het milieubeleid in het ruimtelijke beleid nodig.

Daarom zal het concept van een Groene Hoofdstructuur voor Vlaanderen op structurele wijze verder uitgewerkt wor-

den onder coördinatie van de diensten Natuurbehoud en Natuurontwikkeling van AMINAL.

Voor midden 1992 zullen deze diensten provinciale projectgroepen opstarten, waarin het overleg met alle betrokkenen plaats vindt. Deze projectgroepen hebben de taak de afbakening van de gebiedscategorieën te verfijnen en vast te leggen. zij zullen ook de overige gebiedscategorieën (verbindings- en buffergebieden) en de ecologische infrastructuur in de Groene Hoofdstructuur verwerken.

De ruimtelijke inpassing van de Groene Hoofdstructuur zal vervolgens gebeuren door de GHS als een planologisch referentiekader aan de gewestplannen te koppelen. Het juridisch instrumentarium om de doelstellingen van de GHS te realiseren zal in een decreet op het natuurlijk milieu en het natuurbehoud ingepast worden.

In dit decreet zullen o.m. de gebiedscategorieën van het natuurbehoud en van de Groene Hoofdstructuur éénduidig gedefinieerd worden. De projectmatige uitwerkings- en realisatiemogelijkheden ter realisatie van de doelstellingen van deze gebiedscategorieën zullen er in uitgewerkt worden.

Het concept duurzaam beheer dat moet leiden tot een duurzame natuur, zal er onder de vorm van rechten en plichten van de eigenaars en gebruikers van deze gebieden in geïntegreerd worden. Ook dient dit decreet een juridische basis vast te leggen voor het afsluiten van beheersovereenkomsten voor behoud van natuurwaarden buiten de gebiedscategorieën, voor stimuleringsmaatregelen ten aanzien van natuurvriendelijke bodemgebruiksvormen, voor aankoop van natuurgebieden.

Kredieten worden voorzien om een fasegewijze operationalisering van de gebiedscategorieën uit te voeren. Naast aankoop zal dit gebeuren door het afsluiten van beheersovereenkomsten en het in overeenstemming brengen van gebruiksvormen met de natuurwaarden.

Ook zullen in 1992 pilootprojecten uitgewerkt worden en mogelijk opgestart worden waarbij reeds een concrete invulling gegeven wordt aan de doelstellingen van de onderscheiden gebiedscategorieën. Deze pilootprojecten hebben een belangrijke voorbeeldfunctie voor wat de realisatie van de Groene Hoofdstructuur betreft.

b) Soortenbescherming

Voor het behoud van de genetische diversiteit, het in stand houden van bedreigde populaties en het ecologisch evenwicht zijn onderbouwde soortenbeschermingsmaatregelen noodzakelijk.

Naast een repressieve bescherming door een herziening van de lijst van de beschermde soorten — aanpassing aan internationale overeenkomsten o.a. het Verdrag van Bern en de Habi — een verdere afbouw van de vogelvangst, en een verdere oriëntering van de jacht en van riviervisserij naar beheer van populaties en biotopen, worden kredieten voorzien voor wetenschappelijk begeleide maatregelen inzake soortenbescherming.

Een bijkomende ondersteuning voor de wetenschappelijke onderbouw van het soortenbeschermingsbeleid zal via het Impulsprogramma Natuurontwikkeling gebeuren.

c) Bossen

Het Bosdecreet bevat de nodige hefbomen om het concept van duurzaam beheer toe te passen in het bosbeheer :

- ecologische doelstelling inzake het beheer van openbare bossen
- oprichting bosreservaten
- aanduiding van schermbossen
- mogelijkheden om gerichte maatregelen te nemen voor het privé-bos.

De bossen kunnen zo geïntegreerd worden in het concept van de Groene Hoofdstructuur. Dit betekent ook dat het natuurgericht bosbeheer volwaardig betrokken wordt bij het verdere overleg tot verfijning en invulling van de GHS. Gerichte subsidiëeringsmaatregelen om een meer natuurvriendelijk beheer van de privé-bossen tot stand te brengen, zullen in het subsidiebesluit ingevoegd worden. Ook de subsidiëring van onoordeelkundige bebossingen in gebieden met hoge natuurwaarden zal herzien worden.

Aan het Bosdecreet zal verdere uitvoering gegeven worden voor wat betreft de subsidies aan openbare besturen voor bosuitbreiding, bosvernieuwing en de ecologische en recreatieve infrastructuur (voor 1992 is hiervoor 10 miljoen voorzien). Ook de toegankelijkheid van de bossen zal aan regels onderworpen worden.

De nodige kredieten voor bosuitbreiding zijn opgenomen in de investeringsuitgaven, waarvoor het Mina-fonds 205 miljoen voorziet als vastleggingskrediet en 15 miljoen als ordonanceringskrediet. Ook in de uitgavenbegroting is een ordonanceringskrediet van 100 miljoen voorzien voor investeringsuitgaven. Aan de hand van de concrete dossiers tot bosuitbreiding zullen de kredieten in de toekomst verhoogd worden.

De bosuitbreiding mag echter niet ten koste gaan van actuele natuurwaarden, vooral in de valleien met waardevolle open vegetaties, typische plantengemeenschappen of waardevolle fauna-elementen. Door overeenkomsten tussen de bosdienst en de verschillende departementen zullen restgronden bebost worden. Reglementeringen die bebossing onnodig verhinderen of bemoeilijken zullen onderzocht en desgevallend herzien worden.

Door aankoop van te bebossen terreinen zal bosuitbreiding tot stand gebracht worden. Ook als saneringsmaatregel zal bebossing in overweging genomen worden. Als saneringsmaatregel van licht verontreinigde gronden kan bebossing een goedkope en uit milieuhygiënisch oogpunt aanvaardbare oplossing zijn. Dit kunnen met slib opgespoten terreinen zijn, verlaten industrieterreinen, bufferzones naast drukke verkeersaders.

d) Groene ruimten

In een meer en meer verstedelijkte omgeving gaan de parken, natuurtuinen en groenzones het eerstelijnscontact van de burger met de natuur uitmaken. Zij hebben dan ook een rol te vervullen in de sensibilisering, die moet leiden tot een duurzame natuur.

Het multifunctioneel beheer zal gestimuleerd worden. Door hun variatie in biologische kenmerken, beheer en functies zijn deze groenzones ook van belang in de ecologische infrastructuur van onze leefomgeving.

De ecologische geleidende en verbindingsfunctie van het openbaar groen langs infrastructuurwerken (wegen, waterwegen) dienen versterkt te worden door aan deze functie aangepaste beplantingen en beheersvormen toe te voegen.

De dienst Groen heeft hierbij een belangrijke ondersteunende en adviserende rol te vervullen. Het beleid van het Vlaamse Gewest bestaat vooral uit een ondersteuning van de gemeenten als eerstelijns-groenvoorziener.

Via de trekkingsrechten op het Investeringsfonds kunnen de gemeenten subsidies ontvangen op hun investeringen inzake het aanleggen, verbeteren of instandhouden van openbare parken en groene ruimten.

Wanneer de aankoop van deze groenzones noodzakelijk blijkt en het belang ervan de lokale mogelijkheden overstijgt, kan het Vlaamse Gewest als initiatiefnemer optreden.

e) zoetwatervisserij

De afdeling Zoetwatervisserij van de dienst Waters en Bossen zal de omvorming van een „visuitzettingsbeheer naar een planmatig visstandsbeheer verder doorvoeren. Het visstandsbeheer dient een onderdeel uit te maken van een geïntegreerd ecologisch beekbeheer, dat een invulling kan zijn van de onderscheiden gebieden van de Groene Hoofdstructuur. De beschikbare financiële middelen zullen o.a. aangewend worden voor de aanleg van paaiplaatsen, vistrappen, herstel van natuurlijke oevers en beddingen, . . .

De administratie wordt voor de coördinatie en de uitvoering van het beleid bijgestaan door de uitvoeringsorganen van het Visserijfonds, zijnde het Centraal Comité en de provinciale visserijcommissies.

Op termijn moeten zo natuurlijke en zelfregulerende visbestanden terug tot ontwikkeling komen. Visuitzettingen zullen dan enkel nog als beperkte aanvulling van de visbestanden gebeuren.

De provinciale visserijcommissies zullen ingeschakeld worden in de operationalisering van de Groene Hoofdstructuur.

f) Jacht

De hoofddoelstelling van het jachtbeleid is het verder omvormen van de sportjacht of plezierjacht naar een beheersjacht. De beheersjacht moet ingepast worden in het soortgericht en gebiedsgericht natuurbeleid.

Wildpopulaties moeten op een ecologisch verantwoorde wijze “beheerd, worden.

De wildbeheerseenheden vormen één van de belangrijkste hefbomen ter stimulering van de beheersjacht. De oprichting van dergelijke wildbeheerseenheden zal verder gestimuleerd worden. Ook de werking ervan zal ondersteund worden.

Bij het opmaken van het openingsbesluit op de jacht voor het jachtseizoen 1992-1993 zullen volgende voorstellen in overweging genomen worden :

- de verruiming van de jacht op de houtduif
- het beperken van de jacht met vuurwapens op zon- en feestdagen
- het niet openen van de jacht met de meute
- het niet toestaan van jacht op wilde eend voor zonsopgang en na zonsondergang
- beperking van de jacht op de vos in de nabijheid van holen en burchten ter bescherming van de das
- betere spreiding van de jachtperiodes van het reewild.

Over deze voorstellen zullen de nodige adviezen ingewon-

nen worden. Een grondige evaluatie van de jachtwijzen, het bejaagbaar wild, de jachttijden, de bestrijding zal plaats vinden naar aanleiding van het volgende openingsbesluit, dat krachtens art. 4 van het Jachtdecreet met een looptijd van meerdere jaren met een maximum van 5 jaar kan uitgevaardigd worden.

g) Vogelbescherming

Het beleid inzake de vogelbescherming in het Vlaams Gewest sluit aan bij het algemeen principe, opgelegd door de Richtlijn 79/409 EEG betreffende het behoud van de vogelstand, dat alle in het wild levende vogelsoorten beschermd zijn, behoudens beperkte, strikt omschreven en gecontroleerde uitzonderingen.

Door de reeds jarenlange toestemmingen voor bezit en bevoorrading van kooivogels werden voldoende mogelijkheden geleverd voor het opbouwen van een duurzame populatie kooivogels, zodat nieuwe bevoorradingen niet meer essentieel zijn voor de instandhouding ervan. De bevoorrading van kooivogels zal dan ook geleidelijk afgebouwd worden.

h) Sensibilisering

Educatie is een doorlopend proces tot het bijbrengen van inzichten inzake milieu en natuur. Zij moet gericht zijn tot alle leeftijdsgroepen en lagen van de bevolking.

Gerichte acties naar onderscheiden doelgroepen als consumenten, landbouwers, boseigenaars . . . zullen opgezet worden. Prioriteit zal gegeven worden aan de milieueducatie van de jeugd, voornamelijk in het secundair onderwijs en ook via jeugdverenigingen, gezinsverenigingen of milieuverenigingen.

In gemengde werkgroepen van milieudeskundigen en pedagogen, zullen voorstellen uitgewerkt worden om milieu- en natuureducatie in het onderwijsprogramma in te bouwen.

5. Instrumenten

a) Personeel

Bij de aanpassing van het kader aan de nieuwe structuren van de Vlaamse administratie werden duidelijke en aanvaardbare prioriteiten gelegd voor de invulling van het kader met de bedoeling een oplossing te bieden voor de meest dringende knelpunten, die voornamelijk op milieuhygiënisch vlak te situeren zijn.

Als gevolg hiervan is aan het Bestuur Natuurbehoud en Ontwikkeling slechts een beperkte personeelsformatie toegewezen.

Voorgestelde personeelsformatie

	Inspectoraat	Waters en Bossen	Groen	Natuurbehoud en -Ontwikke- ling	Totaal
niveau 1	8	31	14	34	84
niveau 2	9	199	30	49	287
niveau 3 & 4	8	11	60	35	114
Totaal	22	241	104	118	485

Toegewezen personeelskader

	Inspectoraat	Waters en Bossen	Groen	Natuurbehoud en -Ontwikkeling	Totaal	Effectief
niveau 1	1	29	13	15	58	46
niveau 2		gemeenschappelijk in buitendiensten			333	247
niveau 3 & 4		+ hoofdbestuur				
					391	293

Naast nieuwe opdrachten, is de taakvergroting ook het gevolg van de toename van het te beheren areaal (gemiddeld ± 500 ha/jr.).

In 1970 bedroeg de gemiddelde oppervlakte (domaniale eigendommen + lokale besturen) te beheren bos- en natuurgebieden ± 230 ha per boswachterij. Ondertussen is deze gemiddelde oppervlakte geëvolueerd naar ± 350 ha per boswachterij.

Hierbij is zeker een maximum bereikt, waarboven verwaarlozing van opdrachten onvermijdbaar wordt. Dan wordt nog geen rekening gehouden met de bijkomende opdrachten inzake controle op het privé-bos en begeleiding van de bos-eigenaars. Het areaal privé-bos omvat ± 80.000 ha.

Het verdere verwervingsbeleid in uitvoering van het Natuurontwikkelingsplan, vereist eveneens een substantiële verhoging van het technisch personeel, met een beperkte administratieve ondersteuning.

In haar beleidsintentie ten aanzien van het Bosdecreet voorzag de Vlaamse Executieve 5 ingenieurs, 15 technici en 5 administratieve krachten ten behoeve van de specifieke opdrachten naar het privé-bos. De technici en de administratieven werden vooralsnog niet in het personeelskader opgenomen. Een minstens even groot aantal technici en administratieven is vereist om het Natuurontwikkelingsplan op het terrein tot uitvoering te brengen.

Het Bestuur wordt tal van nieuwe opdrachten toegewezen, waarvan de voornaamste :

- uitvoeren van het natuurontwikkelingsplan ;
- uitvaardigen en controleren van gebieds- en soortbeschermende maatregelen in toepassing van vier internationale overeenkomsten en diverse E.G.-richtlijnen ;
- ondersteuning van de particuliere natuurbeschermingssector ;
- aanpassing van beleid en beheer inzake natuurontwikkeling ;
- implementatie van bosdecreet ;
- doorstroming van beleidsopties naar dagelijks beheer ;
- bijkomende begeleiding en controle van 80.000 ha privé bos ;
- sensibilisering van de duizenden privé-eigenaars ;
- jachtbeleid tot verdere evolutie naar beheersjacht met talrijke nieuwe initiatieven, zoals o.a. de wildbeheerseenheden ;
- planmatig visbestandsbeheer van openbare waters.

Met het beperkte kader, dat nog slechts gedeeltelijk is ingevuld, nl. 55 % voor het hoofdbestuur en 70 % voor de buitendiensten, dan is het meer dan duidelijk dat dit bestuur niet in staat is zijn toegewezen opdrachten naar behoren uit te voeren.

Een minimale vereiste om volwaardig te kunnen functioneren is een betere invulling van het kader.

b) werking

* Technici

Eén van de knelpunten die een vlottere werking in de weg staat is het ontbreken van gespecialiseerd personeel, voornamelijk in de aanvangsgraden niveau 1. Een doorgedreven informatisering van het beheer wordt bemoeilijkt door het ontbreken van permanent aanwezige technici die deze informatisering zouden moeten begeleiden. Ook voor de toekomstige bediening van GIS-werkstations, een specifiek en onmisbaar werkinstrument voor terreinbeherende instanties, is geen gespecialiseerd personeel voorzien.

* Nieuwe structuur administratie

De nieuwe structuren van de Vlaamse administratie hebben tot nog toe weinig verbetering gebracht in de dagelijkse werking van het betrokken bestuur, integendeel. Vooral de eenheid die verbonden is aan terreinbeherende diensten, lijkt moeilijk door te dringen binnen departementen Coördinatie en Algemene Zaken. De oorzaak hiervan is vooral de moeilijke relatie tussen sterk gedecentraliseerde administraties met de sterk gecentraliseerde horizontale departementen.

Dit geeft aanleiding tot zeer hinderlijke problemen :

- gebrek aan coördinatie in het beheer t.g.v. problemen bij opvolging en invulling van personeel ;
- laattijdige aanschaf en vervanging van materiaal vb. dienstauto's ;
- ontbreken van voldoende kilometercontingenten.

Wanneer op termijn voor deze problemen geen oplossing wordt gegeven, moet het oprichten van een aparte regie voor het terreinbeheer ernstig overwogen worden.

* Overregulering

De ambtenaren van het Bestuur voor Natuurbehoud- en ontwikkeling, zijn o.a. bevoegd voor de controle op de naleving van diverse wetten en decreten met al hun uitvoeringsbesluiten :

- jacht
- vogelbescherming
- natuurbehoud
- bosdecreet

Het heeft geen enkel nut om steeds nieuwe en verdergaande verbodsregels op te leggen, wanneer de naleving van de bestaande reglementen onvoldoende gecontroleerd en gesanctioneerd wordt.

Met het bestaande personeel, zelfs met het voltallig kader, kan onmogelijk een efficiënt en resultaatgericht preventie- en handhavingsbeleid gevoerd worden.

Daarnaast wordt door overregulering, een efficiënte inzet van personeel voor technische en politionele opdrachten op het terrein sterk bemoeilijkt. Meer en meer wordt vastgesteld

dat het overwicht binnen het takenpakket van de ambtenaren met een specifieke terreinfunctie, naar administratieve opdrachten gaat.

Deze evolutie is als zeer ongelukkig te beschouwen. Maatregelen om deze trend om te buigen naar meer terreinopdrachten dringen zich op. Een eerste aanzet hiertoe werd gegeven in het jachtdecreet waar, via responsabilisering van de jager, het vergunningsbeleid sterk werd teruggedroefd. Andere maatregelen zullen onderzocht worden.

c) Ondersteuning door wetenschappelijke instellingen

Ter ondersteuning van het beleidswerk ten aanzien van de materies binnen het Bestuur voor Natuurbehoud en -ontwikkeling beschikt het Vlaamse Gewest over twee wetenschappelijke instellingen :

- Instituut voor Natuurbehoud
- Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer

Om de activiteiten als jacht, visserij, bosbouw en groenvoorziening, die een impact hebben op de natuurwaarden, meer en meer te doen inpassen, volgens het concept van duurzaam omgaan met de natuur, in het algemeen natuurbeleid dat veruitwendigd wordt in een groene hoofdstructuur voor Vlaanderen, is wetenschappelijke begeleiding meer dan nodig.

De overheid heeft hierbij de ambitieuze opdracht om activiteiten met een grote weerklink bij het publiek, die op traditionele zienswijzen gebaseerd zijn, om te buigen naar meer moderne, maar vooral verantwoorde opvattingen over het omgaan met natuur.

Een beredeneerd beleid dat bovendien resultaatgericht wil zijn, zal slechts effectief zijn wanneer het begeleid wordt door toegepast wetenschappelijk onderzoek.

Het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer, dat juist het onderzoek zou moeten voeren over materies die het meest ter discussie staan, en waar belangrijke bijstellingen ten voordele van het natuurbehoud nodig zijn, beschikt op dit ogenblik niet over voldoende personeel om deze opdrachten uit te voeren.

Een bijzondere inspanning naar personeelsinvulling is hier meer dan noodzakelijk.

Huidige toestand personeel :

	voorzien	effectief
wetenschappelijk personeel	11	5
administratief + bijzondere graad	4	1
toegevoegd vorsingspersoneel	7	3
beheerspersoneel	2	2

d) Financiën

De doelstellingen van het natuurbeleid kunnen slechts gerealiseerd worden door een meervoudige aanpak die zal bestaan uit aankoop, aangevuld met een handhavings- en stimuleringsbeleid tot behoud of verbetering van de natuurwaarden.

Voor de meest waardevolle en/of bedreigde natuurgebieden is aankoop de beste garantie tot behoud van het natuurpatrimonium.

Overheid en partikuliere natuurverenigingen moeten hierbij elkaar aanvullen.

Zowel voor de overheid als voor de natuurverenigingen zullen de kredieten voor aankoop van natuurgebieden substantieel verhoogd worden. Na de juridische implementatie van de Groene Hoofdstructuur zullen de aankopen volgens een prioriteitenprogramma op basis van de GHS uitgevoerd worden. Over meerdere jaren lopende inspanningen zijn nodig om een aanvaardbaar areaal met hoofdfunctie natuur tot stand te brengen.

Aankoop kan natuurlijk niet los gezien worden van beheer. De kredieten voor het beheer van de terreinen worden in verhouding verhoogd, zowel voor het beheer van het openbaar domein, als voor de private verenigingen, door de subsidiëring van het beheer van erkende natuurreservaten.

In het Mina-fonds werd een bedrag van 175 miljoen ordonanceringskrediet en 300 miljoen vastleggingskrediet ingeschreven als uitgaven voor de toepassing van het Natuurontwikkelingsplan. De subsidies van de verenigingen voor het beheer van erkende Natuurreservaten maken hier ook deel van uit.

Voor de toepassing van het Natuurontwikkelingsplan worden aanzienlijk meer kredieten uitgetrokken. Zo kan een aanzet gegeven worden tot de daadwerkelijke uitbouw van de Groene Hoofdstructuur.

C. INRICHTING VAN HET LANDELIJK GEBIED

1. Probleemschets

Sectormatige inrichting

In Vlaanderen zijn de ruilverkavelingsprojecten afgewerkt, voor een gezamenlijke oppervlakte van 126.000ha, op een totale agrarische oppervlakte van 625.000ha, hetzij bijna 20 % . Er zijn 26 projecten in uitvoering voor een oppervlakte van 44.000ha en er zijn nog 15 projecten, voor een oppervlakte van 27.000ha in voorbereiding. Dit betekent dat ongeveer 200.000ha te maken heeft of gehad heeft met ruilverkaveling. Dit is ongeveer één derde van het landbouwareaal. De gevolgen van de klassieke, "harde", ruilverkaveling van de jaren '60, begin jaren '70, zijn intussen breed bekend : door haar enge landbouw-economische doelstelling in het verleden zijn landschappelijk, natuur-ecologisch, waterhuishoudkundig, . . . erg verschrompelende veranderingen aan het platteland aangebracht. Er is echter intussen een kentering gekomen.

Wat de waterhuishouding betreft, dient gewezen op de vrij versnipperde bevoegdheidsverdeling. Het Vlaams Gewest dient zelf in te staan voor de verbetering, instandhouding en beheer van de onbevaarbare waterlopen van de eerste categorie, hetzij meer dan 1300km. De waterlopen van de tweede categorie worden beheerd door de provincies, deze van de derde categorie door de gemeenten. Binnen polders en wateringen zijn deze instellingen terzake bevoegd. Aangezien "water", in het vlaams Gewest een strategisch goed is voor zowel de drinkwaterwinning, de natuur als de landbouw is een aanvang gemaakt met een systematische kwantitatieve waterbehoeftestudie. In de loop van 1992 wordt het oppervlaktewateraanbod ter studie genomen. De confrontatie tussen behoeften en aanbod zal leiden tot beleidskeuzen inzake de verdeling van het beschikbare oppervlaktewater voor drinkwater, natuur en landbouw. De waterbeheerders zullen deze beleidskeuzen dan ook projectmatig dienen uit te voeren. Ten einde het beleid inzake oppervlaktewaterhuishou-

ding op meer coherente wijze gestalte te geven, wordt momenteel gestart met de voorbereiding van een nieuwe wetgeving terzake, waarbij voorrang zal gegeven worden aan het territorialiteitsbeginsel boven de sectoriële en administratieve benadering.

Geïntegreerde inrichting

De landinrichting is ruimer van doelstelling : ze beoogt een geïntegreerd kader te bieden voor de inrichting van het landelijk gebied ten behoeve van de verschillende functies (landbouw, bosbouw, natuurbehoud, landschapsopbouw, . . .). Tot hiertoe zijn nog slechts twee pilootprojecten op het spoor gezet : een in de Westhoek en een in Noord-Oost-Limburg. De voorstudie-fase is nu af.

2. Financiering

a) De ruilverkaveling

Financieringsmechanismen

Gemiddeld worden de laatste jaren 400.000.000F investeringskredieten ter beschikking gesteld door het Vlaamse Gewest voor het uitvoeren van ruilverkavelingswerken. Voor 1992 is dat 351.000.000 F. Ter financiering van deze werken voor rekening van de ruilverkavelingskomitees werd een bedrijfskapitaal van 600.000.000F aan de V.L.M. toegekend door het Vlaamse Gewest. Naarmate de werken vorderen, worden de gelden bij de verschillende subsidiërende besturen en belanghebbenden gerecupereerd. Ter financiering van de aankoop van gronden door middel van het recht van voorkoop, worden terugvorderbare voorschotten ter beschikking gesteld door het Vlaamse Gewest. Drie maanden na het verlijden van de aanvullende akte, worden de voorschotten terugbetaald aan het Vlaamse Gewest. Eventuele min- of meerwaarden worden afzonderlijk geboekt op een rekening "voorziening terreinen ruilverkaveling," van het passief. Normaal wordt elk jaar het Vlaamse Gewest gevraagd om het terugvorderbaar voorschot aan te vullen.

Knelpunten

Bij boerderijverplaatsing zijn de prefinancieringslasten te hoog en blijven de gelden te lang geblokkeerd. Er is duidelijkheid nodig nopens de wijze waarop beheersovereenkomsten moeten gefinancierd worden. Bij een meer agressief gebruik van het recht van voorkoop zou het voorschot snel uitgeput kunnen geraken. Binnen de V.L.M. wordt voor deze knelpunten naar oplossingen gezocht.

b) De landinrichting

Er is nog geen ervaring met het financieringsplan. Er zijn grote moeilijkheden te verwachten i.v.m. planning en coördinatie indien de sectoren elk op hun eigen begroting de nodige kredieten op tijd moeten inschrijven. Het is wenselijk een fonds ter beschikking te hebben dat voorzien is van een ruim werkingskrediet en dat gespijst wordt door de kredieten afkomstig van de diverse sectoren (niet debudgetteren).

c) onbevaarbare waterlopen, polders en wateringen

Voor de goedgekeurde vastleggingskredieten inzake waterhuishouding (onbevaarbare waterlopen, polders en wateringen) kan het volgende overzicht gegeven worden

B.A.	1988	1989	1990	1991	1992
12.28	300.0	303.5	348.5	375.3	370.1
63.20	275.0	VK275.0	VK246.6	VK130.0	VK123.0 VK
73.20	425.0	VK460.0	VK414.0	VK460.0	VK375.0 VK

3. Personeel

Wij moeten hier zowel de administratie (Bestuur Landinrichting en -beheer) als de Vlaamse Landmaatschappij vermelden.

Het Bestuur Landinrichting en -beheer beschikt over een kader van 130 personeelsleden, verdeeld als volgt :

- niveau 1 : 34
- niveau 2 : 36
- niveau 3 : 20
- niveau 4 : 40

Het Bestuur telt 3 diensten : de Dienst ordening Platte-land, de Landelijke Waterdienst en de Dienst Polders en Wateringen.

De Vlaamse Landmaatschappij, een instelling van openbaar nut ressorterend onder de Vlaamse Gemeenschap, werd bij decreet van 21 december 1988 opgericht.

De personeelsformatie van de V.L.M. werd bij besluit van 23 december 1988 door de Vlaamse Executieve goedgekeurd. Deze personeelsformatie is intussen reeds tweemaal aangepast door de besluiten van de Vlaamse Executieve van 22 mei 1991 en 18 september 1991. Door deze laatste aanpassing werd de personeelsformatie uitgebreid van 445 tot 527 betrekkingen, specifiek om aan de taken voortvloeiend uit de goedkeuring van het mestdecreet te kunnen voldoen.

4. E.G.-beleid

In de sector landinrichting dienen thans geen E.G.-richtlijnen omgezet te worden in nationale of regionale wetgeving.

De verordeningen 797/85 en 2328191 bevatten een aantal steunmaatregelen waarop de V.L.M. kan inspelen

- de extensivering van de produktie ;
- steun aan investeringen gericht op bescherming en verbetering van het leefmilieu ;
- steun in gebieden uit oogpunt van bescherming van milieu en behoud van natuur en landschap.

Wat de eerste twee steunmaatregelen betreft bestaan er uitvoeringsmaatregelen, wat de derde betreft bestaat er geen Belgische steunregeling. De toepassing van titel VI van de verordening 2328/91/EG wordt in ons land geremd door de te verwachten kostenverdeling tussen het nationaal (landbouw) en het regionaal (natuur en landschap) niveau. Daarboven dient vermeld dat de Europese commissie sedert augustus 1990 actief werkt aan een nieuwe regeling ter vervanging van titel VII.

5. Een totaal-benadering

De verschillende subsectoren die samen “de ordening van

het platteland,, uitmaken zijn in het verleden te veel als afzondere zaken bekeken : de onbevaarbare waterlopen, de Polders en Wateringen, de ruilverkaveling, de groen- en landschapszorg, het grond- en het bodembeleid. In feite zijn het allemaal onderdelen van “de inrichting van het (platte)land,, of de landinrichting.

Dergelijke totaal-benadering zal het beleid van de komende jaren uitmaken. Dat zal in de praktijk betekenen dat zo iets in de begroting zal terug te vinden zijn, dat wets- / decreetwijzigingen zullen nodig zijn, dat bijzondere richtlijnen voor de mensen van het “veldwerk,, (die erg verspreid opereren) zullen gegeven worden.

De essentie van de opdracht van de landinrichting ligt in deze totaal-benadering. Het decreet van 21 december 1988 en het besluit van de Vlaamse Executieve houdende nadere regelen betreffende de landinrichting van 26 april 1990 bieden een juridisch kader om experimentele projecten uit te voeren waarvan de evaluatie moet toelaten een definitieve regeling inzake de landinrichting tot stand te brengen.

Anderzijds is de opmaak van de begroting 1992 natuurlijk moeten gebeuren, binnen het wettelijk en administratief kader dat wij vandaag hebben en rekening houdend met de erg krappe tijdspanne waarbinnen de nieuwe regering de begroting 1992 moest opstellen. De eerste aanzetten in de bovengenoemde richting zijn dan ook nog bescheiden, maar geven toch een signaal.

6. De ruilverkavelingen

Ruilverkaveling is zeker geen eenvoudige materie. Om te beginnen loopt een ruilverkaveling over zeer vele jaren (d.w.z. van bij het plan tot wanneer de laatste grond-transactie is afgesloten en de kostenregeling is getroffen) en anderzijds was/is de klacht dat de gewestelijke overheid (de Minister) wel geld mocht geven, maar weinig vat had op de inhoud van de operaties. Het zijn de ruilverkavelingscomités die de inhoud ervan bepalen. Het ruilverkavelingscomité wordt opgericht door de Vlaamse Executieve en bestaat uit elf leden. De voorzitter wordt benoemd op voordracht van de Gemeenschapsminister bevoegd voor de landinrichting. Vier leden worden voorgedragen door de provinciale landbouwkamers. De andere leden zijn ambtenaren van Landbouw, Financiën (kadastrer), Ruimtelijke Ordening, Landschapszorg, Natuurbehoud en van de provincie. Zij worden respectievelijk voorgedragen door de bevoegde Gemeenschapsminister en de provincie. (In de praktijk wordt de ambtenaar van Landbouw voorgedragen door de Gemeenschapsminister bevoegd voor de landinrichting, na zijn nationale collega bevoegd voor de landbouw te hebben geraadpleegd. De ambtenaar van Financiën wordt voorgedragen door de Gemeenschapsminister bevoegd voor de landinrichting, nadat de Gemeenschapsminister bevoegd voor financiën zijn nationale collega van financiën heeft geraadpleegd).

Op dat vlak kan een verandering niet langer uitblijven. De ruilverkaveling, opgezet als een operatie binnen een afgebakend gebied (het ruilverkavelingsblok), had in essentie tot doel, door middel van her-verkaveling van de eigendomspercelen en her-inrichting van het terrein, de landbouwexploitatie te verbeteren. Dat heeft al te vaak geleid tot verminderingen van natuur en groen. Landbouwexploitatie en milieu moeten meer op elkaar afgestemd. De jongste tijd heeft men daar meer oog voor.

Een evolutie in de richting van een beleidsmatige verbre-

ding van de doelstellingen van de ruilverkaveling en van de structurele onderbouwing van dit streven (in methode én in inschakeling van ambtenaren) zal geïntensifieerd worden. Zo zal er voor de toekomst alleen nog gewerkt worden volgens het zgn. systeem van de “ruilverkaveling-nieuwe-stijl,, . Dat wil zeggen dat voor elk nieuw project meerdere planalternatieven en structuurplannen moeten voorgelegd worden aan de gewestelijke overheid (de Minister).

Er komen trouwens binnenkort nog meer instructies m.b.t. de milieuvriendelijkheid (aard van landschapsherinrichtingswerken, gebruikte methoden, principes van inkleding van het landschap, beheers-aspecten.. .) van de ruilverkavelingsoperaties.

7. Nu al een eerste aanzet ?

Nog in 1992 wordt een aanvang gemaakt met het beheer van terreinen die aan het Vlaamse Gewest worden toegewezen in het kader van de “maatregelen van landinrichting,,. De ruilverkavelingswet laat de overheid immers toe een deel (nl. 2 %) van het ruilverkavelingsblok in te nemen voor maatregelen van landinrichting. Hiertoe zullen overeenkomsten worden afgesloten met gemeenten, milieuverenigingen, landbouwers.

8. De waterbeheersing

Laat ik maar direct en duidelijk zijn. Ik stel in deze aangelegenheid een forse kredietverlaging voor. Op artikel 73.20 (de uitgaven krachtens de wetten op de onbevaarbare waterlopen en op de polders en de wateringen) stel ik een vermindering met 85 miljoen voor : van 460 VK in 1991 naar 375 VK voor dit jaar.

Ik verheel U niet dat een reeks van recent door de Landelijke Waterdienst uitgevoerde werken (normalisatiewerken, ruimingswerken, saneringswerken, . . .) heel wat vragen hebben opgeroepen zowel bij mezelf als bij de publieke opinie.

De wetgeving van bedoelde materies dient dringend herwerkt in functie van nieuwe visies zoals integraal waterbeleid, beslissingsmacht, e.d. Het beleid van bedoelde structuren was tot nog toe te veel afgestemd op kwantitatief waterbeleid : inrichting en beheer van waterlopen in functie van een optimale waterhuishouding ten behoeve van de landbouw en het beletten van overstromingen.

De beleidspunten die ik in de toekomst wil vooropstellen zijn :

- integraal waterbeleid vereist de koppeling tussen waterkwaliteits- en waterkwantiteitsdoelstellingen. Anders gezegd, wij mogen in de toekomst niet meer spreken over water “afvoeren,, , zoals tot nu toe gebeurt, maar moeten dat water gaan “beheren,, (in een slogan : al wat wij afvoeren naar zee zijn wij kwijt). Wij moeten meer denken in termen van water “winnen,, ;

- het waterhuishoudingsbeleid zal rekening houden met milieuhygiënische en ecologische kwaliteitsdoelstellingen (immissiedoelstellingen) ;

- het beleid dient afgestemd op een lange termijn waterwinningsbeleid (impliceert efficiënt vergunningsbeleid inzake emissienormen) ;

— bescherming van waardevolle en kwetsbare gebieden tegen verdroging.

Het is in functie van die beleidspunten dat ik de waterbeheersingswerken wil evalueren en heroriënteren. Concreet zal ik volgende maatregelen nemen.

Met betrekking tot de ruimings-, onderhouds- en herstellingswerken aan de onbevaarbare waterlopen zal een instructieplan opgemaakt worden.

Op termijn zal de waterhuishouding complementair ingeschakeld worden bij het waterzuiverings- en watervoorzieningsbeleid. Zo zullen de kwantitatieve en de kwalitatieve aspecten van het waterloopbeheer samen bekeken worden. Dat vergt een gezamenlijk beleid van de verschillende bevoegde Diensten binnen de Aministratie.

Integraal beheer veronderstelt niet alleen een gezamenlijke aanpak van de verschillende deel-aspecten, het vergt ook een totale visie over het hele stroomgebied. Dat zal gerealiseerd worden in het zgn. “bekkenbeleid,,.

9. Decreten en verschuivingen van vastleggingen

In de materie die nu gevat wordt onder de titel “ordering van het platteland,, (sectie 73) op de Vlaamse begroting, dringen zich een aantal decretale initiatieven op : daarbij kan gedacht worden aan zaken als de landinrichting, de ruilverkaveling, de onbevaarbare waterlopen, de polders en de wateringen.

Ook verschuivingen van vastleggingen zullen hun effect niet missen. Zo worden de vastleggingen meer en meer gericht op maatregelen van landinrichting, de aanwending van milieuvriendelijke technieken en toepassingen, de aanleg van inpassbare recreatieve infrastructuur (wandelen- en fietspaden), het afsluiten van beheersovereenkomsten e.d.. Denken wij opnieuw aan de ruilverkaveling : er wordt vanaf nu resoluut overgestapt op de methode van de plan-alternatieven, zoals eerder gesteld. Dit, samen met instructies met betrekking tot de milieuvriendelijkheid van de ruilverkavelingsoperaties (zie ook verder), zijn voorbeelden van betere “milieubestedingen,, , met hetzelfde geld.

Het is, met betrekking tot “meerkost,, versus “minkost,, in dit verband nuttig een onderscheid te maken tussen enerzijds de voorbereidende planning en anderzijds de verbreding van de doelstellingen. Voorbereidende planning kan leiden tot besparingen in de investeringen (bvb. Poppel, Bollebeek). Verbreding van de doelstellingen zal noodzakelijkerwijze leiden naar kostenstijging, en dit zowel binnen het klassieke uitgavenpakket (wegen, waterlopen, kavels) als daarbuiten (maatregelen van landinrichting, beheersovereenkomsten, kleinschalige waterzuivering, zachte recreatie, planologische differentiëring, . . .).

De hele materie zal daarom zeer grondig geëvalueerd worden en met de juiste instructie-richtlijnen op nieuwe wegen gezet worden.

10. Instrumenten voor een efficiënte uitvoering

Ten behoeve van een efficiënte inrichting en beheer van de landelijke gebieden, is er behoefte aan de ontwikkeling van grondbeleidsinstrumenten zoals recht van voorkoop, de

instelling van een grondfonds en een grondbank. Op die manier kunnen gronden door de overheid op een flexibele manier worden aangekocht en eventueel verruild ten behoeve van de versterking van alle sectoren (landbouw, bosbouw, natuurbehoud, . . .) en rekening houdend met de rechtszekerheid van de grondeigenaars en -gebruikers.

Deze grondbeleidsinstrumenten kunnen ondermeer worden ingezet in het kader van landinrichtingsprojecten, ruilverkavelingsprojecten of ten behoeve van realisaties in het kader van de milieuhygiëne (bvb. kleinschalige waterzuiveringsprojecten of in verband met riviercontracten) en realisaties op het vlak van het natuurbeleid.

Via de inzet van deze instrumenten wordt een duurzame inrichting beoogd die een betaalbaar beheer en/of een efficiënt gebruik van de landelijke gebieden moet toelaten. Deze grondbeleidsinstrumenten dienen een decretale verankering te krijgen.

D. DRINKWATERVOORZIENING

1. Situatieschets

Gelet op het strategische en vitale karakter van drinkwater als basisbehoefte kan de voorziening ervan niet zomaar onderworpen worden aan het winstbeginsel ; vertrekkende van deze basishypothese moet het publieke karakter van de drinkwatervoorziening gegarandeerd en de Vlaamse verankering van de sector gevrijwaard worden. In dit verband wijs ik op de beslissing van de Vlaamse Executieve d.d. 18 maart 1992 waarin supra vermelde doelstellingen — die trouwens expliciet vervat zijn in het regeerakkoord — werden geconcretiseerd. Er zal op basis van voornoemd besluit een overleg opgestart worden tussen alle betrokken partijen om te komen tot een raamakkoord over de uitvoering van de principes bevat in het regeerakkoord en tot versnelde optimalisering van de drinkwatervoorziening. Vóór 1 juli 1992 zullen de uit deze onderhandelingen voortvloeiende resultaten voorgelegd worden aan de Vlaamse Executieve. Daarbij zal erover gewaakt worden dat de verbruiker steeds over voldoende drinkwater kan beschikken tegen een aanvaardbare prijs, waarbij het drinkwater voldoet aan de wettelijk vastgestelde kwaliteitsnormen.

2. Drinkwaterprogramma

Op basis van deze stelling wordt een globaal drinkwaterprogramma uitgewerkt, waarbij uitgegaan wordt van :

— water als levensnoodzakelijk product voor de bevolking ; wat in concreto onder meer inhoudt dat de nadruk zal gelegd worden op de verbruiker en zijn rechten. Bij de tariefbepaling dient er dan ook van uitgegaan te worden dat de kostprijs geen beperking mag vormen om te voldoen aan de noodzakelijke levensbehoeften, en de factor rendabiliteit van een aansluiting mag geen doorslaggevend criterium zijn voor drinkwatervoorziening.

Ik benadruk evenwel dat ik niet bevoegd ben voor wat betreft de specifiek met het drinkwater verbonden tarifaire aspecten : het zijn de individuele watervoorzieningsmaatschappijen (en eventueel in tweede instantie de gemeenten) die het distributietarief bepalen. Wanneer bijgevolg de maatschappijen een tariefwijziging wensen door te voeren dienen

zij dit voorstel voor te leggen aan de prijzencommissie die oordeelt over de opportuniteit ervan, waarna de goedkeuring door de nationale Minister van Economie moet volgen. Ik zal echter tijdens supra vermeld overleg voornoemd standpunt inzake tarifiering verdedigen, teneinde de sociale aspecten van de drinkwatervoorziening in te calculeren ;

— water als basisbehoefte, waarvan de onttrekking aan het milieu, in het kader van een effectieve aanpak van het verdrogingsprobleem, niet in onbeperkte mate kan geschieden. Daarom zullen, in het kader van rationeel waterverbruik, maatregelen genomen worden om meerverbruik dat aanleunt bij luxesituaties tegen te gaan en om aan te sporen tot een zuinig benutten van het drinkwater. Een werkgroep zal de opdracht gegeven worden terzake een voorstel uit te werken.

Binnen ditzelfde kader zullen ook door de verschillende productiecentra inspanningen moeten geleverd worden.

De dienstverlening naar de gebruiker toe moet zo efficiënt mogelijk gebeuren, wat er in concreto op neerkomt dat een veilige en bedrijfszekere watervoorziening uitgebouwd wordt.

Binnen dit kader en met het oog op een meer overzichtelijke structuur zal tijdens supra vermeld overleg ook nagegaan worden in welke mate het doorvoeren van grenscorrecties tussen aangrenzende drinkwatermaatschappijen wenselijk is.

Daarnaast zal gestreefd worden naar duidelijkheid en doorzichtigheid m.b.t. de facturatie waarbij zowel het bedrag aan waterzuiveringsheffing als de analysesresultaten m.b.t. de kwaliteit van het drinkwater op de, aan de abonnee voorgelegde, factuur zullen worden vermeld.

Binnen het voorziene budget van de subsidiëringstoelagen zal prioriteit gegeven worden aan de zorg voor het behoud van de kwaliteit van drinkwater en aan de uitbouw van waterwinningen en waterreservoirs. Voor de uitbouw en de exploitatie van de grote waterbouwkundige werken van gewestelijk belang (belangrijke initiatieven en investeringsprogramma's m.b.t. de productie en de distributie van drinkwater die de lokale belangen overstijgen en die noodzakelijk zijn teneinde de autonomie van het Vlaamse Gewest inzake drinkwatervoorziening te optimaliseren) zal in overleg met de voornaamste factoren in de drinkwatersector gezocht worden naar een geëigende financieringsformule.

Om redenen van efficiëntie en doelmatig beheer zal de economische doorzichtigheid van de sector bevorderd worden en zullen (nieuwe) vormen van versnippering worden tegengegaan.

Met de diverse betrokkenen in de drinkwatersector zal overleg gepleegd worden teneinde via ervaringsuitwisseling te komen tot een concrete implementatie van een beleid gebaseerd op supra vermelde basispunten waarin de gebruiker en de zorg om het leefmilieu centraal staan.

IV. INSTRUMENTEN

A. VERGUNNINGENBELEID

Het vergunningenbeleid vormt een belangrijke schakel in het preventief milieubeleid. Die preventieve werking op het vlak van milieuverstoringen kan maar effectieve vruchten

afwerpen wanneer een redelijke behandelingstermijn van een vergunningsaanvraag kan gewaarborgd worden. Daarom werden in het kader van het Vlarem dwingende termijnen ingevoerd. Deze dwingende termijnen gelden evenwel niet voor de vele dossiers die nog vóór de inwerkingtreding van Vlarem op 1 september 1991 werden ingediend. Onmiddellijk na mijn aantreden op het Departement Leefmilieu heb ik een status questionis met betrekking tot de dossierbehandeling — oud stelsel — laten opstellen. Deze cijfers zijn weinig hoopgevend. Binnen het bestuur Milieuvergunningen zijn in totaal nog minstens 7600 “oude,, dossiers in behandeling. In het cijfer is geen rekening gehouden met de, naar verluidt, nog enkele duizenden dossiers die nog niet door de provinciebesturen voor behandeling aan de administratie werden overgemaakt. Voor de behandeling van deze (en de nieuwe dossiers) beschik ik over het volgende personeelseffectief :

niveau 1 : 75 personeelsleden

niveau 2 : 30 personeelsleden

niveau's 3 en 4 : 17 personeelsleden.

Het goedgekeurde personeelskader staat maximaal de volgende effectieven toe :

niveau 1 : 92

niveau 2 : 26

niveau's 3 en 4 : 14.

Het afhandelen van de “oude,, dossiers binnen een aanvaardbare termijn en het gelijktijdig binnen termijn behandelen van de nieuwe Vlarem-dossiers is onmogelijk met de huidige personeelsbezetting. Zelfs met een doorgedreven inspanning, waartoe ik de nodige initiatieven zal nemen, zullen wij nog geruime tijd geconfronteerd blijven met deze erfenis.

Niemand, ook het leefmilieu niet, is gebaat met deze situatie. Evenmin is het wenselijk en betaalbaar dat voor milieuvergunningen een verdere exponentiële groei van het aantal dossiers en de ermee gepaard gaande administratie wordt nagestreefd. Fundamentele ingrepen in het vergunningensysteem zijn bijgevolg de enige logische oplossing die evenwel belangrijke consequenties inhoudt. Het is niet langer houdbaar dat aan elk nieuw milieuprobleem een oplossing wordt geboden onder de vorm van een uitbreiding van de vergunningsplicht .

Ik kan niet langer verantwoorden dat de slagkracht van de milieu-administratie verlamd wordt doordat, om maar 1 voorbeeld te noemen, de Regie der Gebouwen 3000 dossiers moet indienen voor haar verwarmingsinstallaties (stookketels) die tgv. Vlarem 1 vergunningsplichtig geworden zijn.

Wij moeten keuzen maken en ons bezighouden met het essentiële. Een drastische, doch weloverwogen, inkrimping van de lijst van vergunningsplichtige inrichtingen is de enige realistische oplossing. Ofwel aanvaardt men deze consequentie, ofwel aanvaardt men dat de behandeling van een vergunningsdossier teregend traag vordert. Een derde weg bestaat niet.

Het beleid inzake individuele vergunningsaanvragen zal zich inpassen in het concept “duurzame ontwikkeling,, zoals verwoord in het Brundtland-rapport. Bij de vergunningverlening zal prioritair aandacht besteed worden aan het preventieve aspect. De coördinatie van de verschillende vergunningen zoals ze doorgevoerd werd door het Vlarem biedt hierbij een eerste houvast om te beletten dat de milieuproblemen worden doorgeschoven naar andere milieucompartimenten. Om de idee van de “duurzame ontwikkeling,, daadwerkelijk te realiseren is het belangrijk dat bij de beoordeling van individuele dossiers rekening wordt gehouden met de draag-

kracht van de omgeving, zoals ze o.a. blijkt uit de gegevens die de gemeenten verstrekken in uitvoering van de milieu-convenant. De te behandelen dossiers kunnen bijgevolg niet geïsoleerd worden behandeld, maar dienen geëvalueerd te worden in het licht van de reeds bestaande impacten op het milieu in het betrokken gebied. Een coherente en éénduidige aanpak van gelijksoortige dossiers in de verschillende Vlaamse provincies zal hiervoor noodzakelijk zijn.

De individuele vergunning zal waar nodig, teneinde de beoogde milieukwaliteitsdoelstellingen te kunnen realiseren, gekoppeld worden aan een sanerings-overgangsfase (SOF). Tijdens zo'n sanerings-overgangsfase kan aanvaard worden dat een bedrijf nog niet aan alle gestelde voorwaarden voldoet. Men kan immers niet verwachten dat alle noodzakelijke investeringen, die vereist zijn om aan de voorwaarden te voldoen, in éénmaal gerealiseerd worden. In de vergunningvoorwaarden worden terzake bindende overgangstermijnen opgenomen. De opvolging van de SOF en het ermee gepaardgaande voortgangsrapport zal geregeld geëvalueerd worden door milieuvergunningen en milieu-inspectie in samenspraak met de betrokkene en zijn werknemers. Op deze wijze worden de sociale partners deelgenoot bij het realiseren van de milieudoelstellingen zoals ze door de overheid worden nagestreefd.

Het niet of onvoldoende naleven van de in het SOF vooropgestelde maatregelen en termijnen zal onherroepelijk leiden tot het verval of intrekken van de vergunning.

Het Bestuur Milieuvergunningen speelt een cruciale rol in het tot stand komen van een preventief milieubeleid. De organisatie van het bestuur zal worden geëvalueerd en waar nodig bijgesteld om een vlotte, coherente en deskundige afhandeling van de vergunningsdossiers te kunnen waarborgen.

In diezelfde context kadert eveneens de evaluatie van Vla-rem 1 en II. De doelstellingen van het herwerken van beide besluiten zijn :

1. het vermijden van overbodige administratieve procedures. Voor inrichtingen waar de vereiste informatie en de gewenste milieu-oogpunten kunnen bereikt worden op meer eenvoudige en éénduidige wijze zal de meldingsplicht of vergunningsplicht vervangen worden door andere beleidsinstrumenten die minstens dezelfde waarborgen bieden. In het licht van de nieuwe maatschappelijke uitdagingen en het kontrak met de burger zullen hier in eerste instantie de maatregelen met een impact op de individuele burger en de gezinnen bijgesteld worden. De indelingslijst moet een samenhangend, eenvoudig en overzichtelijk geheel vormen. Hierbij zal aandacht besteed worden aan zowel de horizontale als de verticale coherentie van de lijst. Dit impliceert dat per rubriek de klasseindeling zal geëvalueerd worden in functie van de omvang van de milieu-effecten (horizontale coherentie) en dat ernaar zal gestreefd worden de milieu-effecten van de verschillende rubrieken binnen éénzelfde klasse gelijkwaardig te stellen (verticale coherentie).

2. Teneinde de rechtszekerheid van de bedrijven te verbeteren zullen de vergunningsprocedures eenvoudiger en doorzichtiger gemaakt worden. Hiertoe zullen eveneens de noodzakelijke aanpassingen aan het milieuvergunningen decreet worden voorgesteld. Hierbij zal o.a. het principe van de „stil zwijgende vergunning” worden verlaten. Dit principe is vanuit democratische overwegingen betwistbaar en biedt nog geen echte rechtszekerheid aan de bedrijven. Elke aanvrager heeft recht op een gemotiveerde beslissing van de bevoegde overheid over het ingediende dossier. Bij het uitblijven van

een beslissing binnen de wettelijke termijn kan niet anders dan een „stilzwijgende weigering” het resultaat zijn. Tegen een dergelijke weigering kan via de terzake bevoegde rechtbanken worden opgetreden teneinde van de overheid een duidelijke uitspraak af te dwingen. Een verbetering van de administratieve doorstroming van de dossiers zal ervoor garant staan dat deze procedure slechts heel uitzonderlijk moet worden toegepast.

3. De vergunningverlenende overheden moeten met betrekking tot de hun voorgelegde dossiers ruim geadviseerd kunnen worden. Naast het bestuur milieuvergunningen, dat een algemeen milieu-hygiënisch advies verstrekt, moet eveneens een adviesbevoegdheid gegeven worden aan een aantal gespecialiseerde instanties (o.a. OVAM, VMM) die specifieke problemen te behartigen hebben. Op deze wijze zullen de milieu-pararegionalen via hun advies over vergunningsaanvragen belangrijke impulsen kunnen geven aan het verwezenlijken van de hun opgedragen taken.

De uitbreiding van de advizerende instanties mag evenwel geen aanleiding geven tot het verlengen van de behandelings-termijn van een vergunningsaanvraag. De samenstelling van de milieuvergunningencommissies zal overeenkomstig worden aangepast.

4. Zowel Vlarem I als Vlarem II zullen juridisch geëvalueerd worden. Beide besluiten bevatten belangrijke vernieuwingen op het vlak van het milieubeleid die volgens bepaalde juristen op heden echter onvoldoende juridische basis vinden in het decreet betreffende de milieuvergunningen. Ik denk hier bijvoorbeeld aan de invoering van het BATNEEC-principe (gebruik van de best beschikbare technologie die geen overmatige kosten meebrengt), de toegang tot de milieu-informatie en de maatregelen inzake genetisch gemodificeerde organismen. Zonder dat hierbij afbreuk zal gedaan worden aan de noodzakelijke coördinatie van de diverse rechtsregels dringen aanpassingen zich op teneinde juridische geschillen en bevoegdheidsconflicten maximaal te vermijden.

5. Het belang van Vlarem voor het preventieve milieubeleid kan niet voldoende benadrukt worden. Dat was ook het positieve van deze Vlarem I en II. Deze regelgeving moet zowel voor burgers, bedrijven als administratie praktisch bruikbaar zijn. De leesbaarheid van het geheel zal op basis van een taaladvies worden geëvalueerd.

B. MILIEU-INSPECTIE

Het optreden van de milieu-inspectie heeft tot doel om op korte termijn tot een verbetering van de milieukwaliteit op het terrein te komen. Hiertoe zal de inspectie met vier belangrijke takenpakketten worden belast :

1. Sectoriële aanpak van de milieuproblematiek. De inspecteurs en adjunct-inspecteurs zullen worden belast met specifieke sectoriële taken in functie van hun vooropleiding en ervaring. Op deze wijze zullen gespecialiseerde inspectieteams gevormd worden die over het volledige grondgebied van hun provincie kunnen optreden. De verdeling van de verschillende sectoren gebeurt mijns inziens best op basis van de indelingslijst van de bedrijven volgens Vlarem 1.

Deze inspectieteams worden belast met volgende prioritaire taken :

- opvolgen van de afgeleverde vergunningen
- milieuscannings
- samenwerking met het parket.

2. De Milieu-Inspectie speelt een belangrijke rol bij het realiseren van het kontrakt met de burger. Het is belangrijk dat de vele milieuklachten die bij de burger leven op een systematische wijze worden opgevolgd en afdoende worden opgelost. Voor de klachten die niet op gemeentelijk niveau kunnen worden opgelost zal per buitendienst een speciaal team operationeel zijn dat instaat voor een snelle en concrete aanpak van de milieu-wrevel bij de burger. Ingeval van meer gespecialiseerde klachten zullen de sectoriële teams worden ingeschakeld.

3. Door zijn provinciaal gestructureerde organisatie staat de Milieu-Inspectie in nauwe relatie met de burger en de lokale overheden. Per buitendienst zal een milieucoördinator hiermee belast worden. Deze treedt op als contact persoon tussen de gemeenten, OVAM en AMINAL en groepeerde de vastgestelde problemen en speelt ze door naar het hoofdbestuur.

4. De permanentieplicht zal functioneel worden en de betrokken ambtenaren staan ter beschikking voor het uitvoeren van opgevorderde controles of voor het gevolg geven aan dringende oproepen.

Voor deze taken beschikt de inspectie over het volgende personeelseffectief :

	niveau 1	niveau 2	niveau 3 + 4
Hoofdingspectie	3	2	2
West-Vlaanderen	15	2	3
Oost-Vlaanderen	14	10	3
Limburg	9	7	3
Brabant	10	8	2
Antwerpen	9	10	3
Totaal	60	39	16

Het personeelskader voorziet de volgende effectieven :

Totaal	76	44	12
--------	----	----	----

Het is duidelijk dat een efficiënte uitvoering van dit omvangrijke takenpakket slechts mogelijk is naarmate het kader verder wordt opgevuld.

C. MILIEU-EFFECT-RAPPORTERING (MER)

Het MER is een hulpmiddel bij de besluitvorming en is als dusdanig geïntegreerd in het besluitvormingsproces. Het MER moet milieuzorg een evenwaardige plaats geven bij de besluitvorming, naast sociale en economische belangen.

Meer concreet dient het MER de te verwachten gevolgen van een voorgenomen activiteit (en van redelijkerwijs in overweging te nemen alternatieven) op systematische en zo objectief mogelijke wijze te beschrijven, te analyseren en te evalueren t.o.v. de doelstellingen van het milieubeleid, in het bijzonder bij het streven naar een duurzame samenleving.

Om de MER-functie als beleidsinstrument volwaardig te kunnen vervullen moet de procedure aan volgende criteria voldoen :

1. volledigheid : het MER moet zo volledig mogelijk de gevolgen voor het milieu op een samenhangende en systema-

tische wijze beschrijven. Verder dienen alle projecten die een beduidende milieu-impact hebben aan het MER-proces onderworpen te worden.

2. objectiviteit : de procedure moet de deskundigheid en de onafhankelijkheid van de MER-opstellers waarborgen.

3. controleerbaarheid : het MER moet doorzichtig, verstaanbaar en verifieerbaar zijn voor alle belanghebbenden.

4. openbaarheid : inspraak en advies van alle belanghebbenden in de hele procedure is essentieel voor een open en doorzichtige besluitvorming.

Een milieu-effect-rapporteringsprocedure werd in Vlaanderen officieel ingevoerd bij Executieve besluiten van 23 maart 1989, zowel voor wat betreft hinderlijke inrichtingen als voor omvangrijke infrastructuurwerken. Een evaluatie en de bestaande MER-regeling na 2 jaar werking leidt tot de formulering van een aantal knelpunten in relatie tot de hierboven aangehaalde vier criteria :

1. volledigheid : algemeen wordt aangedrongen op uitbreiding van de MER-plicht tot structuur- en planologische activiteiten en voor een regelmatige herziening van de lijsten.

De omzeilbaarheid van de MER-plicht door opsplitsing en fasering van een project moet worden vermeden.

2. objectiviteit : volgens de huidige procedure wordt bij de conformverklaring enkel de volledigheid, zoals wettelijk vastgesteld, als maatstaf gehanteerd. De huidige wettelijke beperkingen laten niet toe dat de kwaliteit van een MER wordt getoetst. De kwaliteitscontrole van het MER wordt enkel afgewogen bij de aanduiding van het college van deskundige, dat de MER zal opmaken.

Hun soms rechtstreekse afhankelijkheid van de initiatiefnemer stelt de haalbaarheid van de objectieve inschatting van de milieu-impacten in vraag. Een toetsing door onafhankelijke deskundigen aan de doelstellingen van het milieubeleid ontbreekt.

3. Controleerbaarheid en doorzichtigheid : de afwezigheid van inspraakprocedures tijdens het vooroverleg en tijdens het opstellen van het MER heeft voor gevolg dat de MER-procedure weinig doorzichtig en toegankelijk is.

Deze knelpunten leiden tot de conclusie dat de huidige procedure soms geen volwaardige plaats toekent aan het milieubelang bij de besluitvorming. Daarom zullen de bestaande besluiten van 23 maart 1989 vervangen worden door een MER-decreet rekening houdend met de voorstellen van de Interuniversitaire commissie voor de herziening van het milieurecht, die nog in voorbereiding zijn.

Hierbij zullen de volgende vernieuwingen worden nagestreefd :

1. volledigheid : een uitbreiding van de MER-plichtige activiteiten. Hierin zullen ook bepaalde bestemmingsplannen opgenomen worden. De lijst van MER-plichtige activiteiten zal worden aangevuld met een tweede lijst van activiteiten die onder bepaalde omstandigheden problematisch kunnen zijn. Voor deze tweede lijst zou een vooronderzoek moeten uitwijzen in welke mate een mini-MER of een uitgebreider MER noodzakelijk is.

De in een MER behandelde thema's moeten beter aansluiten bij het milieubeleid. Naast de rechtstreekse milieu-effecten van een project zullen eveneens de afgeleide effecten moeten onderzocht worden. Een mobiliteitseffectenstudie zal integraal deel uitmaken van elk MER.

De nodige waarborgen zullen worden ingebouwd voor het volwaardig in overweging nemen van alternatieven. Vanuit milieu-oogpunt is het een volstrekt ongewenste zaak dat voor een project alleen die alternatieven worden onderzocht die toevallig binnen de bevoegdheid en/of de zakelijke belangen van de initiatiefnemer liggen. Daardoor blijven milieuvriendelijke oplossingen immers veelal buiten beschouwing. De keuze van de alternatieven vormt één van de cruciale punten die het welslagen van de MER-procedure bepalen. Het uitwerken van nieuwe, meer milieuvriendelijke oplossingen kan de marges van het beleid verruimen zodat werkelijke keuzemogelijkheden ontstaan. Bij de te onderzoeken alternatieven zullen in ieder geval het „nul-alternatief” en het „minimaal-effect- alternatief” weerhouden blijven. In functie van de aard van het project kunnen daarenboven eveneens locatie-alternatieven, methode-alternatieven en doelstellings-alternatieven geëvalueerd worden.

2. kwaliteitscontrole : er zullen waarborgen ingebouwd worden om een onafhankelijke kwaliteitscontrole van een opgesteld MER te verzekeren. De administratie die het MER-proces begeleidt zal hiertoe worden bijgestaan door een onafhankelijke toetsingscommissie.

3. Controleerbaarheid en inspraak : Inspraak is een absolute vereiste voor de hele MER-procedure. MER kan alleen functioneren als er volledige openbaarheid van gegevens wordt toegepast. De procedure zal zodanig worden uitgebouwd dat alle belanghebbenden hun mening kunnen geven over de te onderzoeken elementen en alternatieven kunnen aanbrengen. Dit laatste is slechts mogelijk als de betrokkenen kunnen weten waar het precies om gaat ; als ze beschikken over de feiten. Dit brengt met zich mee dat de geheimhoudingsbepalingen in een MER-procedure zo beperkt mogelijk moeten zijn. Om inspraak zinvol te laten zijn moet ze plaats vinden vanaf de aanvang van de procedure.

Gedurende de hele procedure van de tot standkoming van een MER zal regelmatig overleg met alle belanghebbenden ingebouwd worden. Deze uitgebreidere inspraakmogelijkheid zal bovendien een weerslag hebben op de inhoudelijke kwaliteit van de milieu-effect-rapporten.

Op basis van een, op dergelijke wijze tot stand gekomen, kwaliteitsvol MER kan de vergunningsprocedure voor het, op basis van een gemotiveerde keuze, weerhouden alternatief opgestart worden.

D. GEMEENTELIJK MILIEUBELEID

Het Vlaams Regeerakkoord is er op gericht tastbare resultaten te bekomen die op vrij korte termijn zichtbaar moeten zijn voor de burger.

Verschillende maatregelen zijn dus van belang voor het gemeentelijk milieubeleid. Niet alleen omdat zij bij het beleidsniveau het dichtst aansluiten met de burger maar ook omdat zij tal van voorstellen moeten concretiseren.

De maatregelen die van belang zijn voor het gemeentelijk milieubeleid zijn :

1. overleg en coördinatie ;
2. financiële versterking ;
3. logistieke steun en sensibilisering ;
4. medewerking van de gemeenten aan de realisatie van het Vlaamse Milieu- en Natuurbeleid.

1. overleg en coördinatie

Onder impuls van de Vlaamse Gemeenschap zal er een protocol afgesloten worden om duidelijkheid te scheppen over de taken van gemeenten, provincies, gewesten en de nationale overheid inzake Leefmilieu.

Verder dient er een nauwe samenwerking te zijn met de verschillende beleidsniveaus. Er zal een gestructureerd ambtelijk overleg worden geïnstalleerd tussen de verschillende departementen die betrokken zijn bij de handhaving van de milieuwetgeving. Deze maatregelen zijn noodzakelijk om in Vlaanderen een gepland, geïntegreerd en resultaatgericht milieubeleid te voeren.

De gemeenten kunnen per provincie een beroep doen op een milieu-coördinator die de problemen groepeert en de contactpersoon blijft tussen Gewestelijke overheden. Deze ambtenaar van Aminal dient het reilen en zeilen van een gemeentebestuur te kennen. Er dient een permanente opvolging te gebeuren van de milieu-overeenkomsten waarbij het belangrijk is dat zowel de gemeenten als het Vlaamse Gewest de aangegane verbintenissen nakomen.

2. Financiële versterking

Het jaarlijks bedrag voorzien in het kader van de milieu-convenant met de gemeenten zal effectief besteed worden aan gemeentelijke initiatieven. Tot op heden hebben een 280 gemeenten van de 308 de milieuovereenkomst ondertekend.

Op de begroting 1991 werd hiervoor een bedrag van 3.216.900.000 fr. voor de hele kontraktperiode 1992-1996 voorzien. Op 7 miljoen frank na werd het hele bedrag vastgelegd voor de eerste 185 gemeenten en steden. De vastgelegde bedragen zijn aan de ruime kant, aangezien men de selectieve inzameling van het klein gevaarlijk afval ook ruim rekende.

Voor de andere gemeenten werd nog geen bedrag vastgelegd en daarom wordt voorgesteld de vastgelegde bedragen van de eerste 185 gemeenten te annuleren en de som in globo te behouden.

De totale som voor de tegemoetkoming aan de gemeentebesturen bedraagt 3,8729 miljard. Deze som zal vastgelegd worden in de globaliteit. Dit kan gebeuren door twee vastleggingen te voorzien namelijk 3,2169 miljard voor de begroting 1991 en 666 miljoen frank voor de begroting 1992.

Het gemeentelijk takenpakket breidt zich meer en meer uit en dit door o.a. het afvalstoffenplan, inzameling KGA, GFT en de milieuconvenant.

De financiële nood in de gemeenten is evenwel hoog en de middelen beperkt. Maar de extra-financiële-input door de milieuovereenkomst kan ook tastbare resultaten opleveren indien deze gelden verstandig aangewend worden. Een constante controle en bijsturing blijft hiervoor noodzakelijk.

Verder dient het Koninklijk Besluit van 23 juli 1981 betreffende de subsidiëring van bepaalde werken, leveringen en diensten die in het Vlaamse Gewest door of op initiatief van ondergeschikte besturen of ermee gelijkgestelde rechtspersonen worden uitgevoerd, artikel 4 § 10, aangepast bij het Besluit van de Vlaamse Executieve van 30 maart 1982 aangaande de subsidiëring aan ondergeschikte besturen, aangepast te worden. Dit artikel is van toepassing voor het bou-

wen, uitbreiden, aanpassen en het hergebruiken van vaste afvalstoffen, met inbegrip van de installaties voor recuperatie en recyclage van produkten.

Een herziening van dit subsidiëringsbesluit dringt zich op omwille van de goedkeuring van het afvalstoffenplan (20 februari 1991), de goedkeuring van de milieuconvenant en van het decreet van 20 maart 1991 betreffende het investeringsfonds ter verdeling van de subsidies.

De subsidiëring zal 60 % bedragen voor de aanleg van containerparken voor die gemeenten die voldoen aan artikel 13 van de milieuconvenant, d.w.z. indien de gemeente binnen de drie maanden na het inwerking treden van deze overeenkomst een aanvraag indient voor de oprichting van een containerpark of reeds eerder een aanvraag hebben gedaan. Daarna zal de aanleg van een containerpark voor 50 % gesubsidieerd worden. Voor andere verwerkingseenheden zal de subsidiëring 30 % bedragen en dient volledig afgestemd te worden op de recyclage en de gescheiden inzameling. Verder zal bij het subsidiëringsbesluit algemene richtlijnen uitgewerkt worden waarbij een precieze afbakening van de subsidieerbare materie zal weergegeven worden.

Om tegemoet te komen aan het afvalstoffenplan en de milieuconvenant zullen er minimum de volgende budgetten moeten worden voorzien op het Fonds voor Preventie en sanering inzake Leefmilieu en Natuur (artikel 3.6)

1992 : 393,5 miljoen (in de begroting 1992 is er 400 miljoen voorzien)

1993 : 435 miljoen

1994 : 347,5 miljoen

1995 : 350 miljoen

3. Logistieke steun en sensibilisering

a) Logistieke steun

Er zal tijdelijk extra-ondersteuning komen in het kader van de milieuconvenant onder vorm van extra middelen voor personeel. De kostenraming voor de vijf werkingsjaren bedraagt 20 miljoen frank. Daarvoor zullen overeenkomsten afgesloten worden met universiteiten of Provinciale Instituten die zorgen voor de begeleiding en opvolging van de milieuconvenant. Universitairen met specialisatie of ervaring in milieukunde zullen voor een periode van vijf jaar aangevraagd worden, met standplaats AMINAL.

De gemeenten moeten beter vertrouwd gemaakt worden met het afvalstoffenplan en met Vlarem. Om de recuperatie van bepaalde fracties van het huisvuil te optimaliseren is een veralgemeende invoering van aparte inzameling van componenten van het huishoudelijk afval in alle gemeenten noodzakelijk.

Door de Vlaamse Gemeenschap zal ervoor gezorgd worden dat gemeenten een afzetmarkt vinden voor de ingezamelde afvalprodukten om een demotiverend effect bij de burger te vermijden.

De gemeenten zullen kunnen rekenen op daadwerkelijke ondersteuning vanwege de diensten van de Vlaamse Administratie en van de Vlaamse Milieuparastatalen.

b) Sensibilisering

Voorlichting en sensibilisering dienen geïntegreerd te worden in een draaiboek. Sensibiliseringscampagnes dienen een

regelmaat te hebben, moeten motiverend werken en dienen een bijsturend karakter te hebben. Verder dienen de gemeenten te beschikken over een handleiding met een inventaris van de mogelijkheden in de milieuzorg.

Het spreekt vanzelf dat bij de realisatie van het Vlaamse milieu- en natuurbeleid een rol is weggelegd voor de gemeenten, zowel in overleg als in de uiteindelijke uitvoering.

4. Medewerking van de gemeenten aan de realisatie van het Vlaamse milieu- en natuurbeleid

Er zal een regeling komen voor de melding van de verkoop van gronden in natuurkerngebieden aan de lokale besturen. Deze regeling maakt het mogelijk dat de lokale besturen snel op de hoogte worden gebracht van de verkoop van dergelijke gronden zodat zij binnen hun budgettaire mogelijkheden een bijdrage zouden kunnen leveren tot de realisatie van de groene hoofdstructuur. Bij de realisatie van de groene hoofdstructuur is voor de gemeenten een voornaam rol weggelegd zowel in overleg en samenwerking met de provinciale en gewestelijke overheid als in de uiteindelijke uitvoering (o.m. via aankoopbeleid, beheersovereenkomsten en landschapsparken).

E. HET SECTORIEEL WETENSCHAPSBELEID INZAKE LEEFMILIEU

1. Vlaams impulsprogramma milieutechnologie

Het Impulsprogramma Milieutechnologie vindt zijn oorsprong in het besluit van de Vlaamse Executieve van 31 juli 1990. Dit programma loopt over 5 jaar en maakt een geïntegreerd deel uit van het MINA-plan. Het doel is de kennisopbouw inzake milieutechnologie planmatig te ontwikkelen en deze kennis te valoriseren. Binnen dit algemeen kader wordt door het stimuleren van onderzoek en ontwikkeling, aan de hand van een aantal afzonderlijke projectformules, beoogd de relatieve achterstand die Vlaanderen heeft in de sector van de milieutechnologie, versneld weg te werken.

Het impulsprogramma omvat 4 hoofdacties, te weten :

- haalbaarheidsstudies, eerder beperkt in tijd en financiële omvang, waarin de belangrijkste criteria het innoverend karakter en het potentieel nut voor het milieubeleid in Vlaanderen zijn ;

- onderzoeksprojecten, die in het teken staan van samenwerking tussen industrie en universiteiten, met bijzondere aandacht voor de combinatie van afzonderlijke projecten tot één groter geheel ;

- demonstratieprojecten, die tot doel hebben de bruikbaarheid van reeds ontwikkelde technologieën op grotere schaal bekendheid te geven ;

- begeleidende maatschappelijke projecten, waarin wordt nagegaan in hoeverre het invoeren, toepassen en gebruiken van nieuwe milieutechnologieën inpasbaar zijn in de maatschappelijke context,

Inhoudelijk wordt de milieutechnologie binnen het kader van VLIM gegroepeerd rond 4 thema's : Afvalwater en drinkwater ; Afval en bodem ; Lucht, geluid en geur ; en Sociale Implicaties.

Het algemeen beheer van VLIM wordt waargenomen door een Beheerscomité dat samengesteld is uit vertegenwoordigers van de Vlaamse overheid, de academische wereld, het bedrijfsleven en de werknemers. Het Beheerscomité wordt voor het dagelijks beheer van het VLIM, en de voorbereiding van de projectdossiers waarover het Beheerscomité mij een advies moet bezorgen, bijgestaan door een Operationele Directie gehuisvest in het I.W.T. De globale budgettaire impact van VLIM is verspreid over de periode 1990-1994 en wordt geraamd op ongeveer 1 miljard BF. Hiervan kan maximaal 621 miljoen BF, geput uit het MINA-fonds, ten laste worden gelegd van de Vlaamse Gemeenschap.

Na de onvermijdelijke inlooperperiode draait het impulsprogramma op kruissnelheid. Voor 1992 wordt dan ook een belangrijke inhaalbeweging in het vooruitzicht gesteld inzake de behandeling van projectaanvragen. Op basis van deze prognose stelt de Vlaamse Executieve voor, in de begroting 1992, een bedrag van 300 miljoen BEF vastleggingskredieten te voorzien.

Tegelijkertijd biedt de voorbije periode de kans een beter zicht te krijgen op de reële dynamiek die het impulsprogramma op gang heeft gebracht en wordt het dus mogelijk deze realiteit te gaan toetsen aan de klemtonen die bij de aanvang van het impulsprogramma werden gelegd.

De Operationele directie is momenteel druk bezig met deze oefening waarvan de resultaten zullen voorgelegd worden aan het Beheerscomité. Ik verwacht dan ook van het Beheerscomité binnenkort hierover een gemotiveerd advies. Voor het einde van mei 1992 zal ik het jaarverslag over de uitvoering en de evaluatie van het VLIM aan de Vlaamse Executieve overmaken. Rekening houdend met het advies dat het Beheerscomité mij zal bezorgen zal ik eventuele bijstellingen van het programma voorstellen.

2. Preventie door schone stimulerende technologie.

Het impulsprogramma VLIM is — behoudens het maatschappelijk begeleidend luik — uitsluitend geöriënteerd op onderzoek en ontwikkeling van milieutechnologie ten behoeve van de industriële middelen en de overheid zelf.

Het zal echter voor iedereen duidelijk zijn dat dergelijk initiatief alleen niet garandeert dat de bestaande en zich ontwikkelende milieutechnologieën ook daadwerkelijk op ruime schaal een afzet zullen vinden.

Bovendien heb ik vastgesteld dat het Impulsprogramma een behoorlijke stimulans is voor onderzoek en ontwikkeling van schoonmaaktechnologie. Het genereert slechts in mindere mate impulsen voor de ontwikkeling en introductie van schone technologieën, essentiële pijler van een beleid dat zich inschakelt in het concept duurzame ontwikkeling.

Een heel specifieke stimulans is bijgevolg absoluut noodzakelijk willen we dat het milieubeleid van de bedrijven ook in de praktijk omgeschakeld wordt naar een beleid gericht op brongerichte preventie van afval en emissie.

Het is vanuit deze overweging dat het programma Preventie door Stimulerende Schone Technologieën (PRESTI) , dat zijn oorsprong vindt in het Afvalstoffenplan 91-95, verder zal worden geoperationaliseerd.

Naast OVAM zal ook het IWT betrokken worden bij het beheer en de uitvoer van het programma. Dit lijkt mij evident

gezien de belangrijke rol die, krachtens het IWT-decreet, dit instituut werd toebedeeld inzake het wetenschappelijk-technologisch onderzoek en de dienstverlening ten behoeve van de industrie.

Het budget dat in 1992 voor dit programma werd voorzien bedraagt 200 miljoen en wordt uit het MINA-fonds geput. De start van PREST1 wordt gepland voor eind juli 1992.

Verder wordt, naast het PRESTI-programma dit jaar ook een behoorlijke financiële ruimte (ø 300 miljoen BEF) gereserveerd op het MINA-fonds voor algemeen preventieonderzoek, voor haalbaarheidsonderzoek en ontwikkelingsprojecten met het oog op de recyclage en recuperatie van afvalstromen en tenslotte voor de wetenschappelijke onderbouw van een programma ter ondersteuning van de afzet van recuperatieproducten.

3. Coördinatie beleidsondersteunend onderzoek.

De hierboven vernoemde initiatieven inzake wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijk-technologische dienstverlening zijn essentiële schakels in het realiseren van de beleidsopties die in deze beleidsbrief worden vooropgesteld.

Even belangrijk echter is dat wetenschappelijk onderzoek inzake leefmilieu ook daadwerkelijk wordt ingeschakeld in de fundering, de ontwikkeling en de planning van het beleid van de overheid zelf.

Van de nood aan een coördinatie en selectie van het beleidsondersteunend onderzoek in functie van een aantal prioriteiten in de ontwikkeling van het leefmilieubeleid hoeft, hoop ik, niemand meer te worden overtuigd. De praktijk toont echter een ander verhaal.

Besprekingen tussen AMINAL en de diverse pararegionale instellingen en wetenschappelijke instituten, actief op het vlak van leefmilieuonderzoek, hebben reeds uitgewezen dat er inzake beleidsondersteunend onderzoek geen gebrek aan initiatieven is. Een duidelijke samenhang tussen al deze initiatieven ontbreekt echter en de coördinatie van en overleg over deze initiatieven is vrijwel onbestaande.

Ik heb dan ook het voornemen om in overleg met de betrokken administraties en pararegionalen een gecoördineerd beleid inzake beleidsondersteund onderzoek, gebaseerd op een aantal prioritaire aandachtspunten, tot stand te brengen.

Zonder vooruit te lopen op de discussies die hierover met de betrokken administraties zullen worden gevoerd zal prioritaire aandacht moeten gaan naar :

- * een wetenschappelijke onderbouwing van diverse normstellingen ;
- * een evaluatie van het bestaande milieuheffingssysteem ;
- * de evaluatie en uitwerking van nieuwe beleidstruimenten om een efficiënte toepassing en naleving van de normen mogelijk te maken ;
- * uitwerking van nieuwe beleidsinstrumenten inzake een productgericht beleid ;
- * de wetenschappelijke evaluatie van de investeringsprogramma's van de overheid ;

Binnen het kader van een meer gecoördineerd beleid inza-

ke het Beleidsondersteunend Onderzoek wil ik tenslotte uw aandacht vestigen op het Vlaams Impulsprogramma Natuurontwikkeling (VLINA) dat eveneens in dit onderzoek dient gesitueerd te worden.

De realisatie van een offensief natuurbeleid, dat structurele verbeteringen wil aanbrengen in de toestand van de natuurwaarden op het terrein, is slechts mogelijk als het op een voldoende brede wetenschappelijke basis gesteund is. Daarom dient de bestaande ecologische kennis geevalueerd te worden en de verder noodzakelijk geachte kennis opgebouwd.

Een stuurgroep (bestaande uit vertegenwoordigers van de Administratie — Bestuur voor Natuurbehoud en -ontwikkeling, van het Instituut voor Natuurbehoud, van het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer) heeft onder leiding van de Vlaamse Landmaatschappij op 31 januari 1992 een omstandig advies uitgebracht over themata en prioriteiten voor toekomstig onderzoek en voorstellen uitgewerkt voor budgettering en organisatie van het VLINA.

Uit leemtes die blijken uit een inventaris van bestaande onderzoeksprojecten, uit een kritische evaluatie van wetenschappelijke literatuur en uit een valorisatie door deskundigen, zijn een vijftal inhoudelijke prioriteiten voor het VLINA gedistilleerd :

1. natuurgerichte normstelling
2. ecologische aspecten van natuurontwikkeling
3. habitatfragmentatie
4. ecohydrologische aspecten
5. maatschappelijke aspecten van natuurontwikkeling

In de loop van dit jaar zal een Stuurgroep geïnstalleerd worden, die de procedures en criteria zal vastleggen voor de aanvragen van projectfinanciering. VLINA zou een looptijd hebben van vijf jaar.

De financiering van het programma gebeurt via het MINA-fonds. In de begroting 1992 wordt een krediet van 50 miljoen BEF voorzien ter uitvoering van dit programma.

F. MILIEUHEFFINGEN

Het regeerakkoord voorziet een evaluatie van de bestaande milieuheffingen, waarbij in de eerste plaats zal worden nagegaan of deze heffingen het gewenste preventief effect bereiken en/of zij concreet invulling geven aan het principe „de vervuiler betaalt”. In het perspectief van deze evaluatie wordt aan OVAM een opdracht toevertrouwd. Ook de Commissie Bocken werkt aan voorstellen om het heffingssysteem te optimaliseren en zijn juridische grondslag verder uit te werken. Op basis van de resultaten van het onderzoek van OVAM en de voorstellen van de Commissie Bocken zal de Executieve een ontwerp van geïntegreerde decretale bepalingen bij de Vlaamse Raad indienen.

Inmiddels zal nog voor 1993 een initiatief worden genomen om de inning van de heffing inzake de waterverontreiniging bij particulieren alvast via de waterverbruiksrekening te laten verlopen, teneinde de inningsprocedure en het administratief werk te vereenvoudigen. Een discussie over de heffingen zal zeker binnen de Commissie Leefmilieu van de Vlaamse Raad plaatsgrijpen.

Overlapping tussen de gewestelijke milieuheffingen en de provinciale en gemeentelijke milieubelastingen dient te wor-

den vermeden. Hiertoe zullen besprekingen worden aangevat met provincies en gemeenten teneinde te komen tot duidelijke afspraken, met eerbiediging van de provinciale en gemeentelijke autonomie. Deze afspraken zullen in de vorm van een protocol tussen de verschillende partijen worden gegoten.

G. SENSIBILISATIE EN NATUUR EN MILIEU-EDUCATIE

* Een milieubeleid dat resultaatgericht wil zijn en een natuurbesluit dat offensief weerwerk wil bieden tegen bedreigingen van natuurwaarden, moet op een zo groot mogelijk maatschappelijk draagvlak gesteund zijn. Daarom zullen bijzondere en permanente inspanningen nodig zijn tot sensibilisering van de bevolking.

Hoewel op termijn alle leeftijdsgroepen en alle lagen van de bevolking moeten bereikt worden zullen gerichte acties naar verschillende doelgroepen meer effect ressembleren op korte termijn.

Te onderscheiden doelgroepen zijn : scholieren, jeugdverenigingen, huishoudens, natuurrecreanten, landbouwers, privé-besitters.. .

Naar een aantal van deze doelgroepen toe, zullen specifieke initiatieven genomen worden.

1. onderwijs

Gemengde werkgroepen van milieudeskundigen en pedagogen worden opgericht met als opdracht voorstellen uit te werken om milieu- en natuureducatie in te bouwen in het onderwijsprogramma.

2. Jeugdverenigingen

Om tot een verstandig en duurzaam gebruik te komen van bossen door jeugdverenigingen, zullen educatieve handleidingen ten behoeve van de jeugdleiding uitgewerkt worden door het Educatief Bosbouwcentrum Groenendaal. Deze handleidingen hebben de bedoeling attitudes ingang te doen vinden, waardoor de jeugdleider er zich van bewust wordt dat hij respect moet bijbrengen voor het leefmilieu en de natuur en vooral hoe hij dit respect moet overbrengen bij de groepen die hij begeleidt.

3. Natuurrecreanten

In Grimminge wordt gewerkt aan de uitbouw van een educatief centrum (vastleggingen begroting 1991). De begroting 1992 voorziet 40 miljoen voor de restauratie van de pachthoeve te Groenendaal (Zoniënbos), waarbij ook de uitbouw van een educatief centrum met bosmuseum inbegrepen is. Voor het grenspark Kalmthout worden voorstellen uitgewerkt. Deze educatieve centra hebben een hefboomfunctie tussen de overheid enerzijds en de passieve natuurrecreant anderzijds, maar ook naar het onderwijs toe. Bij het uitstippen van de dagdagelijkse werking van deze educatieve centra kunnen de natuur- en milieuverenigingen een belangrijke rol spelen.

In overleg met de overheid kunnen zij instaan voor de opvang en de begeleiding van de bezoekers.

* Een inventaris van alle bestaande initiatieven en een behoeftenstudie voor wat de natuur- en milieu-educatie be-

treft, zal klaarheid scheppen om een verantwoord sensibiliseringsbeleid te voeren. Hieruit moet ook blijken op welke wijze de permanente vorming van professionele pedagogen inzake milieu- en natuureducatie uitgebouwd moet worden.

Bestaande instellingen met een ruime ervaring in deze opdrachten kunnen hierbij ingeschakeld worden.

* Rond milieuzorg zal ook een sensibiliseringscampagne opgezet worden. Interne milieuzorg doet op dit ogenblik beroep op de individuele verantwoordelijkheid van personen, instellingen, bedrijven. Een doorgedreven milieuzorg kan de milieubelasting verder beperken en misschien geheel voorkomen. Daarom zijn initiatieven tot aansporing van milieuzorg meer dan gewenst. Als model zal een milieu-audit van een type-overheidsbestuur uitgewerkt worden. Dit geschematiseerd model zal verspreid worden, als voorbeeld, om in overheidsdiensten en eventueel in privé-bedrijven, op gelijkaardige wijze, een interne milieu-audit uit te voeren.

Als educatief project zal een model van milieu-audit voor scholen ontwikkeld en verspreid worden. Het is de bedoeling dat een systematisch en onafhankelijk onderzoek naar de in de school gehanteerde werkwijzen en procedures plaats vindt, voor zover deze relevant zijn voor de beheersing van de milieubelasting van de school.

Voor de verspreiding van dit milieuzorgsysteem, alsook voor de doorstroming van milieu-educatieve pakketten, zal meegewerkt worden aan de oprichting van een multidisciplinaire coördinatiecel binnen het departement onderwijs.

Ik zal, als verantwoordelijke Minister, al deze sensibiliseringscampagnes zeker optimaal proberen te coördineren.

BIJLAGE

Inbreukprocedures door de Europese Commissie ingezet tegen België waarbij het Vlaamse Gewest betrokken partij is :

— Richtlijn 76/160/EEG betreffende de kwaliteit van het zwemwater (ingebrekestelling wegens gebrekkige toepassing)

— Richtlijn 76/403/EEG betreffende de verwijdering van PCB's en PCT's (ingebrekestelling wegens niet-conformiteit van de Vlaamse wetgeving en niet-uitvoering van een eerder arrest van het Hof van Justitie)

— Richtlijn 76/464/EEG betreffende de lozing van gevaarlijke stoffen in het aquatisch milieu (ingebrekestelling wegens het ontbreken van reductieprogramma's voor lozingen van grijze lijststoffen)

— Richtlijn 78/319/EEG betreffende toxische en gevaarlijke afvalstoffen (ingebrekestelling wegens niet-uitvoering van een eerder arrest van het Hof van Justitie betreffende de onvolledige omzetting van de richtlijn in de Vlaamse wetgeving)

— Richtlijnen 78/176/EEG en 89/428/EEG betreffende verontreiniging afkomstig van de titaandioxide-industrie (ingebrekestelling wegens onvolledige omzetting in het interne recht)

— Richtlijn 76/409/EEG betreffende het behoud van het vogelbestand (ingebrekestelling wegens werken in de speciale beschermingszone van De Blankaart en met redenen omkleed advies wegens niet-uitvoering van een eerder arrest van het Hof van Justitie)

Richtlijn 84/360/EEG betreffende luchtverontreiniging door industriële installaties (ingebrekestelling wegens onvolledige omzetting in het interne recht)

— Richtlijn 87/101/EEG betreffende verwijdering van afgewerkte olie (ingebrekestelling wegens niet-omzetting in het interne recht)

— Richtlijnen 87/252/EEG, 86/662/EEG en 87/405/EEG betreffende de geluidsemissies van gazonmaaimachines, torenkranen en hydraulische graafmachines (ingebrekestelling wegens niet omzetting in het interne recht)

— Richtlijn 88/347/EEG betreffende de lozing van drins in het aquatisch milieu (met redenen omkleed advies wegens gebrekkige omzetting in het Vlaamse recht)

Richtlijn 88/609/EEG betreffende luchtverontreiniging door grote stookinstallaties (Ingebrekestelling wegens niet-omzetting in het interne recht)

— Richtlijnen 89/369/EEG en 89/402/EEG betreffende luchtverontreiniging door huisvuilverbrandingsinstallaties (ingebrekestelling wegens niet-omzetting in het interne recht)

— Richtlijn 85/337/EEG betreffende milieu-effect-beoordeling (met redenen omkleed advies wegens niet-conformiteit van de Vlaamse wetgeving)

— Richtlijn 86/278/EEG betreffende het gebruik van zuiveringsslib in de landbouw (ingebrekestelling wegens niet-omzetting in het interne recht)

— Richtlijn 80/68/EEG betreffende de bescherming van het grondwater (zaak aanhangig voor het Hof van Justitie wegens niet-conformiteit van de Vlaamse wetgeving)

— Richtlijn 85/203/EEG betreffende luchtkwaliteitsnormen voor stikstofdioxide (zaak aanhangig voor het Hof van Justitie wegens niet-conformiteit van de Vlaamse wetgeving)

— Richtlijn 75/440/EEG betreffende de kwaliteit van oppervlaktewater bestemd voor de produktie van drinkwater (veroordeling door het Hof van Justitie wegens het niet bestaan van een actieplan voor de verbetering van de kwaliteit van deze wateren).